

MỤC LỤC

NHỮNG ĐIỀU CHA MẸ NÊN BIẾT.....	5
Con bạn học gì ở trường mẫu giáo.....	5
Cha mẹ nên chú ý những biểu hiện lạ của trẻ.....	8
Rối loạn tâm thần ở trẻ em và cách phòng tránh.....	11
12 cách hữu ích giúp trẻ vui sống.....	13
Dạy con: Nguyên tắc nhưng không cưỡng ép.....	15
Bạn có biết lắng nghe con trẻ?.....	18
Khi con bạn quá hiếu động.....	21
Đi họp phụ huynh cho con.....	23
Hiến kế.....	26
Tác dụng của sự khen thưởng tích cực.....	28
Lần đầu đưa con đi mẫu giáo.....	30
Trẻ con muốn gì ở ba mẹ?.....	33
Tại sao trẻ em khó cho mượn đồ chơi?.....	35
Những cách nói sinh chuyện.....	37
Những đứa trẻ siêu việt.....	39
Giáo dục con trẻ thông qua việc làm và trò chơi.....	42
Để con bạn có trí nhớ tốt khi học bài.....	44

Giải mã những giấc mơ của trẻ	47
Làm bạn với con không dễ	52
10 sai lầm của phụ huynh trong việc dạy con.....	54
Cây roi hay sự khuyên nhủ.....	55
Có nên lúc nào cũng rầy la con.....	58
Cách cư xử giữa mẹ và con gái tuổi mới lớn.....	60
Cha mẹ là lá chắn	62
Dạy trẻ phương pháp học tốt.....	66
Làm bạn với con ở tuổi dậy thì	67
DẠY CON TRONG NHÀ.....	68
Khi nuôi con một mình.....	70
5 cách nêu gương dạy con cái.....	71
Sao con tôi đái dầm hoài?.....	74
Hướng dẫn trẻ tự làm vệ sinh.....	76
Tính hướng nội - hướng ngoại của trẻ	80
Việc nhà bé 5 - 6 tuổi có thể giúp mẹ	84
Căn phòng vui ve.....	85
Tập cho trẻ tính ngăn nắp.....	87
Dạy con nói chuyện điện thoại.....	89
Thế giới tưởng tượng của bé	91
Trẻ em cần được giáo dục ý thức về tiền bạc từ 3 tuổi?	93
Nên đánh con hay không?.....	95
Để trẻ biết nghe lời	97
Giới hạn chơi game ở tuổi mẫu giáo? (Từ 2-5 tuổi)	100

Làm gì khi con cái đánh nhau?.....	101
Chuẩn bị cho bé có em	103
Đừng để việc gì cũng hỏi mẹ!.....	109
Hãy nói ít đi một chút!.....	111
Khi trẻ giận dỗi?.....	114
Giúp con có nhiều bạn	117
Giáo dục con ý thức tiết kiệm	118
Dạy cho con những bài học dinh dưỡng.....	119
GIÁO DỤC NHÂN BẢN	121
Nói chuyện giới tính với con	123
Răn dạy con nơi đông người.....	127
9 cách giúp xây dựng lòng tự trọng nơi trẻ con	130
Chơi tập thể.....	135
Dạy con biết chia sẻ	136
Dạy cho trẻ biết thông cảm.....	139
Dạy trẻ về lòng biết ơn	142
Dạy cho trẻ biết những ngày đặc biệt.....	148
Giúp con kiềm chế cơn giận	149
Nhút nhát	151
Sự sợ hãi của trẻ (3-4 tuổi).....	154
Sửa lỗi tự cao ở trẻ em.....	157
Đã đến lúc dạy trẻ biết “cho”	161
Mở rộng các quan hệ.....	163
Xoa dịu cơn giận ở trẻ.....	164

Dạy trẻ biết kính trọng người lớn	165
Xử lý tình trạng trẻ em ăn cắp vặt.....	172
Khi trẻ móc túi mẹ	177
Tại sao bọn trẻ cứ hay nói dối.....	179
Giáo dục giới tính khi nào?.....	181
Giúp trẻ vượt qua nỗi đau mất người thân	183
Hãy kiên nhẫn với con cái.....	188
Dạy con có thói quen lễ phép.....	189
Óc khôi hài và trẻ con.....	191
Dạy trẻ cách xử sự	194
Môi trường tốt để hình thành nhân cách	197
Có phải trẻ hư do bạn bè xấu?	201
Dạy trẻ cách sống tích cực và chủ động.....	204
Khi trẻ con học.....	208

NHỮNG ĐIỀU CHA MẸ NÊN BIẾT

Con bạn học gì ở trường mẫu giáo

Một số phụ huynh hỏi: "Tại sao con tôi học hết 4 năm "đại học mẫu giáo" mà vẫn không biết đọc, biết viết?". *Đặt câu hỏi trên có nghĩa là phụ huynh hoàn toàn không hiểu gì về cách giáo dục ở mẫu giáo.*

Nếu trước đây bé chỉ biết quanh quẩn bên ba, quẩn quýt bên mẹ thì nay chân đã đi vững, miệng nói bi bô, muốn có bè bạn, thích ra đường chơi để được hoạt động nhiều hơn và giao tiếp rộng hơn, vì đời sống thiên nhiên và xã hội còn bao nhiêu bí ẩn đối với bé. Trường học chính là nơi thích hợp nhất, thỏa mãn được nhu cầu hiểu biết và vui chơi của trẻ.

Những bài học làm người đầu tiên

Qua các bài đồng dao, bài thơ, bài hát có tiết tấu vui tươi, ngộ nghĩnh, tình cảm, bé thích và nhớ nhanh. Đi học mẫu, bé có dịp làm quen với ngôn ngữ văn học, nghệ thuật.

Một số phụ huynh hỏi: "Tại sao con tôi học hết 4 năm "đại học mẫu giáo" mà vẫn không biết đọc, biết viết?". *Xin thưa: Ngày ngày, bé đến trường mẫu giáo không phải để ngồi nghe cô giảng bài như học sinh phổ thông, mà là để vui chơi cùng các bạn, để tham gia các hoạt động khác nhau. Bé học làm người: Bé biết có cô Tiên hiền từ, ông Bụt luôn xuất hiện kịp thời giúp đỡ trẻ em ngoan; có mục phù thủy hay con yêu tinh đáng ghét lúc nào cũng rình rập chờ đợi cơ hội làm điều ác. Qua chuyện kể, bé biết cái thiện và cái ác, tình cảm đạo đức và tình cảm thẩm mỹ.*

Sức mạnh của giáo dục tập thể

Ở trường mầm non, bé còn học cách hoà đồng với các bạn, biết giữ yên lặng trong giờ ngủ trưa, biết cảm ơn, xin lỗi. Trước khi ăn, bé rửa tay sạch, biết giơ tay xin phát biểu. Chơi xong: tự cất đồ chơi lên kệ. Cô còn dạy cho bé tự phục vụ, tự xúc cơm ăn, uống nước xong úp cốc xuống. Cô nói gì là bé nghe ngay, không cần đánh, la vì xung quanh có bao nhiêu bạn cũng đang nghe lời cô, bé mà không nghe, các bạn cười. Sức mạnh giáo dục tập thể là vậy.

Bé đang loay hoay dưới đất nhào nặn cục đất, hoạt động nghệ thuật đất. Với trẻ ở lứa tuổi mầm non, hoạt động nghệ thuật đồng nghĩa với sự thể nghiệm cảm giác: đất sét dẻo bao nhiêu thì nặn được, vòng cổ tay cầm bút sao cho khéo để ra hình tròn... Thông qua tạo hình, trẻ em học lập kế hoạch hành động: quyết định sẽ làm gì, dùng vật liệu nào, sắp xếp các chi tiết ra sao... Lúc vào lớp một, bé đã có các kiến thức cơ bản, bé háo hức học hỏi, ham tìm tòi, và điều quan trọng nhất là bé tự tin, biết lắng nghe cô và làm theo, biết tập trung chú ý. Bấy nhiêu thôi là cha mẹ có thể yên tâm cho bé vào lớp một.

Một số bé được học trước chương trình lớp một, khi bước vào trường phổ thông trong những tháng đầu có thể hơn bạn mình ở chỗ biết một số chữ, một số con tính, nhưng do không được chuẩn bị trước về mặt tâm lý và thể chất nên mau chóng tụt hậu sau các bạn. Trẻ có thể sinh ra chủ quan khi phải học lại cái đã biết, nên chểnh mảng, chán học. Tệ hại hơn là thói quen học sai phương pháp đã cản trở việc tiếp thu điều cô dạy, để lại những thói quen xấu trong hoạt động trí tuệ của các bé. Sửa sai, phá bỏ một thói quen bao giờ cũng khó hơn hình thành thói quen mới.

Cha mẹ có thể làm gì hỗ trợ cô giáo dục con cái?

- Giữ nếp sinh hoạt như ở trường mầm non: cho con ăn, ngủ đúng giờ, vệ sinh cá nhân tốt.
- Không làm hộ trẻ, để trẻ lớn lên là những người tự lập, tự tin, sáng tạo, yêu lao động.
- Thường xuyên trò chuyện với con bạn: hỏi con đi học có vui không, nghe con hát, đọc thơ, kể chuyện (khuyến khích con nói năng mạch lạc, mạnh dạn, làm cho con thêm mến thầy, yêu bạn...)

- Tranh thủ lúc đưa đón con để trao đổi với cô về sinh hoạt trong ngày của con bạn, cùng cô tạo mọi điều kiện phát triển trẻ em

Cha mẹ nên chú ý những biểu hiện lạ của trẻ

Bạn có bao giờ giật mình vì đột nhiên con bạn có những thay đổi hoàn toàn về mặt tâm lý? Có thể do bạn quá bận rộn với công việc mà sao nhãng việc chăm sóc đứa con bé nhỏ. Đứa bé bỗng trở nên ngỗ nghịch, hư đốn hoặc lầm lì khác thường.

** Vì sao bé trầm uất, lầm lì?*

Nếu thấy con bạn có những biểu hiện, hành động khác lạ sau đây, bạn nên kiểm tra lại xem tâm lý của bé có gì bất ổn không?

- Mặt lầm lì, quàu quàu, chẳng nói chẳng cười, cũng chẳng nhõng nhẽo. Không nói chuyện với bố mẹ như thường ngày.

- Ở trường học, bé không chơi đùa với các bạn mà hay ngồi lì một chỗ, không phát biểu ý kiến, không hứng thú trong giờ học.

- Ở nhà, bé chỉ làm mỗi một việc như xem ti vi cả tối. Hoặc có bé ngồi vào bàn học miệt mài suốt buổi mà không chú ý đến cha mẹ, anh chị em.

Giải pháp tạm thời: Đó là hiện tượng trầm uất ở trẻ em. Trong trường hợp này, bạn nên tạo tâm lý thoải mái cho bé bằng những biện pháp gợi ý như sau:

- Cha mẹ nên gần gũi, vỗ về bé. Những cử chỉ nhẹ nhàng, dịu dàng, thái độ ân cần, âu yếm sẽ làm dịu bớt những tổn thương trong lòng của bé.

- Đưa bé hòa nhập trở lại với bạn bè bằng cách đơn giản như: rủ bạn đến nhà học nhóm, ôn bài. Bố mẹ cùng tham gia các trò chơi với bé như chơi nhà chòi, bán đồ hàng, chơi búp bê... với bé gái. Chơi đánh trận, tập đánh cờ tướng... với bé trai.

- Ban đầu, có thể bé sẽ không mấy hưởng ứng, nhưng bạn cần hết sức kiên nhẫn để khuyến khích, chăm sóc bé.

** Vì sao bé lại ngộ nghịch và nổi loạn?*

Trái với trường hợp trên, bé lại tỏ ra rất cứng đầu. Nó cương quyết không vâng lời cha mẹ. Đòn roi chỉ làm nó thêm xa lánh, và càng "đổi đầu" với bạn hơn. Đôi khi, bé còn tỏ ý từ chối quyết liệt sự chăm sóc của bạn. Nó tự làm tất cả mọi việc, dù bạn tỏ ý muốn giúp nó. Làm ngược lại những điều cha mẹ khuyến bảo.

Giải pháp tạm thời:

- Trước tiên, bạn phải chiều theo ý con trẻ. Không dùng roi vọt, la mắng bé nữa.

- Đáp ứng những "yêu sách" nhỏ để tìm xem bé nổi loạn vì lý do nào.

- Nếu tất cả phương pháp trên đều không có kết quả, bạn vẫn còn một cách: Đưa bé đến gặp chuyên gia tâm lý. Chuyên gia sẽ cho bé làm những ca trắc nghiệm nhỏ. Từ đó, bạn sẽ giải đáp được những thắc mắc của mình.

Cuộc sống quá bận rộn, bố mẹ khó chăm sóc con cái chu đáo. Tuy nhiên, theo các chuyên gia, bố mẹ nên đích danh đưa đón con đi học. Dù bố mẹ vất vả hơn nhưng vẫn đảm bảo được an toàn cho trẻ, vừa tạo tình thân đặc biệt giữa bố mẹ và con cái.

Rối loạn tâm thần ở trẻ em và cách phòng tránh

Nếu trẻ đột nhiên học hành sa sút, ăn ít, uống nhiều, thức khuya, mất ngủ và hay khóc, cười vô cớ, cha mẹ hãy quan tâm tới trẻ sát sao hơn, vì đó có thể là những dấu hiệu của chứng rối loạn tâm thần.

Trẻ bị rối loạn tâm thần còn có thể có những biểu hiện khác như rối loạn tư duy (nói nhiều, nội dung linh tinh, khó hiểu), gia tăng hành vi, rối loạn bài tiết (tiểu lắt nhắt nhiều lần).

Bác sĩ Lâm Xuân Điền, Giám đốc Bệnh viện Sức khỏe tâm thần TP HCM, cho biết, các dạng rối loạn sức khỏe tâm thần thường gặp ở trẻ vị thành niên là rối loạn vận động, loạn thần cấp, tâm thần phân liệt, chậm phát triển tâm thần, rối loạn lo âu, rối loạn giấc ngủ, rối loạn phát triển tâm sinh lý... Nguyên nhân gây rối loạn bao gồm:

- Yếu tố sinh học (di truyền).
- Tổn thương thực thể (xảy ra trong thời kỳ bào thai, sinh nở hoặc do bệnh tật sau sinh).
- Sang chấn tâm lý: Ở tuổi học trò, những trục trặc trong cuộc sống gia đình và nhà trường, sự thiếu hụt tình cảm (do cha mẹ ly dị, bỏ rơi, do quan hệ thầy trò, bạn bè bị xáo trộn) dễ dẫn đến các rối loạn kể trên.

Hành vi bất thường ở trẻ có thể chỉ là một phản ứng nhất thời. Nếu được xử lý thích hợp, trẻ sẽ ổn định và tiếp tục phát triển bình thường. Nếu tình hình nghiêm trọng hơn, trẻ cần được khám nghiệm đầy đủ về y khoa và tâm lý. Cha mẹ phải vượt qua mặc cảm "bệnh tâm thần" để đưa con đến khám ở cơ sở chuyên khoa càng sớm càng tốt.

Những ứng xử hợp lý trong cuộc sống hằng ngày của cha mẹ sẽ giúp phòng tránh nguy cơ rối loạn tâm thần cho con, cụ thể là:

- Tạo không khí gia đình ấm áp, hòa thuận, mọi người yêu thương nhau. Trong đó, cha mẹ là tấm gương sáng cho con, giúp trẻ tự khẳng định và bảo vệ mình, tự đề kháng trước những nguy cơ bên ngoài.

- Không áp đặt, chụp mũ, xúc phạm hay dùng những biện pháp nặng nề với trẻ. Những hành vi thô bạo sẽ để lại vết thương sâu trong tâm hồn, ngăn chặn sự phát triển bình thường của trẻ.

- Nên chấp nhận thực trạng của trẻ, không áp đặt các định kiến hay sự kỳ vọng của mình. Cần tìm cách phát huy những mặt tích cực của trẻ thay vì than vãn, hối tiếc, tuyệt vọng.

- Không nên quá nuông chiều, đừng sợ con thất bại hay gặp nguy hiểm mà không cho nó tự lập, làm trẻ mất tính chủ động.

- Tạo môi trường học đường và xã hội lành mạnh, không gây áp lực tâm lý quá nhiều về việc học tập của các em.

12 cách hữu ích giúp trẻ vui sống

Các chuyên gia tâm lý khẳng định rằng những đứa trẻ có khả năng vui sống thường có một số tính cách đặc thù – bao gồm lòng tự trọng, tính lạc quan và khả năng tự chủ. Niềm vui sống nuôi dưỡng tâm hồn trẻ và giúp trẻ thấm nhuần ý nghĩa tốt đẹp của cuộc sống. Dưới đây là 12 cách hữu ích giúp trẻ thành công trong tương lai.

1. Để trẻ tiếp cận với niềm vui thường ngày: Đừng áp đặt trẻ. Hãy tạo khoảng không gian và thời gian thoải mái để trẻ tự do chơi đùa và tưởng tượng. Điều đó giúp trẻ phát triển khả năng tìm hiểu và khám phá theo cách riêng của mình. Bạn cũng có thể tạo niềm vui cho trẻ khi cùng trẻ tổ chức sinh nhật cho búp bê hay giúp trẻ may quần áo...

2. Dạy trẻ biết quan tâm: “Từ khi còn rất nhỏ trẻ em đã thích giúp người khác”. Hãy giúp trẻ nhận thấy mình là thành viên quan trọng và có ích bằng cách tạo cơ hội cho trẻ tiếp xúc với mọi người. Hãy cùng trẻ chọn ra những món đồ chơi, quần áo cũ để gửi tặng trẻ em nghèo.

3. Giúp trẻ rèn luyện thể chất: Bạn hãy khuyến khích con tham gia các hoạt động thể lực trẻ yêu thích, vì các hoạt động này không chỉ rèn luyện sức khỏe và khả năng chịu đựng mà còn làm cho trẻ vui, giảm căng thẳng và giải tỏa năng lượng một cách lành mạnh.

4. Hãy cùng trẻ cười lên: Bạn hãy kể chuyện vui cho trẻ nghe, cùng hát với trẻ những bài hát thiếu nhi, tự dí dỏm về mình. Cười có lợi cho trẻ và bạn vì khi cười bạn giải tỏa căng thẳng và hít oxy vào cơ thể nhiều hơn, nhờ đó mà tinh thần phấn chấn.

5. Cần sáng tạo trong việc khen thưởng: Cha mẹ không nên khen trẻ bằng cách nói đơn giản “tốt lắm”. Lời khen cần rõ ràng, hợp

lý và nêu được chi tiết sự tiến bộ của trẻ. Trẻ sẽ vui vẻ và cố gắng hơn nếu bạn nói: “Con tô màu bức tranh này đẹp quá!”.

6. Quan tâm đến chế độ ăn của trẻ: Trường hợp trẻ đói không đúng vào giờ ăn (không phải do bệnh), hãy cho trẻ ăn tạm nhưng phải đảm bảo đủ chất dinh dưỡng (như: sữa chua ít béo, trái cây tươi hoặc khô...). Ăn uống đủ chất sẽ giảm phần nào tính hay thay đổi ở trẻ và làm cho cơ thể khỏe mạnh hơn.

7. Khơi dậy tính nghệ sĩ nơi trẻ: Bất kỳ hình thức nghệ thuật nào cũng giúp con bạn giải tỏa tình cảm và làm đời sống nội tâm trẻ thêm phong phú. Thông qua các hình thức nghệ thuật, trẻ sẽ biểu lộ những cảm xúc về bản thân và về thế giới riêng của mình. Được khen khi chơi các môn nghệ thuật hay biểu diễn văn nghệ ở trường giúp trẻ cảm thấy hài lòng với chính mình.

8. Hãy mỉm cười với trẻ: “Mỗi ngày một người cần bốn lần ôm để tồn tại, tám để duy trì sự sống và mười sáu để trưởng thành”. Khi bạn nở một nụ cười thật tươi và ôm con vào lòng nghĩa là bạn ngầm quả quyết với trẻ rằng trẻ đã làm rất tốt. Hãy nhớ rằng nụ cười và những vòng tay âu yếm có ích cho cả bạn lẫn trẻ.

9. Lắng nghe: Trẻ rất muốn được cha mẹ chú ý vì đó là lúc trẻ cảm thấy mình được quan tâm. Hãy tạm ngưng công việc và tập trung nghe khi trẻ muốn nói. Đừng bao giờ ngắt lời trẻ, chấm dứt câu chuyện hay nghe một cách qua loa – ngay cả khi bạn đã nghe trẻ nói rất nhiều lần. Hãy trò chuyện và lắng nghe trẻ khi bạn đưa trẻ đến trường hoặc khi bạn dỗ trẻ ngủ.

10. Đừng đòi hỏi ở trẻ sự hoàn hảo: Nếu bạn ấn định hay đòi hỏi hoàn hảo về một công việc mà trẻ phải làm nghĩa là bạn đã làm giảm lòng tin ở trẻ. Trước khi dạy trẻ làm việc tốt hơn, bạn nên tự hỏi:

- Trẻ không làm tốt việc là do sức khỏe hay vì việc vượt quá khả năng trẻ?

- Nếu đó không phải là sai sót thường xuyên thì bạn đừng bận tâm nhiều về chuyện này nữa. Dần dần, trẻ sẽ tự phấn đấu và làm việc tốt hơn.

11. Huấn luyện trẻ khả năng giải quyết vấn đề: Trẻ sẽ tự tin hơn khi tự mình giải quyết thành công một khó khăn nào đó. Bắt đầu từ những việc đơn giản như: cột dây giày, băng qua đường an toàn..., sau đó trẻ tiến dần đến khả năng tự giải quyết vấn đề lớn hơn một cách độc lập. Bạn cũng có thể giúp trẻ bằng cách:

- Tìm hiểu và chỉ ra các bước giải quyết vấn đề của trẻ.
- Quyết định trợ giúp hay để trẻ tự giải quyết.
- Nếu trẻ cần hỗ trợ, phải đảm bảo sự hỗ trợ hợp lý và kịp thời.

12. Cho trẻ cơ hội thể hiện khả năng của mình: Cậu bé rất mê sách? Hãy cho trẻ đọc trong lúc bạn đang làm bếp. Con gái bạn có năng khiếu về số? Khi bạn đi mua sắm, hãy để con bạn có dịp trở tài tính toán. Khi bạn chia sẻ với trẻ lòng nhiệt tình và cho trẻ thấy bạn trân trọng những món quà nó tặng thì bạn đã làm tăng lòng tự trọng của con mình.

Dạy con: Nguyên tắc nhưng không cưỡng ép

Trong gia đình, người mẹ luôn là chỗ dựa êm ái nhất cho con cái, là nguồn động viên, vỗ về cho con phấn đấu. Nếu quan hệ mẹ con không tốt sẽ có tác dụng ngược lại.

Con cái chê trách cha mẹ?

Bạn đang giặt đồ lỡ tay trong khi nồi canh sôi sục trên bếp đang trào ra. Bạn gọi con đang học bài xuống bếp nhắc nồi canh xuống. Con bạn làm xong, cần nhai: “Con ghét mẹ quá. Đang học bài mà cũng không yên”. Nghe tiếng “ghét” mẹ nổi giận ùng ùng la mắng con thậm tệ.

Không nên buồn vì việc con cái chê trách bố, mẹ trong một thời điểm nào đó, mà nên xem đó là bình thường trong quá trình trưởng thành của con cái. Trong trường hợp này, bạn nên bình tĩnh giải thích cho con hiểu: việc nhờ con trong trường hợp này là bất khả kháng. Những việc khác gia đình không bao giờ sai biểu con làm trong lúc đang học.

Mẹ sợ đi xa cách ngày vì sợ nền nếp trong nhà xáo trộn do thiếu bàn tay nội trợ. Bạn không biết trong thời gian đó chồng, con ăn ngủ ra sao.

Không nên để chuyện nhà chỉ lệ thuộc vào một người. Thỉnh thoảng vắng nhà vài ngày là cách bạn để con cài tập quán xuyên việc nhà. Điều đó có lợi để rèn luyện tính độc lập, không ỷ lại.

Để con có nhiều phương án lựa chọn

Bạn thấy con không được sạch sẽ. Bạn gắt lên “đi tắm đi” hoặc “bẩn quá, có đi tắm không”.

Không nên dùng mệnh lệnh như vậy, con bạn sẽ miễn cưỡng vâng lời nhưng không được vui. Thay vào đó, bạn nên nói: “Con muốn tắm rửa bây giờ hay để chiều mát cũng được. Tắm sạch rồi con sẽ rất đẹp trai”.

Không chọn phương án đe dọa

Khi muốn con làm việc gì đó, bạn thường hay dùng cụm từ “mày không bao giờ...” hoặc “mày vẫn cứ...” rồi “mày sẽ bị...”.

Bạn nên chỉnh lại cách nói như vậy vì nó luôn tạo áp lực nặng nề làm cho con bạn sợ hãi khi thất bại, thiếu tự tin do đó thiếu năng động. Bạn nên dùng các câu có ý nghĩa tích cực như “Nếu con làm... thì sẽ rất tốt” có tác dụng khuyến khích.

Có nguyên tắc nhưng cần linh hoạt

Cứ hàng tuần vào chiều thứ tư, bạn phân công con bạn đến cửa hàng mua gạo chở về dùng cho cả tuần.

Chiều thứ tư tuần này, đi làm về, trời mưa, bạn phát hiện con bạn không ra cửa hàng mua gạo. Bạn bực mình rầy la con mặc dù nhà vẫn còn gạo nấu.

Không nên: Mặc dù việc nhà đã phân công thành thói quen, nhưng nguyên tắc không phải là điều cứng nhắc. Chiều hôm ấy trời mưa, chở gạo về không tránh khỏi bị ướt. Bạn có thể linh động cho phép con để đến chiều hôm sau, trời nắng ráo mua gạo tiện hơn.

Đừng cưỡng ép con

Hơn 10 giờ tối, bạn phát hiện ra bình dầu ăn đã hết, sáng sớm mai không thể làm bữa điểm tâm cho cả nhà. Bạn gọi con gái mới 10 tuổi đi mua dầu ăn. Con bé không chịu đi vì “sợ ma”. Bạn cưỡng ép con phải đi cho được. Bé vừa đi vừa khóc.

Đừng nên cho rằng con bạn có khả năng làm việc làm được mọi chuyện, không sợ gì cả và nếu nó từ chối chỉ vì giả vờ hoặc lười biếng. Sợ ma (chủ yếu là sợ đường vắng) là cảm giác thật của trẻ vị thành niên, nhất là con gái. Trước khi giao một nhiệm vụ gì, bạn cần cân nhắc: việc đó có vượt quá khả năng của con không và tốt nhất là đừng cưỡng ép.

Nói ra điều hy vọng hơn là ràng buộc

Con bạn đang học lớp 12, bạn ra mệnh lệnh “năm nay phải thi đậu đại học, nếu không đậu thì phải tìm việc làm, không ai nuôi nữa đâu”.

Bạn tưởng rằng nghiêm khắc như thế con bạn sẽ cố gắng học tập, nhưng thực ra chỉ làm con bạn căng thẳng, khó học tập nếu nghe những lời như thế, mặc dù nó biết rằng nó có rớt đại học thì gia đình sẽ cho thi lại. Tốt nhất bạn nên nói “con sẽ đem lại niềm vui cho gia đình nếu năm nay thi đậu đại học”.

Bạn có biết lắng nghe con trẻ?

Khi con bạn bước chân đến trường cũng có nghĩa là trẻ bước vào một thế giới rộng lớn với rất nhiều khó khăn, rất nhiều niềm vui cũng như nỗi buồn cần chia sẻ. Nhưng liệu bạn có biết lắng nghe tiếng nói của con bạn không? Điều đó không dễ chút nào.

Không ngắt lời

Liệu có lúc nào vì đang bận bịu mà bạn nóng nảy ngắt lời trẻ không? Thực ra những ông bố bà mẹ biết yên lặng nghe con mình thổ lộ hết nỗi niềm quả không nhiều. Con chúng ta vẫn thường xuyên phải nghe những câu đại loại như: “Thôi được rồi, mẹ đang bận, để mai mẹ sẽ hỏi cô giáo cho con”. Hoặc là: “Sao con lại chọn vào đúng lúc này để kể lể nhỉ? Thôi, để tý nữa mẹ sẽ nghe con nói”. Nhưng chính những đứa trẻ cũng cần được tôn trọng và lắng nghe không bị ngắt lời như một người lớn.

Hãy để cho trẻ biết rằng bạn hiểu và thông cảm

Khi trẻ chạy đến kể với bố mẹ một điều gì đó có nghĩa là trẻ cần tìm ở bạn một chỗ dựa tinh thần, sự cảm thông và giúp đỡ, vì vậy bạn luôn phải tỏ thái độ quan tâm và sẵn lòng lắng nghe. Nếu bạn vẫn thường xuyên vừa đọc báo, vừa nghe con tâm sự thì tốt hơn hết bạn nên tạm gác công việc sang một bên và nghe trẻ nói. Và bạn nên suy nghĩ một chút trước khi trả lời. Nếu con bạn vừa dứt lời bạn đã đưa câu trả lời ra ngay sẽ gây cho trẻ ấn tượng rằng những khó khăn, rắc rối của trẻ chỉ là những điều vớ vẩn, không đáng để bàn bạc. Hãy nói rằng bạn hiểu vấn đề đó khó khăn đối với trẻ như thế nào trước khi giúp trẻ giải quyết vấn đề.

Tìm hiểu nguyên nhân thay vì phán xét

Nếu như cậu con đang học tiểu học thổ lộ với bạn rằng bé đang rất bối rối vì đã lỡ lấy cây bút chì của một bạn cùng lớp thì bạn không nên vội vàng la mắng con. Sự chỉ trích của bạn làm trẻ cảm thấy sợ hãi và lần sau con bạn sẽ không còn tâm sự với bạn những chuyện như vậy nữa. Điều bạn nên làm là tìm hiểu tình huống con bạn đã làm việc đó. Dù vì lý do gì đi nữa bạn cũng nên khen ngợi trẻ vì trẻ đã dũng cảm nhận ra lỗi lầm của mình và động viên con đưa trả bút cho bạn. Nếu bạn tạo được một thói quen trò chuyện và chia sẻ, một bầu không khí yên ấm và quan tâm lẫn nhau trong gia đình thì chắc chắn con bạn sẽ luôn luôn tâm sự với bạn mọi nỗi niềm của chúng.

Chọn một không gian thích hợp cho cuộc trò chuyện

Bạn hãy tìm một góc thích hợp cho cuộc trò chuyện khi con bạn gặp rắc rối để không làm đứt đoạn cuộc trò chuyện, phân tán sự chú ý của bạn. Điều đó tạo cho con bạn cảm giác rằng bạn rất quan tâm đến điều trẻ sắp nói, giúp trẻ đủ tự tin và bình tĩnh để bày tỏ với bạn những nỗi lo lắng trong lòng.

Hãy biết chờ đợi

Bạn đừng ngạc nhiên khi trẻ im lặng, không thể bắt đầu cuộc trò chuyện. Dù sao thì con bạn vẫn còn là một đứa trẻ. Bạn đừng làm trẻ hoảng sợ bằng những lời nói theo kiểu: “Nói nhanh lên nếu không thì mọi việc hỏng hết bây giờ”. Bạn nên khích lệ trẻ: “Bố mẹ biết có những chuyện thật khó nói nhưng nếu con kể hết thì bố mẹ sẽ giúp con vượt qua được khó khăn này”. Trong những trường hợp trẻ ngập ngừng không nói, bạn có thể giúp trẻ bắt đầu bằng cách đưa ra những câu hỏi gợi ý hoặc kể những trường hợp tương tự của bạn trong thời niên thiếu.

Lắng nghe, chia sẻ niềm vui nỗi buồn của con trẻ là cả một nghệ thuật làm cha mẹ.

Khi con bạn quá hiếu động

Hai ngày nghỉ cuối tuần ở nhà, rất nhiều bậc phụ huynh than phiền không thể quản nổi con cái vì nhiều cháu tuổi mẫu giáo quá hiếu động, thích quậy phá, lôi kéo đồ đạc, bày bừa khắp nhà... Thậm chí có những phụ huynh phải chở con đi tìm cô giáo vì mẹ đã kiên nhẫn ngồi chờ hàng tiếng đồng hồ nhưng cháu chỉ lo mãi chơi, không chịu ăn uống gì cả... Vậy cần làm như thế nào với những trẻ quá hiếu động đây?

Hãy khen ngợi khi trẻ làm được việc tốt, khen ngợi cả khi trẻ làm được những việc rất nhỏ. Bạn hãy nhớ rằng các cô bé, cậu bé này thường không để ý đến những lời nhắc nhở, dăn dò, la mắng của người lớn nhưng lại rất nhạy cảm với những lời khen cho dù rất nhỏ.

Đặt ra cho con “giới hạn hành vi”. Cái gì “được”, cái gì “không được”, cha mẹ “đồng ý” hay “không đồng ý”. Hãy loại trừ những từ “không”, “không được”, “không nên”. Có thể có những khiếm khuyết nhất định nhưng con bạn vẫn phải tuân theo những yêu cầu như những trẻ khác.

Không nên áp đặt cho con những luật lệ quá nghiêm khắc. Hình phạt của bạn phải là hình phạt chứ không phải là mệnh lệnh. Hãy yêu cầu thực hiện mọi quy tắc liên quan đến sự an toàn và sức khỏe của trẻ, không nên bắt bẻ, hoành hành.

Những hành động trêu ngươi, chọc tức của trẻ, đó là cách trẻ làm cho người lớn chú ý đến mình. Nên dành nhiều thời gian chơi với con hơn. Hãy dạy trẻ cách giao tiếp với người khác, nên cư xử như thế nào ở chỗ công cộng, chỗ đông người và những kỹ năng xã hội khác.

Thực hiện nghiêm túc thời gian biểu hàng ngày: ăn uống, chơi, dạo chơi, đi ngủ phải thực hiện theo một thời gian nhất định. Khen ngợi khi con thực hiện đúng.

Nếu như con bạn gặp khó khăn trong học tập, không nên yêu cầu con phải đạt điểm cao trong tất cả các môn học. Có thể đạt điểm tốt ở 2-3 môn cơ bản là đủ.

Nên tránh những chỗ đông người (chợ, siêu thị...) hay kích thích trẻ những cảm xúc, hành động mạnh

Dạy con tính tự kiểm chế, tự điều chỉnh hành vi của mình. Hãy nhớ rằng, sự bình tĩnh của bạn chính là ví dụ tốt nhất cho con cái.

Tạo điều kiện cho con trẻ giải tỏa bớt những năng lượng dư thừa. Hàng ngày nên tập thể dục ngoài trời có không khí trong lành: dạo chơi, chạy nhảy, tập thể dục, cùng chơi thể thao nhưng đừng làm trẻ quá mệt.

Dạy con hứng thú với công việc nào đó. Trẻ rất cần có cảm tưởng mình có khả năng, thành thạo trong một công việc. Nhiệm vụ của cha mẹ là tìm cho con một công việc nào đó phù hợp để giúp trẻ tin tưởng vào khả năng của mình. Tuy nhiên không nên bắt ép con tham gia học ở nhiều trung tâm khác nhau, đặc biệt là học những môn học hoặc những việc đòi hỏi phải có sự tập trung chú ý và ghi nhớ.

Trước 6 tuổi, con bạn có những biểu hiện hành vi sau đây hay không, có kéo dài trong khoảng thời gian 6 tháng không? Nếu thấy có, bạn hãy tính 1 điểm, nếu không: 0 điểm. Kết quả có khoảng từ 8 điểm trở lên, con bạn cần phải có sự quan tâm đặc biệt đấy.

- Tay chân luôn luôn bận rộn, không yên khi ngồi trên ghế.
- Rất dễ bị những tác động của môi trường xung quanh lôi kéo.
- Rất khó khăn khi phải chờ đợi đến lượt chơi của mình.
- Không suy nghĩ khi trả lời hoặc khi chưa hỏi xong đã vội vàng trả lời.

- Rất khó khăn khi phải thực hiện mệnh lệnh, yêu cầu của người khác.
- Rất khó tập trung chú ý khi chơi hoặc khi giải bài tập.
- Thường hay bỏ dở công việc và chuyển sang việc khác
- Trong thời gian chơi tỏ ra không yên tâm, thường bị các bạn khác chế giễu.
- Thích nói chuyện một cách quá đáng.
- Khi nói chuyện thường ngắt lời người khác để nói ý kiến của mình.
- Thường có cảm giác như không nghe thấy những gì người khác nói với mình.
- Thường để mất các loại đồ dùng, vật dụng, dụng cụ học tập, sinh hoạt cần thiết.
- Không thèm đếm xỉa gì đến những nguy hiểm xung quanh và những hậu quả đáng tiếc sẽ xảy ra (thích chạy, nhảy trên đường, hay leo trèo...).

Đi họp phụ huynh cho con

Nhiều bậc cha mẹ thường không quan tâm lắm đến các buổi họp phụ huynh mặc dù nó rất quan trọng cho cả bạn và con của bạn. Vì vậy, bạn nên chuẩn bị tốt cho các buổi họp cũng như nên tham dự đầy đủ các cuộc họp của lớp hay của trường mà con bạn đang theo học. Dưới đây là một vài lời khuyên dành cho bạn.

- Chuẩn bị cho buổi họp:

Trước khi dự họp, bạn nên hỏi xem trẻ thích gì nhất ở trường? Trẻ có gặp khó khăn với môn học nào không? Trẻ có muốn thay đổi gì ở trường không?

Cả bố và mẹ nên thu xếp thời gian để đến dự họp. Cha mẹ sẽ cùng tìm hiểu sự việc và cùng trao đổi với nhau về việc học của con khi về nhà.

Bạn nên viết ra những gì bạn cần hỏi để tránh lẫn lộn hoặc bỏ sót (con bạn có năng khiếu đặc biệt gì không, ưu và khuyết điểm của trẻ, cách tính điểm ở lớp v.v...)

Nhớ mang theo giấy viết để ghi lại ngắn gọn một số điểm quan trọng mà bạn cần lưu tâm.

- Khi dự họp :

Tập trung vào việc học của trẻ: Một buổi họp thường chỉ kéo dài trong khoảng 30-60 phút, bạn nên mạnh dạn nêu ra các câu hỏi và các vấn đề cần trao đổi để tìm hiểu những thông tin phản hồi về việc học của trẻ. Bạn hãy chủ động đối thoại với giáo viên.

Gây dựng quan hệ tốt với giáo viên: Buổi họp phụ huynh đầu tiên là cơ hội làm quen với các giáo viên. Quan hệ giữa phụ huynh và

giáo viên tốt thì việc theo dõi quá trình học tập, phát triển của con bạn ở trường sẽ thuận lợi hơn. Bạn cũng nên tìm hiểu thêm thông tin về giáo viên, về phương pháp giảng dạy của họ...

Hãy tránh thái độ phòng vệ: Trong buổi họp, giáo viên sẽ chỉ ra khả năng mà con trẻ có thể phát triển, đề nghị bạn cho trẻ tham gia vào các lớp học chuyên-năng khiếu, hoặc cũng có thể yêu cầu bạn lưu tâm, hạn chế trẻ ở một vài mặt nào đó. Hãy tránh việc tranh luận với giáo viên hoặc bác bỏ nhận định của giáo viên về con bạn. Bạn nên nhớ mục đích của buổi họp là để đánh giá năng lực học tập của trẻ và tìm ra những giải pháp giúp con bạn học tốt hơn.

Giúp con bạn hòa nhập vào tập thể: Bạn nên tìm hiểu xem trẻ có hòa hợp tốt với bạn bè hay không? Trẻ có thường tránh mặt bạn không? Nếu có thì tránh những đứa bạn nào? Trẻ có thói bắt nạt, hay trẻ có thường bị bắt nạt không? Vì khả năng hòa hợp sẽ ảnh hưởng đến hiệu quả học tập của trẻ.

Cung cấp các thông tin hữu ích cho giáo viên: Bạn nên cho giáo viên biết những thay đổi của gia đình (bố mẹ ly dị, trẻ mới có em hay người thân trong gia đình vừa mới mất...). Hãy nhớ là bạn chỉ nên kể những vấn đề quan trọng và theo bạn điều đó có ảnh hưởng đến trẻ.

Xây dựng kế hoạch hành động: Trước khi ra về, bạn nên hỏi cách thuận tiện nhất để bạn liên lạc với thầy cô của trẻ (bằng điện thoại hoặc thư điện tử). Có thể sau này bạn sẽ cần trao đổi gấp với giáo viên về vấn đề nào đó.

- Bạn nên kể cho trẻ nghe về nội dung buổi họp: Trẻ thường muốn biết ba mẹ và thầy cô đã trao đổi những gì về mình. Bạn nên ưu tiên cho trẻ biết những nhận xét tốt của bạn và giáo viên về thành tích của trẻ. Sau đó mới đến những vấn đề khác cùng với cách giải quyết, chẳng hạn như việc trẻ lo sợ bị bắt nạt, việc trẻ không thích một giáo viên hoặc một môn học nào đó...

Hiển kế

Tôi không chỉ có "tổ khổ". Nay xin đề xuất một vài biện pháp giải khổ. Làm sao ở các nhà trẻ, các em, ngoài các cô, quá bận rộn không đủ thì giờ, có ai chăm sóc thêm, bế bồng, trò chuyện, hù hỉ với các em. Tôi không xin nhà nước tăng biên chế các nhà trẻ, mà đề nghị: mỗi nhà trẻ kết nghĩa với một trường phổ thông, và mỗi ngày nhà trường cử hai ba học sinh từ 12 - 16 tuổi đến giúp các cô giữ trẻ. Các học sinh cả trai lẫn gái, vừa chăm sóc các em nhỏ, vừa học về cách nuôi nấng, chăm sóc em bé. Tại sao cho học sinh học địa lý Châu Mỹ, Châu Phi mà không cho học về sinh lý, tâm lý các trẻ nhỏ? Đợi đến lúc 25 - 30 tuổi, khi sắp làm bố mẹ mới học những điều ấy thì quá chậm, lúc ấy đầu óc đã đầy thành kiến vì đã nghe người này người nọ mách bảo, kể chuyện về việc sinh con, nuôi con. Mà đây cũng là giáo dục giới tính: làm cho các em suy nghĩ về con cái, em út, biết yêu trẻ nhỏ, có ý thức trách nhiệm với các em bé, chuẩn bị để nay mai làm bố mẹ.

Cái khổ của con em không được chơi, tôi cũng đã đưa giải pháp khi nói đến chuyện đá cầu, chuyện thầy cô nên cùng chơi với học sinh, chuyện tạo điều kiện cho các em gái được chơi. Chỉ cần trích một phần tư, phần năm số tiền đầu tư vào đá bóng, thu thuế thêm ở những sân quần vợt, sân golf dành cho các vị triệu phú, là cũng đủ tiền giúp cho không biết bao nhiêu trẻ em chơi.

Còn làm sao cho lớp học hứng thú, hấp dẫn hơn đường phố, cảnh chợ? Đường phố, cửa hàng hấp dẫn vì các đồ vật, nhà trường cần có những sách giáo khoa in đẹp, có những dụng cụ phong phú, nhưng nếu chỉ lấy đồ vật của nhà trường đối chơi với hàng hóa đường phố thì nhà trường nhất định không thể nào theo kịp.

Hấp dẫn hơn đồ vật là tình người. Khổ là trường lớp hiện nay rất "vô cảm". Nào là truyền thống, chỉ thị cấp trên, phương thức giáo dục làm cho thầy cô đứng trước học sinh chỉ quan tâm đến số điểm văn, toán, ngoại ngữ, lịch sử... gặp một hành vi hơi bất thường là lên án, trừng phạt. Tôi chỉ mong là mỗi giáo viên thấy một học sinh lơ đãng, không nghe giảng, quấy phá, ngang bướng, biết tự kiềm chế lòng tự ái, bực bội, mà tự hỏi: tại sao như vậy. Sau đó thân tình hỏi em học sinh ấy: hôm nay em có gì không vui, em buồn bực về cái gì? Tôi mong rằng các nhà trường sư phạm không chỉ dạy cho các giáo sinh những khái niệm, quan điểm tâm lý trừu tượng, nào là tri giác, trí nhớ, nhận thức mà học tâm lý chủ yếu là tìm hiểu tâm tư, trần trở, thắc mắc, khổ tâm của trẻ nhỏ, để thông cảm với học sinh, để hiểu rằng không phải các em bản chất là "lười", là "bướng", là "đầu têu" mà chính vì trong cuộc sống các em vấp vấp về tình cảm, bị chấn thương tâm lý các em mới sinh ra như vậy. Không phải gia đình nào cũng là tổ ấm, đừng làm cho những em đã "thất tình" ở gia đình, đến lớp lại "thất tình" thêm.

Tạo nên thân tình giữa giáo viên và học sinh, làm cho tình nghĩa thầy trò sâu đậm, thì học sinh sẽ gắn bó với trường, với lớp. Không nên quên tình nghĩa bè bạn: quan hệ bè bạn là một yếu tố cơ bản trong sự hình thành nhân cách, tạo niềm vui lớn cho trẻ, và "học thầy không tày học bạn". Nhưng nhà trường lại ngăn cấm học sinh trao đổi, bàn bạc, chơi đùa với nhau, suốt buổi ngồi cạnh nhau, mà chỉ nói với nhau nửa câu đã bị khiển trách. Nhà trường không dạy cho học sinh hợp tác với bạn, chỉ thúc đẩy ganh đua, ai hơn ai, ăn thua với nhau. Chỉ có ra đường mới hợp bè hợp bạn được, làm sao lớp học được hấp dẫn hơn đường phố? Tôi không nói nhiều. Các bậc cha mẹ, các thầy cô hàng ngày tiếp xúc với trẻ, nếu chú ý, dễ dàng nhận thấy nỗi khổ hàng ngày của con em, và đã nhận ra tất cả cũng có thái độ và cách ứng xử thích đáng.

Tác dụng của sự khen thưởng tích cực

Trong cuộc sống thường nhật, không ít khi phụ huynh đứng dưng khi trẻ làm việc tốt. Cha mẹ không biết rằng nếu không khen thưởng việc làm tích cực của con, chẳng khác nào khuyến khích chúng không làm nữa.

Dạy gấu biết chơi bóng rổ:

Trước đây, tại Los Angeles, khi công viên Làng Nai Nhật (Japanese Deer Village) khai trương, bác sĩ Leon Smith, nhà tâm lý học luyện thú đã dạy cho mấy con gấu nhập từ Nhật chơi bóng rổ. Khi mới đến, mấy con gấu còn trong tình trạng hoang dã, tất nhiên là không biết chơi bóng rổ. Nhưng bác sĩ Smith đã tập cho chúng biết chơi bóng rổ.

Việc huấn luyện xem chừng rất đơn giản. Ông để con gấu ở một góc sân và quả bóng ở góc đối lập. Nếu con gấu chỉ xoay quanh một chỗ thì không có việc gì xảy ra. Nhưng khi con gấu tiến về phía quả bóng, dù một chỉ chút xíu thôi, ông sẽ thưởng cho nó một miếng thịt. Bác sĩ Smith tuân thủ chặt chẽ quy định này, tập cho gấu tiến dần từng bước đến gần quả bóng. Mỗi lần tiến thêm một chút thì ông lại thưởng cho chúng. Sau đó, ông lại thưởng khi gấu nhặt bóng, khi gấu đến gần rổ và ném bóng. Tất nhiên là không phải ngày một ngày hai mà gấu làm được tất cả mà phải làm kiên trì trong một thời gian dài. Đặc biệt trong thời gian đó, ông không bao giờ dùng đến vũ lực với chúng.

Khen thưởng từng bước

Nhà giáo dục nổi tiếng, tiến sĩ tâm lý học Fitzhugh Dodson, chứng kiến quá trình này, nói: Quá trình luyện gấu đơn giản này có thể làm cho những người làm cha mẹ và những nhà giáo dục suy

nghĩ sâu sắc. Chúng ta thấy bác sĩ Leon Smith chỉ áp dụng một nguyên tắc duy nhất: tích cực khen thưởng một khi con gấu làm tốt. Chúng ta thử phân tích việc làm của bác sĩ Smith:

- Thứ nhất, ông định rõ mục tiêu mong muốn: đến nhặt bóng và ném bóng vào rổ, không làm cái gì khác.

- Thứ hai, ông cho gấu một phần thưởng (một miếng thịt) mỗi khi nó làm đúng yêu cầu. Không bao giờ thưởng không.

- Thứ ba, phần thưởng không cùng một lúc khi hoàn thành nhiệm vụ (ném bóng vào rổ) mà từng bước. Chính quá trình từng bước này đã cho phép bác sĩ dẫn dắt con gấu từ chỗ đến nhặt bóng đến khi ném bóng vào rổ.

Nguyên tắc khen thưởng tích cực là nhằm đáp lại một việc làm tích cực, không bao giờ áp dụng cho một việc làm tiêu cực. Một việc làm tích cực mà được khen thưởng thì có nhiều khả năng việc đó sẽ được tiếp tục. Tiến sĩ Fitzhugh Dodson cho rằng nguyên tắc đó rất phù hợp trong việc dạy trẻ.

Không nên chỉ biết trừng phạt

Chúng ta hãy xem, khi các cháu vui chơi với bạn, cho bạn mượn đồ chơi, không la hét ồn ào, nghe lời cha mẹ thì cha mẹ làm gì? Cha mẹ sẽ khen thưởng hành động tích cực của chúng chẳng? Không, thông thường cha mẹ không để ý, họ cho việc đó là bình thường. Cha mẹ không biết rằng nếu không khen thưởng việc làm tích cực của con cái, chẳng khác nào khuyến khích chúng không làm nữa. Ngược lại, khi con cháu làm việc gì không tốt, chẳng hạn như đánh bạn, làm đổ canh, chọc em gái, ăn cắp tiền, ngỗ ngược và không nghe lời, nói cách khác khi các cháu làm trái với mong muốn của cha mẹ, thì kết quả sẽ ra sao? Cha mẹ sẽ nổi giận và tìm cách trừng phạt. Nghĩa là khi ngoan thì không để ý, nhưng khi hư thì trừng phạt. Làm như vậy các cháu ngày càng tiêu cực. Nhiều cha mẹ đã vô tình làm trái ý với điều mình mong muốn.

Việc khen thưởng tích cực cần phải được áp dụng đối với trẻ từ khi mới biết đi cho đến tuổi thiếu niên, áp dụng càng sớm càng tốt. Cha mẹ phải quan tâm thường xuyên đến con cái, mỗi khi trẻ có

hành động tốt, phải khen thưởng kịp thời để khuyến khích cháu. Việc khen thưởng không nhất thiết bằng vật chất. Đối với các cháu, không có phần thưởng quý nào bằng sự thương yêu âu yếm của cha mẹ, tình thương đó thể hiện trong sự quan tâm hàng ngày đối với việc làm, việc học của con. Nhiều khi một lời khen đúng lúc, kịp thời của cha mẹ đủ làm cho cháu vui lòng, hơn là một phần thưởng vật chất. Nhưng cha mẹ không nên lạm dụng lời khen để làm con vui lòng, lâu ngày sẽ phản tác dụng. Nếu mỗi ngày, cháu làm thêm một việc tốt, và được khuyến khích kịp thời và thích đáng, thì việc làm không tốt ngày càng bớt đi, và con cái chúng ta sẽ tốt hơn.

Lần đầu đưa con đi mẫu giáo

Dù con bạn trước nay vẫn ở nhà với mẹ hay là gửi nhà trẻ, việc cháu lần đầu tiên đi mẫu giáo cũng là một thử thách lớn đối với cháu cũng như đối với mẹ. Cần làm cho cháu càng an tâm càng tốt. Nếu được chuẩn bị tinh thần đầy đủ, ngày đến trường cháu sẽ ít lo lắng và không cảm thấy bị lạc vào một môi trường xa lạ.

Dù bạn chuẩn bị đầy đủ cho cháu thế nào thì ngày đầu tiên đến trường cháu cũng bám lấy mẹ đòi về. Khi để cháu ở lại trong lớp, những giọt nước mắt lăn dài trên má cháu sẽ làm cho bất cứ bà mẹ nào cũng khổ tâm và cảm thấy như mình có lỗi với cháu. Cũng như tất cả các bà mẹ khác, lúc đó bạn sẽ chạy nhanh về nhà, không dám nhìn lại nữa.

Cũng may là thời kỳ này không kéo dài, một hai tuần là cùng, nếu bạn chịu làm theo lời khuyên sau đây của tiến sĩ tâm lý học Anne Bacus:

- Buổi sáng hôm đó bạn nên chuẩn bị cho cháu dậy sớm để cháu khỏi bị đột ngột. Bạn đừng nóng ruột và không nên hối thúc cháu.

- Để cho cháu ăn sáng một cách bình tĩnh; dọn cho cháu những món ăn cháu ưa thích.

- Mặc cho cháu quần áo, giày đơn giản, phòng khi phải thay đổi.

- Để vào quần cháu một khăn mùi soa, nhớ cho vào đấy một ít nước hoa, loại nước hoa bạn hay dùng, để cháu cảm thấy cái mùi quen thuộc của mẹ. Trong túi kia, bạn có thể để một viên kẹo, cho cháu ăn giờ ra chơi.

- Trong cái cặp mang tên cháu, bạn nên để sẵn một bộ quần áo để thay (để phòng”sự cố” có thể xảy ra) và để thêm vào đây một con thú nhồi bông mà cháu có thể yên lòng ôm ngủ vào buổi trưa. Hai cái này đều phải đề tên cháu, cũng như mọi vật mà cháu mang theo đến trường.

- Bình tĩnh giải thích cho cháu một cách rõ ràng là cháu sẽ đến đây mỗi ngày như mẹ phải đi làm mỗi ngày, và mỗi buổi chiều bạn sẽ đến đón cháu về nhà (trong mấy ngày đầu bạn có thể đón cháu sớm hơn một chút cho cháu quen dần).

- Chính bạn phải tỏ ra bình tĩnh, bởi nếu bạn tỏ ra lo lắng thì cháu sẽ thấy ngay và sẽ sợ.

- Hãy tỏ ra khoan dung và thông cảm: trong mấy ngày đầu có thể cháu sẽ kén ăn và khó ngủ, hay cau có và cũng có thể đá dầm. Nhưng tất cả sẽ trở lại bình thường sau một thời gian ngắn.

- Sau khi trao cháu cho cô, bạn hãy tạm biệt cháu. Điều đó có nghĩa là bạn không vội vàng đưa cháu đến trường rồi chạy về ngay, không nên thừa lúc cháu nhìn đi nơi khác mà bỏ đi, cũng không nên từ biệt theo kiểu đi rồi trở lại nhiều lần. Tóm lại, bạn hãy tạm biệt một cách bình thường. Bạn có thể dịu dàng hôn cháu, nói một vài câu với cô giáo, vẫy tay cho cháu rồi ra về.

Để cho cháu vừa học vừa chơi một cách tốt đẹp ở trường mẫu giáo bạn nên chú ý ba điều sau đây:

1. Cho cháu ngủ đầy đủ.

2. Cho cháu ăn sáng đầy đủ trước khi đến trường (nếu cháu muốn có thể cho bú bình).

3. Bạn phải thường quan hệ với cô giáo, ít nhất là mỗi tuần một lần. Cô cho bạn biết cháu làm gì trong lớp và bạn cho cô biết những gì có thể ảnh hưởng đến việc học của cháu (sức khỏe của cháu, những buổi đi chơi đặc biệt trong gia đình...). Cháu rất nhạy cảm trước lòng tin cậy và quan hệ mật thiết giữa bạn và cô giáo.

Trẻ con muốn gì ở ba mẹ?

Chúng ta thường chỉ tập trung đến những hành vi của con cái mà ít khi để ý đến cách cư xử của chính mình. Tại sao bạn lại không thử nhìn hành vi của trẻ theo quan điểm của chúng? Hãy kiểm tra những điều trẻ mong muốn nhất ở ba mẹ chúng và so sách với bản thân mình.

1. Trẻ con muốn ba mẹ không cãi nhau trước mặt chúng. Trẻ con có khuynh hướng bắt chước những gì ba mẹ làm, bất kể họ nói gì. Bạn có thể bất đồng ý kiến và chia sẻ những cảm xúc trái ngược của mình mà không cần tấn công người khác hay khư khư biện hộ cho mình không? Khi đó, con bạn cũng sẽ học được cách xử lý cơn giận dữ và giải quyết xung đột theo những cách tích cực.

2. Trẻ con muốn ba mẹ đối xử với mọi thành viên trong gia đình như nhau. Đối xử với các con như nhau không có nghĩa là đối xử ngang bằng với tất cả. Mỗi đứa trẻ đều khác nhau nhưng mỗi đứa trẻ đều cần tình thương và sự thông hiểu. Hãy xem xét mối quan hệ của bạn với từng đứa con.

3. Trẻ con muốn ba mẹ trung thực. Một ông bố bảo con, "Ra nói là ba không có nhà," có thể không nhận ra là anh ta đang làm gương cho con mình. Bạn có nói những gì bạn muốn nói và định nói những gì bạn đã nói?

4. Trẻ con muốn ba mẹ khoan dung với người khác. Khi ba mẹ khoan dung với mọi người, trẻ con học được cách kiên nhẫn với những người khác chúng. Bạn đã làm gương cho trẻ về lòng khoan dung như thế nào?

5. Trẻ con muốn ba mẹ tiếp đãi bạn bè chúng ân cần. Nêu bọn trẻ tụ tập ở nhà bạn, bạn sẽ biết con mình đang ở đâu! Hãy tạo một bầu không khí cởi mở cho bạn bè của con và thấu hiểu chúng.

6. Trẻ con muốn ba mẹ biết xây dựng tinh thần đồng đội ở trẻ. Khi trẻ bước sang tuổi thanh niên, những bậc cha mẹ nào biết xây dựng một tinh thần đồng đội ở trẻ sẽ có ảnh hưởng lớn hơn đối với chúng. Bạn có biết cách nuôi dưỡng tinh thần đồng đội trong gia đình mình?

7. Trẻ con muốn ba mẹ trả lời những câu hỏi của chúng. Bạn có cảm thấy áy náy khi nói, "Mẹ đang bận lắm. Lúc khác nói chuyện này." Rồi cái lúc khác đó không bao giờ đến. Hãy dành thời gian ngay ngày hôm nay để trả lời những câu hỏi của trẻ và khi bạn không biết làm sao để trả lời thì hãy thừa nhận điều đó và tìm cách để trả lời sau.

8. Trẻ con muốn ba mẹ phạt chúng khi cần, nhưng không phải là trước mặt người khác, đặc biệt là bạn bè của chúng. Điều đáng ngạc nhiên là trẻ con thật sự muốn có những giới hạn, nhưng đừng tưởng chúng tình nguyện làm điều đó.

9. Trẻ con muốn ba mẹ tập trung vào những điểm tốt thay vì những điểm yếu của chúng. Hãy xem trẻ như một tấm tranh ghép chưa hoàn tất và tập trung vào một bức tranh sẽ hoàn thiện thật đẹp thay vì chỉ là những mảnh ghép bị thất lạc. Liệt kê những điểm mạnh của con bạn và chọn những thời điểm thích hợp để khuyến khích chúng

10. Trẻ con muốn ba mẹ kiên định. Chúng ta không phải lúc nào cũng trước sau như một nhưng hãy cố gắng làm điều đó. Những lúc bạn hành động không nhất quán cũng không đến nỗi làm hư hỏng con mình. Nhưng trẻ cần phải biết rằng tình thương và những giới hạn mà ba mẹ đặt ra cho chúng là không thay đổi.

Tại sao trẻ em khó cho mượn đồ chơi?

Lúc 1 tuổi, trẻ đã biết mang thú nhồi bông đến cho bạn cùng chơi. Vậy mà giờ đây trẻ đứng án ngữ trước thùng đồ chơi của mình như sợ ai đó lấy đi. Làm thế nào để trẻ chấp nhận cho bạn mượn đồ chơi của mình?

Dưới 18 tháng tuổi: chưa có khái niệm sở hữu

Cho đến 18 tháng tuổi, trẻ cho mượn đồ chơi một cách vô tư. Theo giải thích của nhà tâm lý học Nicole Fabre, ở độ tuổi này khái niệm sở hữu là hoàn toàn xa lạ. Món đồ chơi “của trẻ” là vật mà trẻ muốn ngay lúc đó. Việc nhìn thấy người khác mân mê món đồ chơi làm trẻ bắt đầu tò mò. Chính từ chỗ này đã bắt đầu những xung đột đầu tiên: cả hai đều muốn món đồ chơi cùng một lúc và chẳng ai chịu nhường ai.

Vấn đề là không ai muốn chờ thêm một phút để có món đồ chơi mình ưa thích trong tay. Cái ước muốn đó tức thời và hoàn toàn không có chút màu sắc của sự sở hữu.

2-3 tuổi: cha mẹ can thiệp thế nào?

Theo nguyên tắc, khái niệm sở hữu xuất hiện vào khoảng 2 tuổi. Ở độ tuổi này, trẻ biết phân biệt đâu là món đồ không phải của mình. Bản năng sở hữu sẽ phát triển trong năm lên 3. Trong thời kỳ này, cho mượn thật sự là chuyện “đau xé lòng”. Những vật dụng cá nhân thuộc về thế giới của trẻ, khi lấy nó đi, tức là bạn đã cắt đứt một phần của trẻ.

Lúc xảy ra xung đột giữa trẻ đang đòi và đứa kia không muốn cho mượn, sự can thiệp của người lớn là rất có ích nhằm thiết lập hợp đồng, tức ấn định thời hạn mượn, và sự trao đổi (con cho bạn mượn

xe, bạn sẽ cho con mượn trái banh). Như vậy, từng đứa trẻ sẽ tự đặt mình vào vị trí của bạn và sự thông cảm sẽ dễ dàng hơn.

Cũng có trường hợp đứa trẻ kiên quyết từ chối cho mượn một vật nào đó vì lý do hoàn toàn có thể hiểu được. Chiếc áo len mà mẹ đã đan “chỉ dành cho mình”, con thú nhồi bông mà ông đã tặng... là những vật vô cùng quý giá. Tự thân nó đã thể hiện sức mạnh tình yêu của người lớn dành cho trẻ. Vì vậy, đâu thể nào chấp nhận cho kẻ khác giành lấy, dù chỉ là trong chốc lát.

4-5 tuổi: sự quan trọng trong lời hứa

Lúc lên 4, trẻ sẽ không cần có tất cả các món đồ trong tầm tay của mình. Ngoài ra, trẻ dần quen với sinh hoạt xã hội, thích chơi với bạn thay vì ngồi một mình với đồ chơi. “Tôi cho bạn mượn, bạn cho tôi mượn”, hình thức trao đổi thật sự hình thành. Nhưng ở tuổi lên 4-5, mà trẻ không muốn cho mượn rõ ràng có vấn đề nào đó. Có thể bạn đã buộc trẻ cho mượn khi còn quá nhỏ, rồi dần dần trở nên dị ứng với chuyện cho mượn. Dù thái độ này chỉ là tạm thời nhưng bạn phải thực sự cảnh giác.

Trẻ lên 5 tuổi mà cứ khăng khăng từ chối cho mượn là thể hiện một nỗi lo, có thể là không tin vào người khác. Trường hợp này xảy ra khi các bậc phụ huynh không giữ lời hứa. Chẳng hạn như bạn nói với con: “Được rồi, ba mẹ sẽ mua cho con món đồ này lúc đi dạo về”, nhưng rồi lại không thực hiện lời hứa. Như vậy, trẻ mất tin tưởng vào lời hứa của người khác thì sẽ không tin ai cả. Sau này lớn lên, trẻ có nguy cơ trở thành người hay nghi ngờ.

Những cách nói sinh chuyện

Cũng là một lời nói, nhưng cách nói này hay cách nói kia lại có tác dụng rất khác nhau, đôi khi rất đối nghịch. Vì thế, khi nói với con cái, bố mẹ phải lựa lời.

Mẹ gọi :”Liên! Lại đây mẹ bảo! Nhanh lên! Con càng ngày càng bừa bãi. Buồng con như cái chuồng heo. Nếu con cứ vứt quần áo như thế thì mẹ không mua quần áo nữa đâu. Tại sao con không sống ngăn nắp một chút? Tại sao không bao giờ con sắp xếp quần áo vậy?”

Liên nói trả:” Tại sao mẹ không mắng con Lý. Buồng nó cũng lộn xộn vậy? Còn mẹ, mẹ có ngăn nắp gì đâu?”

Chúng ta hãy cùng nhà tâm lý học Nancy Samalin phân tích cuộc nói chuyện trên của mẹ con Liên. Những tiếng “con” (thậm chí “mày”) và “nếu”, “tại sao” trong câu chuyện trên là những tiếng nói thường hay sinh chuyện cãi nhau. Thay vì thừa nhận buồng nó bừa bãi và đứng lên dọn dẹp thì Liên phản ứng. Nó tìm cách tố cáo em nó và phản đối mẹ nó. Tại sao?

Câu “Con càng ngày càng bừa bãi” làm cho Liên phản ứng ngay lập tức. Những câu nói bắt đầu bằng tiếng “con” thường gây phản ứng thù địch vì nó chia thẳng vào người, chứ không vào vấn đề (“Con lúc nào cũng... Con không bao giờ... Tốt hơn là nên... Con thật là...”). Nếu tiếng “con” nhẹ nhàng được thay bằng tiếng “mày ” sỗ sàng thì phản ứng có thể còn nặng hơn.

Tiếng “nếu” thường kèm theo một đe dọa: “Nếu con cứ vứt như thế nữa thì mẹ sẽ không mua quần áo nữa đâu”. *Một lời đe dọa như thế chẳng có tác dụng gì với Liên. Mẹ có ý định thật sự không mua quần áo nữa không? Liên biết là không bao giờ. Đó là một lời vô*

nghĩa mà các bà mẹ thường mang ra dọa con. Lời đe dọa bao giờ cũng là tiếng nói của người mạnh đối với người yếu hơn. Người yếu hơn sẽ coi đó là một thách thức và chỉ có ý muốn phản ứng. Và Liên đã trả đũa:” Còn mẹ, mẹ có ngăn nắp gì đâu?”.

Tiếng “tại sao” thường khởi đầu cho một lời tố cáo: “Tại sao con không sống ngăn nắp một chút? Tại sao *không bao giờ con chịu sắp xếp quần áo?*”. Đó là loại tố cáo chung chung hay gây phản ứng tự vệ và thách thức vì nói những hành động xấu trước đây của Liên, làm như cháu chưa bao giờ xếp quần áo, dù chỉ là một lần.

Vậy bà mẹ của Liên nên làm thế nào? Thay vì nói những câu “sinh chuyện” như trên, bà có thể nói:”Liên, quần áo thì phải treo lên. Quần áo để dưới đất sẽ nhăn nhúm và phải ủi lại”.

Khi bạn muốn cho cháu làm điều gì, bạn không nên dùng chữ “nếu” như muốn đe dọa mà bạn nên dùng chữ “khi” mà không phải đe dọa :”Khi con mặc quần áo xong thì mẹ con ta sẽ đi chợ...”.

Hoặc bạn có thể nói “chừng nào”, cũng có tác dụng tương tự: “Chừng nào làm xong bài thì con có thể xem tivi”. Cho dù các cháu chưa có khái niệm đầy đủ về thời gian, chúng cũng có thể hiểu những câu nói tương tự như vậy. Thay vì tạo ra một tình huống mạnh ăn hiếp yếu, thì ta sẽ chơi trò “trao đổi”: “Khi con làm xong việc A, thì mẹ sẽ làm việc B”, và thay vì có một sự so sánh lực lượng, ở đây chỉ có một cố gắng chung.

Những đứa trẻ siêu việt

Những đứa trẻ bị ép học tập quá mức không phải vì nhu cầu của đứa trẻ mà chính là do yêu cầu của cha mẹ. Tình trạng này không chỉ có ở nước ta mà còn có cả ở nhiều nước trên thế giới.

Sức ép từ cha mẹ

Bác sĩ Benjamin Spock đồng thời là nhà giáo dục nổi tiếng ở Mỹ kể: “Tôi nhớ trường hợp một bà mẹ vài năm trước đây đã than phiền với tôi đứa con gái 11 tuổi của bà ngày càng căng thẳng về thần kinh và hay khóc bởi những chuyện không đâu. Hỏi ra mới biết bà đã đăng ký cho con gái của bà học cưỡi ngựa ngày thứ hai, học trượt băng ngày thứ ba, học khiêu vũ ngày thứ tư, học âm nhạc ngày thứ năm, học múa balê ngày thứ sáu, và ngày thứ bảy học đánh giá các buổi nhạc kịch. Ngoài ra điều quan trọng là nhà trường của cháu đòi hỏi trình độ kiến thức rất cao và các giáo viên cho bài tập rất nhiều. Khi tôi gợi ý cho bà mẹ đó rằng sự quá tải trong học tập là nguyên nhân của sự căng thẳng thần kinh của con gái bà thì bà vội kêu lên: Nhưng đó là những môn học quan trọng không thể thiếu được.”

Bà mẹ nói trên không phải là cá biệt. Cái kiểu suy nghĩ này người ta thường thấy trong các gia đình lấy sự thành đạt trong xã hội làm mục đích tối thượng trong cuộc đời. Người nào thường yêu cầu phải có địa vị và thu nhập cao trong xã hội, thì người đó thường có yêu cầu cao như vậy đối với con cái mình. Đúng là nếu chúng ta không sớm quan tâm đến nhu cầu tri thức và tình cảm của các cháu thì sẽ ảnh hưởng đến việc học tập của các cháu sau này. Nhưng điều đó không có nghĩa là việc thúc đẩy học tập quá mức là có lợi cho trẻ. Thực tế, một sự thúc đẩy như thế rất có hại cho trẻ về mặt lâu dài.

Những đứa trẻ chịu sức ép nặng nề như vậy, khi trưởng thành bao giờ cũng chỉ nghĩ đến việc giành lấy vị trí hàng đầu trong xã hội, đến mức không tìm được thú vui nào khác ngoài cái thế giới cạnh tranh nhỏ hẹp. Kinh nghiệm cho thấy dù cha mẹ có thúc đẩy các cháu giành được cái tuyệt hảo trong lĩnh vực này hay lĩnh vực khác thì sự phát triển của cháu sẽ méo mó, mất cân đối, rất có thể cháu sẽ cô độc, khô khan, ích kỷ và nhiều thứ khác nữa.

Có một công trình nghiên cứu về tuổi trẻ của những nhân tài, những người có thành tích sáng tạo đặc biệt trong mọi lĩnh vực, cho thấy họ có một mẫu số chung, đó là hồi nhỏ họ đều có một đam mê nào đó, một trò tiêu khiển hay một dự án nào đó (không nhất thiết là có liên quan đến nghề nghiệp của họ sau này) và cứ kiên trì phấn đấu theo hướng đó.

Xin lấy một thí dụ: ông Charles Darwin, người cha của thuyết tiến hóa. Hồi nhỏ, ông học rất dốt, cha ông và các thầy giáo đều cho rằng ông hơi ngốc. Ông không thích học, chỉ thích đi chơi ngoài đồng. Cha ông bắt học ngành y nhưng chỉ được vài tháng. Khi chuyển ông sang học trường ĐH Cambridge, ông lại học một giáo sư nổi tiếng về lịch sử tự nhiên. Từ đó ông đi theo khuynh hướng của ông, trở thành một nhà bác học, tác giả của “Nguồn gốc các loài” nổi tiếng.

Rối loạn tâm thần vì học quá mức

Một bà mẹ dẫn đưa con đang học cấp hai của mình đến khoa nhi TT sức khỏe tâm thần TP do sau một đợt thi kéo dài một tuần, con bà bỗng trở nên không buồn ăn uống, chỉ thích nằm dài. Sau một đợt trắc nghiệm tâm lý, các bác sĩ cho biết con bà bị rối loạn tâm thần do học quá sức. Nghe theo lời bác sĩ, bà đành chấp nhận cho con mình ra khỏi lớp chuyên.

Hầu hết các em học sinh bị rối loạn tâm thần đều do phải trả giá những kỳ vọng quá mức của phụ huynh đối với con em mình. Bác sĩ Phạm Văn Trụ, trưởng khoa khám nhi TT sức khỏe tâm thần TP, phân tích: “Khả năng trí tuệ của các em có thể chia thành dạng cao, trung bình và kém. Tỷ lệ những em xuất sắc không cao. Thế nhưng nhiều phụ huynh không nắm được khả năng của con mình, cứ lo

trường tốt, thầy giỏi, rồi bắt con học quá nhiều, cứ nhất thiết phải bắt con thi đậu ĐH cho bằng được.”

Đã có những trường hợp các em bị rối loạn tâm thần vì hàng ngày phải thức dậy từ lúc 5 giờ sáng và học đến tối mịt mới về. Có em, vốn bị động kinh, đã lên cơn co giật trong những ngày học hành căng thẳng. Yếu tố quyết định trong điều trị bệnh tâm thần do trẻ học quá tải là việc thay đổi quan niệm cứng nhắc của phụ huynh về việc hoạch định tương lai cho con. Một bà mẹ sau khi nghe bác sĩ phân tích bệnh trạng của con mình, đã chép miệng thở dài :”Vậy thì tôi sẽ không kỳ vọng quá nhiều ở cháu nữa.”. Sức ép không chỉ ở phía gia đình mà còn ở phía nhà trường. Nhiều trường chạy theo thành tích, đã buộc học sinh phải học quá sức.

Các biểu hiện rối loạn tâm thần thường thấy ở trẻ em học quá tải là:

- Đau đầu, mất ngủ
- Thi không đậu không tỏ ra buồn phiền.
- Gia tăng những hành vi sai lạc: quạu quọ, đối xử không tốt đối với những người xung quanh và đồ vật sở hữu (sách vở, đồ chơi...).
- Hay quên.
- Hay lăng xăng.

Thông thường, các em cấp III rất ngại đến khám chữa tại TT sức khỏe tâm thần do sợ bạn bè biết được và trêu chọc. Chữa trị bệnh rối loạn tâm thần do học quá mức không quá khó khăn, chỉ cần sắp xếp cho trẻ nghỉ ngơi vài tuần là hồi phục. Thế nhưng, sau đó phụ huynh cần thay đổi nề nếp sinh hoạt, học tập của các em vì rối loạn tâm thần nếu tái phát sẽ gây ra hậu quả lâu dài, khó trị.

Giáo dục con trẻ thông qua việc làm và trò chơi

Gần đây người ta đã nhận thấy được tầm quan trọng của trò chơi đối với trẻ nhỏ. Tuy nhiên bên cạnh đó, nhiều gia đình dường như vẫn chưa biết rằng, có rất nhiều những công việc có ý nghĩa cũng góp phần giúp trẻ phát triển.

Con trẻ thực sự được phát triển khi chúng ta cho phép chúng tham gia vào thế giới của những công việc xung quanh chúng. Sống trong bầu không khí gia đình hoặc sống giữa những người lớn, trẻ luôn ham thích được làm việc. Chúng muốn được “giúp đỡ” người lớn; và hoạt động này có thể trở thành một phần khá quan trọng trong quá trình học hỏi ban đầu của trẻ.

Nếu bạn ngăn cản con trẻ tham gia vào những hoạt động, đơn giản chỉ vì đó là những “công việc” chứ không phải là “trò chơi” thì điều đó cũng đồng nghĩa với việc bạn đang hạn chế những cơ hội phát triển của trẻ.

Trái lại khi bạn mời gọi con trẻ tham gia vào công việc và cả trò chơi nữa, thì tức là bạn đã tạo cho con trẻ nhiều con đường để chúng học hỏi và trưởng thành hơn lên. Khi đó, trẻ sẽ cảm nhận được một cuộc sống nhiều ý nghĩa hơn, và trẻ sẽ cảm thấy mình thực sự là một thành viên trong gia đình.

Với sự quan tâm thích hợp của người lớn, có rất nhiều việc hàng ngày mà gia đình có thể giao cho trẻ nhỏ, để giúp chúng có thể bắt đầu học về tinh thần trách nhiệm, tính tích cực độc lập và khả năng tự chăm sóc bản thân. Dưới đây là một số ví dụ:

- Chuẩn bị và nấu ăn: Ngay cả khi trẻ còn quá nhỏ để có thể phụ giúp bạn sửa soạn bữa trưa hoặc bữa tối, thì chúng vẫn có thể phụ giúp bạn bằng cách chuẩn bị đồ tráng miệng chẳng hạn. Khi bạn

đưa trẻ đi chợ, bạn sẽ giúp trẻ hiểu biết nhiều hơn về nguồn cung cấp thực phẩm, và bằng cách nào để mua thực phẩm.

- Chạy việc vặt: Để cho trẻ làm những việc nhỏ nhất, bạn sẽ góp phần củng cố lòng tự tin của trẻ. Khi bạn cần một điều gì đó như gọi một người trong nhà, hoặc muốn lấy khăn lau, bạn hãy nhờ một trong số các con của bạn làm điều đó.

- Chăm sóc em nhỏ: Ngay cả những nhiệm vụ đơn giản (như đọc truyện hoặc hát cho em nhỏ nghe) cũng giúp trẻ nhận ra trách nhiệm của mình và tấm lòng chia sẻ với các em nhỏ.

- Dọn dẹp nhà cửa: Trẻ có thể tự dọn bàn và tự phục vụ thức ăn cho mình. Nếu bạn đang lau nhà bạn cũng có thể khuyến khích trẻ đẩy vài lần cây lau nhà.

- Chăm sóc vật nuôi trong nhà: Vật nuôi trong nhà cần nước, thức ăn và nơi ở sạch sẽ. Trẻ có thể học được nhiều bài học quý giá từ công việc chăm sóc các con vật nuôi trong nhà.

- Làm vườn: Việc chăm sóc cây cối giúp trẻ nhận ra thiên nhiên kỳ diệu. Nếu gia đình không có một khoảng vườn quanh nhà, bạn cũng nên có những chậu cây bên cửa sổ chẳng hạn, để tạo nên nhiều cơ hội hơn cho trẻ khám phá.

Khi tiến hành những hoạt động trên, bạn nên chú ý một vài điểm quan trọng sau:

- Ghi nhớ những công việc mà con cái bạn làm được; và bạn cũng cần đảm bảo sao cho những công việc đó là an toàn đối với trẻ.

- Ngay cả đối với trẻ nhỏ cũng phân biệt được đâu là công việc “thật”, đâu là công việc “giả”.

- Hãy nhớ rằng: thật ra nhiều việc vặt có sự trợ giúp của trẻ có thể làm bạn mất nhiều thời gian. Thế nhưng bạn cần kiên nhẫn và phải tốn thời gian một chút để giúp trẻ hiểu được những lợi ích thiết thực từ việc phụ giúp công việc trong gia đình.

Bằng cách kết hợp những mong đợi của bạn với những khả năng của trẻ, có sự khuyến khích và ủng hộ những cố gắng của trẻ, và dành nhiều thời gian hướng dẫn trẻ cách thực hiện công việc, bạn

có thể tạo cho con trẻ thật nhiều cơ hội để chúng không ngừng học hỏi và trưởng thành hơn qua công việc.

Để con bạn có trí nhớ tốt khi học bài

Hôm nay con bạn đã học bài rất kỹ, học đi học lại nhiều lần nhưng ngày mai khi lên lớp vẫn được điểm kém và cô giáo phê vào vở "em chưa thuộc bài".

Đã nhiều lần như thế và mặc dù rất cố gắng và chịu khó học mà con bạn vẫn không có tiến bộ hơn. Những lúc như thế bạn không nên tỏ ra quá lo lắng mà phải giúp con bạn có trí nhớ tốt hơn.

Trước tiên con bạn cần phải có một góc học tập yên tĩnh, tốt nhất là ở trong phòng riêng. Khi đó con bạn có thể tập trung suy nghĩ vào bài học hơn và không bị phân tán tư tưởng bởi những yếu tố khách quan bên ngoài và bạn nên:

- *Hướng vào mục đích rõ ràng:*

Trong trí óc của trẻ luôn luôn tồn tại 2 ngăn trí nhớ riêng biệt: một ngăn là trí nhớ tức thời, là nơi mà tất cả các thông tin được thu thập và chỉ được giữ lại trong vòng 5 phút sau đó bị quên ngay. Ngăn còn lại là ngăn trí nhớ lâu dài, là nơi mà các thông tin được thu thập và giữ lại lâu hơn thậm chí theo bé suốt cuộc đời.

Một thông tin được giữ lại trong khoảng thời gian dài nếu như trẻ biết rằng sẽ cần phải sử dụng đến và trẻ biết việc tích lũy các kiến thức ngày hôm nay sẽ rất có ích cho cuộc sống trong tương lai. Ví dụ như khi học bảng nhân chia, bạn nên thường xuyên nói với bé: Nếu con thuộc hết các quy tắc cộng, trừ nhân chia sẽ giúp con tự tính toán tiền khi muốn mua một cái gì đó. Hay khi học tiếng Anh, bạn nói với con bạn: Để có thể tham gia vào trò chơi nào đó, điều quan trọng là con phải hiểu được quy tắc của trò chơi đó được viết bằng tiếng Anh.

Đôi khi bài học không có tác dụng trực tiếp như môn lịch sử, để con bạn có thể nhớ lâu và không bị mất phương hướng, bạn nên phán đoán các câu hỏi mà cô giáo sẽ đưa ra ngày hôm sau. Khi trẻ biết được cần phải trả lời những gì cho ngày hôm sau thì mọi thông tin cần thiết sẽ được giữ lại trong trí nhớ có logic hơn, liên mạch hơn và lâu dài hơn.

- *Dạy trẻ học bằng phương pháp so sánh:*

Trí nhớ hoạt động trước tiên là thu thập thông tin sau đó gắn kết các thông tin lại với nhau. Muốn giữ lại thông tin một cách tốt hơn, có hiệu quả hơn và trong thời gian dài hơn thì điều quan trọng là trí nhớ của trẻ phải biết gắn kết liên mạch, logic các thông tin lại với nhau và trẻ biết so sánh giữa cái cũ với cái mới. Các thông tin mới nhận được phải được đặt vào mối quan hệ với các thông tin cũ. Các thông tin mới có thể bổ sung, loại bỏ hay phủ định, khẳng định lại các thông tin cũ.

Để giúp trẻ nhớ lâu, bạn nên thường xuyên làm phép so sánh giữa cái mới mà trẻ cần phải nhớ với cái mà trẻ đã biết.

- *Dạy trẻ học bằng phương pháp nhắc lại:*

Kinh nghiệm cho thấy rằng: người ta sẽ nhanh chóng quên 50% các thông tin thu nhận được chỉ trong nửa giờ đầu, 80% thông tin còn lại bị quên dần từ ngày này sang ngày khác. Nhưng các thông tin này được giữ lại lâu hơn nếu như được nhắc đi nhắc lại nhiều lần từ ngày này sang ngày khác.

Khi con bạn phải học thuộc bảng nhân chia, bạn nên yêu cầu nhắc lại sau khi trẻ đã học thuộc khoảng 10 phút sau đó, tiếp đó là lúc trước khi đi ngủ và vào buổi sáng trước khi con bạn đến trường. Bạn nhắc nhở với trẻ rằng bạn cũng sẽ kiểm tra lại bảng nhân chia này vào ngày hôm sau hoặc sau 2 ngày và trước khi con bạn có bài kiểm tra môn toán.

Bạn cũng có thể dạy con bạn bằng cách mỗi khi học một bài mới bạn nên hỏi lại con bạn những kiến thức có liên quan đến bài học từ hôm trước.

Tìm các từ có thể đi ngay vào trí nhớ: Đó là các từ gây ấn tượng mạnh cho trẻ. Chúng không được ghi vào trong vở học nhưng lần sau mỗi khi nhắc đến bài đó chúng lập tức sẽ nhớ ngay đến các từ đó và liên tưởng lại được bài học.

Giải mã những giấc mơ của trẻ

Trẻ không chỉ có những giấc mơ ngọt ngào thần tiên, đôi lúc trẻ cũng gặp những cơn ác mộng khiến tinh thần hoảng hốt cực độ. Cho nên cha mẹ cần quan tâm đến những giấc mơ của trẻ để hiểu những suy nghĩ, ước mơ còn ẩn kín trong tiềm thức.

Để giải đáp nguyên nhân gây ra những cơn ác mộng ấy, trước hết, các bậc cha mẹ cần hiểu rõ vai trò của những giấc mơ. Khi trẻ chưa đủ khả năng để bày tỏ, giấc mơ như những thông điệp gửi đến cha mẹ một cách vô thức. Nếu biết kết hợp các sự kiện và lý giải đúng, cha mẹ có thể hiểu được những nhu cầu, những suy nghĩ của trẻ. Các nhà nghiên cứu cho thấy: tùy vào độ tuổi, trẻ có những giấc mơ khác nhau thể hiện sự phát triển về mặt tâm sinh lý trong từng giai đoạn nhất định.

Trẻ sơ sinh đến một tuổi

Hiện tượng giấc mơ: Khi con bạn mới 2 tháng tuổi, cho dù có nằm mơ, bé cũng không thể kể lại khi thức dậy :”Mẹ ơi, con mơ thấy...”. Cho nên, nếu bé còn quá nhỏ, cha mẹ làm thế nào để hiểu những nhu cầu thể hiện qua giấc mơ của bé? Các nghiên cứu cho thấy con người đã bắt đầu biết mơ từ khi còn nằm trong bụng mẹ và sẽ tồn tại trong giấc ngủ và sẽ kéo dài suốt đời. Trên thực tế, trẻ sinh thiếu tháng sẽ dao động con người đến 80% trong thời gian ngủ so với 50% ở trẻ sinh đủ tháng. Càng lớn, sự dao động con người càng giảm và ổn định hơn từ 20-25% ở người trưởng thành. Đối với trẻ dưới một tuổi, mức độ dao động con người có thể biểu lộ cảm xúc thay cho lời nói- Đó là nguyên nhân tạo nên giấc mơ.

Ý nghĩa giấc mơ: Khi trẻ còn ẵm ngửa mơ, nghĩa là bé đang tập tập hợp những thông tin về thế giới xung quanh. Hơn thế nữa,

những giấc mơ của bé có ý nghĩa như quá trình kiểm tra kỹ năng mà não bộ non nớt vừa mới thu nhận được. Nếu chú ý, các bà mẹ sẽ nhận thấy vào khoảng tuần thứ sáu sau khi ra đời, bé có biểu hiện như mỉm cười trong giấc ngủ. Và sau đó ít lâu, bé bắt đầu biết cười với mẹ khi thức dậy. Kết quả này một phần nhờ vào những điều bé học được từ những giấc mơ.

Giúp bé ngủ ngon: Nếu bé giật mình tỉnh dậy mà không có dấu hiệu đi tiêu, đi tiểu (tã lót khô ráo, không bồn chồn, bú tốt), mẹ nên biết thủ phạm khiến trẻ giật mình chính là giấc mơ. Hãy giúp bé ngủ lại bằng những lời ru dịu dàng hay những lời trấn an dỗ dành hoặc cho bé ôm con thú nhồi bông bé thích, hôn lên má hoặc xoa nhẹ khắp người bé cho đến khi bé bình tĩnh trở lại và ngủ tiếp.

Trẻ từ 1-2 tuổi:

Hiện tượng giấc mơ: Có ý kiến cho rằng giấc mơ hình thành từ sự tưởng tượng và thể hiện khả năng nhận thức của trẻ. Trong giai đoạn trẻ bắt đầu tập nói, đôi khi trẻ kể về những hình ảnh đơn giản mà trẻ thấy trong mơ. Thông thường đó là hình ảnh những con thú đồ chơi.

Ý nghĩa giấc mơ: Vì sao trẻ ở độ tuổi này thường mơ thấy thú vật? Khi chập chững biết đi, trẻ rất hiếu động và nhanh tiếp thu. Tuy nhiên trong giai đoạn này trẻ thường mơ thấy nh74ng con thú lớn và dữ tợn. Thông thường, việc mơ thấy ác thú nghĩa là trẻ nhìn thấy và đang tò mò về những con vật xung quanh, nhưng chưa có cơ hội tìm hiểu nên trí óc tự tìm cách giải thích bằng việc tưởng tượng trong mơ. Ngoài ra, những cơn ác mộng của trẻ như một hành động vô thức phản đối việc bố mẹ bắt đầu tập trẻ ngủ một mình.

Giúp trẻ ngủ ngon: Trong thời gian tập cho trẻ ngủ một mình để rèn luyện tính tự lập, không nên bỏ mặc trẻ. Nên làm trẻ vững dạ bằng cách cho trẻ biết cha mẹ luôn bên cạnh bảo vệ và sẵn sàng xoa dịu mọi “ông kẹ” hay “quái vật” muốn nhát trẻ. Những giấc mơ có thể làm trẻ hoảng sợ nhưng không nguy hại nhiều. Đừng quá lo lắng khi trẻ vẫn còn hay gặp ác mộng. Theo thời gian trẻ sẽ quen dần và tình trạng ác mộng sẽ giảm bớt.

Trẻ từ 3-5 tuổi:

Hiện tượng giấc mơ: Đến giai đoạn này, trí tưởng tượng của trẻ đã phát triển đáng kể. Trẻ luôn nghĩ rằng những giấc mơ sẽ trở thành sự thật. Kết quả nghiên cứu cho thấy, ở độ tuổi này, tần số của ác mộng đạt ở điểm cao nhất. Nhưng trẻ mơ thấy những gì? Hình ảnh những cơn ác mộng thường là những con quái vật kinh dị, những mù phù thủy...

Ý nghĩa giấc mơ: Trẻ muốn cố gắng hiểu biết thế giới xung quanh và những suy nghĩ về mọi người trong gia đình thường được tái hiện lại thành những câu chuyện tưởng tượng trong giấc mơ. Thậm chí, trẻ có thể dựa vào giấc mơ mà đoán chắc mọi việc. Khi trẻ giận dỗi và lo lắng, những hình ảnh quái vật ghê rợn thường xuất hiện trong giấc mơ. Tiềm thức mách bảo trẻ tưởng tượng những giấc mơ này để giải tỏa nỗi lo lắng hoặc là cách “nhắc nhở” cha mẹ chú ý hơn. Trong trường hợp này, nếu cha mẹ vẫn quá nghiêm khắc và từ chối mọi yêu cầu của trẻ sẽ khiến nhiều giấc mơ xấu sẽ càng đến ám ảnh trẻ. Mặc dù những giấc mơ đóng vai trò giải tỏa ức chế, nhưng việc kéo dài nỗi hoảng sợ và những cơn ác mộng có thể tác động xấu đến tâm lý và sức khỏe của trẻ.

Giúp trẻ ngủ ngon: Để giúp trẻ không còn gặp ác mộng, cha mẹ nên động viên và thăm dò bằng những câu hỏi giải tỏa. Nếu trẻ hoảng sợ kể chuyện nằm mơ bị ác thú đuổi, cha mẹ không nên gạt ngang và nghĩ là chuyện vặt. Cha mẹ nên lắng nghe và thông cảm và cùng chia sẻ những kinh nghiệm. Bên cạnh đó, cha mẹ cũng phải giải thích cho trẻ những giấc mộng không phải là sự thật và có thể học cách chế ngự chúng. Trên thực tế, cha mẹ hoàn toàn có thể hướng dẫn trẻ những phương pháp chế ngự các giấc mơ hiệu quả. Chẳng hạn, nếu trẻ nằm mơ thấy cạp vồ, hãy dạy trẻ cách “ngừng” giấc mơ, như cho con cạp biến mất ngay khi nó nhảy đến. Bất cứ đứa trẻ nào dù còn rất nhỏ cũng đều có thể học cách tự điều khiển những giấc mơ. Não bộ của con người cho khả năng kỳ diệu đó.

Trẻ từ 6-12 tuổi:

Hiện tượng giấc mơ: Trong độ tuổi này, trẻ đã nhận thức khá tốt các vấn đề liên quan đến các mối quan hệ và những giấc mơ của trẻ cũng phản ánh điều đó. Từ 6 tuổi trở đi, những giấc mơ bắt đầu xuất hiện ổn định hơn. Trẻ mơ những hiện tượng có liên quan đến

nhau thành những câu chuyện dài, có nội dung cụ thể. Những giấc mơ diễn ra thành từng đợt, mỗi đợt kéo dài khoảng 20 phút trong suốt giấc ngủ.

Ý nghĩa giấc mơ: Khi gặp chuyện vui hay buồn, trẻ đều có thể nằm mơ. Nếu trẻ cảm thấy áp lực như không được quan tâm, thường bị chê trách, la mắng hay bị đối xử bất công, trẻ sẽ gặp nhiều ác mộng. Những hình ảnh trong giấc mơ của trẻ thường là cảnh bị săn đuổi, tấn công hoặc bị bỏ rơi. Trẻ muốn qua giấc mơ, gửi đến cha mẹ thông điệp :”Có phải mọi người không thương con?”

Giúp trẻ ngủ ngon: Khi trẻ gặp ác mộng, nên an ủi, khuyến khích trẻ kể lại để tìm cách giúp trẻ vượt qua. Bên cạnh đó, cha mẹ nên liên hệ đến những sự kiện xảy ra với trẻ vào ban ngày để tìm nguồn gốc đúng của cơn ác mộng. Khi biết nguyên nhân, cha mẹ phải phân tích cho trẻ hiểu những giấc mơ không thể biến thành sự thật và hướng dẫn cách giải quyết gút mắc này. Nếu trẻ yên lòng và thông suốt chẳng mấy chốc những cơn ác mộng sẽ lùi xa. Tuy nhiên, nếu cố gắng hết sức mà những cơn ác mộng vẫn còn ám ảnh dai dẳng, cha mẹ nên đưa trẻ đến bác sĩ chuyên khoa tâm lý trẻ em.

Làm bạn với con không dễ

Hai vợ chồng Ngân (TP HCM) vốn được các con rất quý mến, có chuyện gì cũng kể. Thế nhưng tuần trước Ngân thông báo, mình mới bị con gái lớn cho "knock-out". Chẳng là thấy phòng con gái bừa bộn, Ngân vào dọn dẹp, tình cờ trong quyển tự điển rơi ra một bức thư.

Ngân đọc vội dòng chữ cuối: "Chúng ta mãi là của nhau, Trân nhé - Dũng". Thấy người viết là con trai với những chữ tràn đầy yêu thương như thế, Ngân quyết định đọc hết bức thư dù biết rằng làm vậy là không phải lắm. Sau đó Ngân đã hỏi con bé có chuyện gì giấu mẹ hay không nhiều lần mà nó vẫn lắc đầu. Ước quá, Ngân nói về bức thư, đến lúc đó nó mới chịu kể: Dũng là bạn mới chuyển về trường, tuy không học cùng lớp nhưng lại có cảm tình với Trân. Song cậu bị Trân từ chối.

Vì chuyện này mà việc học của cậu bị sút giảm, có nguy cơ trở thành người "đội sổ". Bạn bè trong lớp hiến kế rằng chỉ có Trân mới có thể vực được bạn ấy lên bằng cách viết một lá thư cho Dũng bảo rằng mình cũng có chút cảm tình với cậu, nhưng vì phải tập trung cho việc học nên chuyện tình cảm phải gác lại đợi sau khi thi tốt nghiệp phổ thông xong mới tính. Ban đầu Trân cũng thấy ngại, nhưng bạn bè xúi dủ quá nên nó chấp nhận viết. Con bé vô tư đâu biết chuyện này sẽ dẫn đến nhiều hiểu lầm và rắc rối về sau.

Từ câu chuyện của bản thân mình, Ngân rút ra kết luận: "Vậy mới biết đâu phải chuyện gì chúng *cũng nói với mình, nhất là chuyện tình cảm, bởi vậy đừng bao giờ mất cảnh giác*".

"Không nên phiến diện", đó là bài học mà vợ chồng Vân rút ra trong việc dạy dỗ con. Vân có hai con trai, đứa lớn đang học lớp 10, đứa nhỏ lớp 6. Do công việc buôn bán bận rộn và chiếm nhiều thời gian, vả lại thấy chồng là người tỉ mỉ trong lời ăn, tiếng nói... nên

Vân giao việc giáo dục con cái cho. Bước đầu Vân rất yên tâm vì thấy cha con họ khá thân thiện và tin tưởng nhau.

Chuyện bắt đầu xảy ra lúc đứa lớn học lớp 9. Học lực cháu không giỏi cũng không kém, nhưng càng ngày càng ít nói, thích ở một mình. Hỏi thì nó bảo bình thường, còn chồng Vân thì cho rằng tại nó tập trung vào kỳ thi chuyển cấp nên căng thẳng. Học lớp 10 được ba tháng, cô giáo chủ nhiệm mời Vân lên cho biết thằng bé có những biểu hiện bất bình thường, trong lớp không kết bạn với ai, nhưng lại khá thân với một anh 20 tuổi. Qua kiểm tra, bác sĩ cho biết nó mắc bệnh đồng tính luyến ái. Vân tự trách mình thời gian qua do bận rộn với công việc làm ăn mà sao lãng, bỏ qua những dấu hiệu không bình thường của con. Nếu như Vân quan tâm hơn nữa, biết đâu có thể cứu vãn trước khi quá muộn.

Theo TS Nguyễn Thị Thanh Bình, chuyên viên tư vấn, để có thể hiểu con hơn, cha mẹ cần chú ý 4 điều sau.

- Thứ nhất là phải biết lắng nghe. Càng trưởng thành, trẻ càng ngại trao đổi với cha mẹ những vấn đề của cá nhân, nhất là chuyện tình cảm. Hãy tạo không khí gia đình dễ chịu để con cái có thể gửi gắm nhiều điều. Muốn thế, cha mẹ phải biết dành thời gian kiên nhẫn lắng nghe, không áp đặt.

- Thứ hai là biết trò chuyện bình đẳng với con. Hãy biết nói đùa hóm hỉnh, xích lại gần con, biết nhượng bộ trẻ khi cần. Mọi hoạt động chung cả gia đình như nấu ăn, xem tivi, đi bơi, xem ca nhạc... thực sự là cơ hội để cha mẹ làm bạn với con.

- Thứ ba là không áp đặt. Có những khi trẻ không muốn làm theo ý cha mẹ, không phải vì nó không đúng, mà vì không muốn là người "thiên lôi chỉ đâu đánh đấy". Cha mẹ cần lắng nghe, góp ý và để trẻ tự lựa chọn. Không nên trực tiếp can dự vào hay bắt con làm theo cách của mình nếu bạn chưa thuyết phục được nó.

- Và cuối cùng là nên viết ra những điều cần nói. Những điều bạn cảm thấy con khó tiếp thu ngay, nên viết ra cho trẻ đọc. Bởi tâm lý chung là chuyện giấy trắng mực đen sẽ làm tăng lòng tin tưởng, tạo ra ý muốn đọc đi đọc lại nhiều lần, như thế tác động sẽ lớn hơn.

10 sai lầm của phụ huynh trong việc dạy con

Theo bà Nguyễn Thu Hiền, chuyên viên của Trung tâm tư vấn tình yêu hôn nhân và gia đình TP HCM, những đứa trẻ đang học lớp 8-9 rất khó dạy bảo, vì đây là lứa tuổi bướng, hay phản ứng với cha mẹ. Bà đã vạch ra 10 sai lầm của các bậc phụ huynh trong việc dạy con:

1- Ít ai dũng cảm chấp nhận con mình xấu, con mình sai. Họ tự lừa dối, tự an ủi rằng con mình chỉ bị bạn bè lôi kéo...

2- Hay so sánh với con rằng bằng tuổi con, ngày xưa bố mẹ đã thế này, thế kia... Thời của bố mẹ thiếu thốn đủ thứ mà vẫn học giỏi, còn con chỉ biết ăn, học mà vẫn không ra gì. Lối so sánh này chẳng giúp trẻ nhận ra khuyết điểm của mình.

3- Hầu như không bao giờ, hoặc rất ít xin lỗi con, thú nhận với con rằng bố mẹ đã sai. Trẻ rất ức chế khi bị bố mẹ nói oan.

4- Hấp tấp, không điều tra mọi việc rõ ràng trước khi la mắng, đánh đòn con.

5- Coi chuyện chỉ có ăn và học của con là một việc đơn giản, dễ thực hiện.

6- Ít quan tâm đến bạn bè của con, hoặc cấm con không chơi với nhiều bạn.

7- Trang bị cho con điện thoại di động để bố mẹ có thể kiểm soát từ xa.

8- Ít lắng nghe con, nhưng đến khi nghe con nói lại không có kỹ năng gợi mở, chỉ nặng về áp đặt, tra hỏi.

9- Khi trẻ có vấn đề, chúng thường chỉ trò chuyện với bạn bè. Khi được hỏi sao không nói với bố mẹ, trẻ trả lời con người cần chia sẻ, chứ không cần người lên lớp dạy đời.

10- Ít khi chịu nhường nhịn con trong những cuộc xung đột.

Cây roi hay sự khuyên nhủ

Nhiều cha mẹ khi mới có con, nhất là có con lần đầu, phân vân không biết mình nên giáo dục con như thế nào. Ngày xưa thì các cụ quen dạy trẻ đi đôi với cây roi, còn ngày nay, cây roi – công cụ giáo dục, đã nhường chỗ cho sự khuyên nhủ êm dịu. Thế nhưng khi không đạt hiệu quả, người ta lại đâm ra lúng túng. Sau đây là kết quả một số cuộc nghiên cứu mới về hiệu quả của từng phương pháp giáo dục con.

Phương pháp độc đoán

Theo phương pháp này, cha mẹ đặt ra rất nhiều điều cấm kỵ, nhiều quy định rất chặt chẽ nhưng không được giải thích. Những quyết định được đưa ra từ “cấp cao” mà người thừa hành, tức là các cháu, không được thảo luận.

Sự thực hiện rất nghiêm ngặt. Thí dụ như quy định không cho cháu ăn kẹo, thì trong bất cứ nơi nào, trong bất kỳ trường hợp nào cháu cũng không được ăn kẹo. Trong giờ ăn cơm hay giờ nghỉ cũng không được miễm trừ. Người chủ gia đình toàn quyền thẳng tay và không nghe nguyện vọng của người khác. Người ta thấy rằng các cháu được giáo dục theo phương pháp này thường tỏ ra lãnh đạm. Các cháu thường không có sáng kiến và ít khi tự lập được. Một số ít có tâm trạng bất mãn hoặc nổi loạn.

Phương pháp “buông lỏng”

Theo phương pháp này, cấu trúc thường lỏng lẻo hơn, tùy từng lúc và từng người. Không có nguyên tắc rõ ràng nào để áp dụng cả. Hôm trước có thể làm việc này nhưng hôm sau lại không được, vì tình thế đã thay đổi. Các cháu phải tự mình quyết định lấy mọi việc: cha mẹ tin tưởng ở các cháu và chờ đợi các cháu tự mình đưa ra giải pháp đúng đắn cho mọi vấn đề. Mọi sai lầm sẽ không bị trừng phạt.

Trong bầu không khí giáo dục này, các cháu thường mất phương hướng, không có tiêu chí nào để hướng dẫn hành động của mình. Phần lớn các cháu lợi dụng tình thế này để đòi hỏi nhiều ở cha mẹ. Cha mẹ không đặt ra một giới hạn nào cho hành động của các cháu. Kết quả là một tình trạng không an tâm và bất ổn.

Phương pháp dân chủ

Phương pháp này cương quyết nhưng linh hoạt: cha mẹ đặt ra những luật lệ và ra sức thực hiện những luật lệ ấy. Nhưng luật lệ đặt ra có chiếu cố tới nhu cầu của mỗi người. Cha mẹ nghe ngóng nguyện vọng của các con và luật lệ đặt ra có những khoản ngoại lệ. Thí dụ như quy định đi ngủ sớm, nhưng mấy tháng hè có thể thức khuya hơn một chút hoặc cho phép các cháu giữ những viên kẹo được bà con hay bạn bè cho chẳng hạn...

Cách ứng xử của cha mẹ thì trước sau như một nhưng những quy định được thay đổi theo lứa tuổi, à mọi quyết định đưa ra đều được thảo luận với con cái.

Theo tất cả các cuộc nghiên cứu, phương pháp dân chủ này hiệu quả hơn cả. Phương pháp này đảm bảo sự phát triển tốt nhất của các cháu và hạnh phúc của mỗi người. Hai tiêu chuẩn sau đây sẽ làm tăng tính hiệu quả của phương pháp trên: cha mẹ phải thống *nhất ý kiến với nhau về phương pháp giáo dục và phải tỏ ra khoan dung với tiếng ồn và sự mất trật tự do các cháu gây ra.*

Có nên lúc nào cũng rầy la con

Trẻ con, nhất là ở độ tuổi 7-9 tuổi, lắm lúc làm cho bố mẹ bức mình. Nhưng đó đâu phải là chuyện lạ. Bởi vì, nếu không vi phạm, quấy phá thì nó chẳng còn là đứa trẻ nữa. Nếu rầy la mãi mà không có tác dụng, bạn hãy thử tìm phương pháp khác

Trẻ từ 7-9 tuổi đôi khi làm bạn rất khó chịu. Những thay đổi nhận rõ ban đầu – nào là không còn gọn gàng như trước, nào là kéo lê đôi dép lệt quệt vào mỗi buổi sáng, chẳng thềm dọn dẹp đồ chơi khi chơi xong. Tóm lại, lúc nào bạn cũng có chuyện để nhắc nhở, rầy la.

Lúc đầu bạn cũng cố gắng nhắc nhở, thuyết phục và động viên trẻ ngăn nắp nhưng hình như tình hình chẳng chuyển biến. Bạn bắt đầu bức mình và lại rầy la. Bây giờ, gặp tình huống như vậy, bạn hãy bình tĩnh lại. Tất nhiên là chẳng có bậc cha mẹ nào lại thích rầy la con mình cả, nhưng những điều con bạn làm khiến bạn không hài lòng.

Lùi một bước: Hãy xem xét lại những đòi hỏi của bạn, và xem điều đó có phù hợp với trẻ không. Hãy tự trả lời các câu hỏi sau:

- Bạn có đòi hỏi quá cao con mình không? Có thể là không tưởng nếu bạn đòi đứa con 8 tuổi của mình luôn nhớ phải treo áo vào móc trước khi đi ngủ, thay vì ném chúng ở dưới sàn. Hoặc liệu có bình thường khi một đứa trẻ mới 7 tuổi đầu phải luôn nhớ phần quà sáng mẹ chuẩn bị để ăn khi đến trường.

- Con mình đã quá cố gắng chưa nhỉ? Chẳng có gì để trừng phạt con khi nhà bẩn mà con bạn không thể làm sạch được, mặc dù nó đã cố hết sức. Rầy la con bạn trong trường hợp này thật là vô ích bởi vì người có lỗi chính là bạn.

- Liệu có phải là “nước đổ đầu vịt” không nhỉ? Trong mọi trường hợp, rầy la không mang lại kết quả như ý muốn và tần số lần rầy la của bạn càng lớn thì hiệu quả càng kém. Vậy cần tìm một giải pháp trung hòa. Âm lượng rầy la con bạn càng lớn thì đứa bé càng ghét tiếng thét chói tai này.

Nếu các câu trả lời là “đúng” thì bạn hãy dừng việc rầy la của bạn lại. Thật là phí công sức nếu bạn làm cho cả hai đều mệt. Hãy tìm một cách tiếp cận thông minh và tạo ra nhịp cầu, chứ không phải rào cản cho bạn và trẻ.

Thay vì rầy la, hãy thực hiện một số biện pháp

Đòi hỏi con bạn một cách hợp lý. Con trai của bạn có mặt mạnh, mặt yếu và hãy đặt các mục tiêu cho trẻ. Nếu trẻ thường xuyên không ngăn nắp, đừng hy vọng lúc nào phòng của trẻ cũng sạch bóng. Trước hết hãy treo lại áo của trẻ ở sàn nhà lên mắc áo và mỗi khi lấy áo mặc lại cho con, hãy nhẹ nhàng nhắc nhở trẻ treo đúng chỗ. Dần dần, trẻ sẽ thấy điều này là đúng và làm theo.

Nhấn mạnh tới các thành công, không phải các thất bại. Bạn la lên, đơn giản là vì bạn sợ điều mình muốn trẻ sẽ không làm. Cần phải biết rằng nên động viên những cái trẻ có thể làm được và ít nhắc tới cái trẻ thất bại. Hãy nói “Mẹ rất vui khi con rửa sạch cái chén này, lần sau, con thử rửa cái đĩa xem sao nhé” thay vì mắng mỏ “Tại sao cái chén lại sạch như thế này còn cái đĩa thì bẩn như vậy?”

Hướng con dần dần vào các tiêu chuẩn. Một đứa trẻ 9 tuổi không thể biết được các huấn mực cho chính việc trẻ phải làm. Thay vì áp đặt một giờ đi ngủ cố định cho trẻ, hãy thỏa thuận với trẻ một giờ thích hợp cho cả hai người và ấn định giờ đó.

Chuyện sẽ đâu vào đó

Hãy gạt giữa những đòi hỏi của bạn để phù hợp với nhu cầu và khả năng của trẻ. Lúc đó, bạn chẳng phải phí công để la lên nữa. Khi không khí trong gia đình đã được cải thiện, các căng thẳng đã bớt đi thì bạn sẽ thấy yêu con mình hơn bao giờ hết. Thay vì lúc nào cũng phải để ý, thăm dò, phỉnh nịnh và la lối con, giờ đã đến lúc con bạn phải ngoan ngoãn nghe lời cha mẹ.

Cách cư xử giữa mẹ và con gái tuổi mới lớn

Tại Nhà Văn hóa Phụ Nữ TP HCM, thạc sĩ giáo dục học Nguyễn Thị Bích Hồng đã có buổi nói chuyện với các bà mẹ hôm 22/9 xung quanh việc dạy dỗ con gái ở tuổi mới lớn. Dưới đây là một số tình huống người mẹ thường gặp phải và giải đáp của bà Hồng.

Tại sao con gái tôi mới 6 tuổi mà đã thấy bộ ngực phát triển?

Trẻ em ngày nay được chăm sóc đầy đủ nên cơ thể phát triển nhanh. Tuy nhiên, mới 6 tuổi mà đã thấy ngực phát triển thì chị nên đưa cháu đến phòng khám để kiểm tra. Thông thường, thời kỳ tiền dậy thì của em gái bắt đầu từ 8 đến 11 tuổi. Người mẹ nên quan tâm đến con nhiều hơn ngay từ thời kỳ này. Hãy hướng dẫn cho con cách vệ sinh cơ thể, chỗ kín, dạy con cách phòng chống xâm hại tình dục. Tuy nhiên, không nên quá coi trọng chuyện này, chỉ cần khéo léo dặn dò “không cho ai được sờ tay vào chỗ kín”.

Lúc nhỏ con gái tôi rất ngoan, nhưng sao giờ lại hay vạ vạ?

Ngay khi ở thời kỳ tiền dậy thì, trẻ bắt đầu có những dấu hiệu phản kháng lại lời cha mẹ với những câu hỏi tại sao phải làm thế này mà không làm thế kia. Đôi khi cha mẹ phải tạm chấp nhận những thay đổi về cách cư xử của con, đừng lúc nào cũng khẳng khăng mình đúng. Như thế dễ tạo ra khoảng cách giữa mẹ và con gái.

Con gái tôi nhận được rất nhiều thư của bạn trai, dù năm nay nó mới học lớp 9. Tôi chẳng biết xử trí thế nào?

Người mẹ không nên lơ đi mà hãy tế nhị mượn con những lá thư đó. Nếu đọc và thấy đó chỉ là tình cảm trong sáng của trẻ con thì nên động viên cháu mạnh dạn kết bạn, có thêm bạn đâu sao cũng tốt hơn. Nếu thấy cháu có tình cảm đặc biệt với một bạn nào đó thì

khuyên nó mời bạn về nhà. Qua những lần trò chuyện với bạn trai của con, chị có thể tìm hiểu được tính tình của cậu ta.

Con gái thấy mẹ gần gũi sẽ yên tâm thổ lộ mọi điều thầm kín. Người mẹ có thể hướng dẫn cho con nên đi chơi với bạn trai ở đâu, xử sự thế nào. Đây là biện pháp quản lý con gái an toàn nhất. Nếu cương quyết cấm đoán, trẻ sẽ lén lút quan hệ, hậu quả lúc đó còn tồi tệ hơn.

Tôi thường không kiềm chế được những cơn nóng giận trước lỗi lầm của con. Giữa tôi và con gái luôn có khoảng cách. Phải làm sao để khắc phục điều này?

Việc rút ngắn khoảng cách giữa mẹ và con gái rất khó khăn. Phương cách tốt nhất có thể giúp bà mẹ bày tỏ nỗi lòng là viết thư cho con. Tất nhiên không phải là những lời hoa mỹ mà là tình cảm chân thành. Trước khi đi làm, chị hãy để lá thư trên bàn học của cháu. Chắc chắn, cháu sẽ viết thư trả lời. Khi tình cảm giữa hai mẹ con trở nên thân thiện hơn, thì không cần thiết phải viết thư nữa mà nên trao đổi thẳng thắn.

Cha mẹ là lá chắn

Hãy là niềm tự hào của con trước khi con cái là niềm tự hào của bạn.

Đương nhiên, khi đã là người cha, người mẹ thì bạn có quyền và có nghĩa vụ phải chăm sóc, bảo vệ các con mình, không chỉ khi chúng còn nhỏ mà còn “che chở suốt đời con”.

Nhưng hãy chọn cách bảo vệ con hợp lý, nhất là khi con ở lứa tuổi thay đổi tâm sinh lý. Bạn muốn như thế nào hơn: muốn con bạn tự hào khoe với lũ bạn rằng mình có một bà mẹ tâm lý hay muốn lũ bạn của con thì thụt đặt cho bạn những biệt danh nghe chẳng mấy xuôi tai: “Chuyên gia super... soi” hay “vị thần canh cửa”.

Đừng soi con cái quá kỹ lưỡng

Có một câu chuyện cười như sau: “Một cậu bé gọi điện thoại đến nhà bạn học và gặp cha cô bé nhắc máy. Cậu bé liền lễ phép: Dạ, cháu chào bác ạ... Bác có khỏe không ạ? Hôm nay bác làm việc có bận lắm không ạ? Dạ, thưa bác, tối nay bạn Mai có đi chơi không ạ?... Dạ, nếu bác khỏe và bác không bận gì, nếu bạn Mai tối nay không đi chơi thì bác làm ơn gọi hộ cháu bạn Mai có việc cần ạ...”. Một câu chuyện cười nhưng không hẳn để cười. Nó cho thấy có những bậc phụ huynh đã quan tâm quá mức tới con cái đến nỗi hễ bạn bè của con có ai cần gọi điện đến nhà hay tìm gặp đều thấy chần chừ vì bị “soi” dữ quá. Chính từ tâm lý chung “con cái lúc nào cũng là những đứa trẻ”, có những bậc cha mẹ luôn luôn muốn kiểm soát mọi hành vi, quan hệ của con, từ tìm hiểu bạn bè đến nhà, bóc trộm thư, nghe trộm điện thoại đến lục lợi nhật ký... Những bậc cha mẹ này không hề nghĩ rằng đó không phải là phương pháp bảo vệ con không đúng cách mà đôi khi còn phản tác dụng nữa.

Trẻ ở lứa tuổi 12, 13 trở lên tuy chưa phải đã lớn nhưng cũng không còn bé nữa. Chúng đã có cách nhìn nhận sự việc và những quan điểm riêng. Hơn bất cứ lứa tuổi nào, trẻ ở lứa tuổi mới lớn tha thiết muốn thể hiện sự tự do, độc lập của mình, đặc biệt là trước bạn bè. Chúng muốn được cha mẹ tin tưởng hay ít nhất tỏ ra tin tưởng, muốn được tự quyết định một số việc của mình và bắt đầu có những ý nghĩ về “việc riêng” hay “việc không phải của bố mẹ”. Vì thế, trong bất cứ trường hợp nào, bạn cũng không nên đọc trộm thư hay nhật ký của con, trẻ sẽ cảm thấy bị xúc phạm ghê gớm và bị mất lòng tin vào bố mẹ, cuộc sống. Cũng không nên chuẩn bị sẵn một “form” như sau mỗi khi bạn của con bạn đến nhà: “Cháu tên là gì? Nhà cháu ở đâu? Nhà có mấy anh chị em? Bố mẹ cháu làm nghề gì?...” Nếu bạn định bảo vệ con bằng cách ấy, không những bạn làm con xấu hổ với bạn bè mà còn khiến trẻ mất tự tin khi giao tiếp xã hội, ảnh hưởng đến tính cách của trẻ sau này.

Trên thực tế, những đứa trẻ bị quản thúc một cách khắc khe lại dễ phạm lỗi hơn những đứa trẻ khác, đặc biệt là nói dối. Bạn hỏi vì sao ư? Trong khi với những đứa trẻ cùng tuổi khác, viết thư, nghe điện thoại, sinh nhật, mời bạn đến nhà là những nhu cầu hết sức bình thường thì với những đứa trẻ có bố mẹ là những “vị thần canh cửa” lại sống trong tâm trạng nơm nớp lo sợ bị nghe trộm, chờ đợi những câu hỏi xét nét về quan hệ bạn bè của mình, và dần dần hoặc là muốn nói dối rằng nhà mình không có điện thoại, từ chối không nói số nhà để bạn bè khỏi đến chơi và như thế là khỏi xấu hổ hoặc là làm thế nào để “bố mẹ không biết gì là hay nhất”. Và thế là các con bạn sẽ tìm cách viện ra mọi lý do để hợp lý hóa những hành động chẳng có gì là mờ ám của mình. Thay vì nói rằng “Tan học con đến nhà bạn X, bạn Y...” thì lũ trẻ sẽ nói “Con bị hỏng xe...”

Tất nhiên sẽ có một ngày nào đó bạn sẽ biết, và khi đó mọi việc sẽ trở nên tồi tệ hơn nữa. Bạn sẽ có cảm giác bị lừa dối, sẽ muốn quản lý con chặt chẽ hơn và quy luật vòng tròn sẽ tiếp diễn. Nếu bạn có thời gian, hãy liếc qua những tờ báo của tuổi mới lớn, bạn sẽ thấy bọn trẻ lập hẳn một diễn đàn để tâm sự với nhau, rằng “không thích thấy như ở trong tù”, “cách chống xem trộm nhật ký”, “nói với mẹ như thế nào để mẹ không nghe trộm điện thoại” hay “làm thế nào để nhận biết thư đã bị bóc”... Những sự nổi loạn, những trò quậy phá để

“chúng tỏ mình”, liệu có hành động nào không bắt nguồn từ ý thức muốn đối phó với sự quản lý của cha mẹ mình không?

Hãy là những lá chắn vô hình

Vô hình nhưng không có nghĩa là không chắc chắn. Bảo vệ con, dạy dỗ con đúng cách là phải biết làm thế nào để con bạn biết tự nhận thức những việc làm nào đúng, những việc làm nào sai, việc nào nên làm và việc nào không nên làm.

Hãy là một người đứng phía sau lặng lẽ theo dõi từng bước đi của con, hoặc hãy cố gắng để con bạn tin cậy bạn như một người bạn tâm tình, tự nguyện kể cho bạn nghe mọi nỗi niềm, mọi tâm sự. Như vậy, sự giúp đỡ, bảo vệ của bạn sẽ hiệu quả và kịp thời hơn nhiều.

Bạn hãy tìm cách trò chuyện và gợi ý để con bạn tâm sự với mình. Bạn có thể mở đầu bằng cách kể về thời học sinh của mình, về những suy nghĩ, ước mơ của bạn khi còn bằng tuổi con bây giờ. Khi con cái đã tin tưởng và tâm sự, đó đã là thành công lớn của cha mẹ.

Bạn cũng nên hiểu tâm lý của con bạn ở lứa tuổi này. Ai cũng có một tuổi thơ và bạn hãy hồi tưởng lại tuổi thơ của mình để hiểu và thông cảm cho con bạn hơn. Bạn từng mong muốn điều gì, chán ghét điều gì... con bạn cũng có thể như vậy. Hãy theo dõi cả những xu hướng thời đại, những trào lưu, những mode của giới trẻ để có thể hiểu con bạn có thể khác bạn ngày xưa. Điều đặc biệt là: lứa tuổi 12 - 17,18 tuổi là lứa tuổi thích thể hiện mình. Con bạn sẽ rất bực mình nếu chúng nghĩ rằng cha mẹ đối xử với chúng như một đứa trẻ con. Vì vậy, khi được con tâm sự, bạn không nên nói những câu đại loại như “Mày trẻ con, biết gì...” hoặc “Khi nào lớn lên con sẽ hiểu...”

Điều đầu tiên bạn nên nhớ khi tâm sự với con là hãy cố gắng hết sức tỏ ra nghiêm túc như thể bạn và con bạn là hai người lớn đang nói chuyện với nhau. Việc này sẽ khiến gạt đi những e dè còn sót lại trong con bạn và chúng sẽ tin tưởng bạn hơn.

Hãy làm người dẫn đường

Muốn vậy, bạn cũng nên chuẩn bị về tâm lý. Đừng vội phát hoảng lên khi thấy con bạn có nhiều bạn bè cả trai lẫn gái, hoặc có bạn hơn hay kém tuổi. Khoa học kỹ thuật và những quan điểm của

thời đại khiến cho việc giao lưu nhanh chóng và dễ dàng hơn ngày xưa. Tâm lý của trẻ em ngày nay phát triển sớm hơn xưa. Hơn nữa, nếu bạn thấy con mình có những tình bạn khác giới cũng nên bình tĩnh nhìn nhận rằng đó cũng chỉ là những rung động, những tình cảm cảm tính thoáng qua và chưa có gì là nghiêm trọng. Vì thế, bạn nhất thiết không được dùng vũ lực hay uy quyền để can thiệp. Hãy nhẹ nhàng khuyên nhủ con bạn rằng tình bạn trong lứa tuổi này là rất đáng quý và việc học tập tu dưỡng phải được đặt lên hàng đầu.

Nên tỏ thái độ tin tưởng vào con cái, đồng thời khi có cơ hội hãy nói cho con nghe những kỳ vọng, những mong muốn của bạn, cả những nỗi lo hay những e ngại của bạn đối với con cái. Khi lũ trẻ đã hiểu tấm lòng của bố mẹ và cảm thấy mình được tin tưởng, chúng sẽ tự giác khép mình vào những mong muốn của bạn, trước khi làm gì chúng sẽ tự hỏi xem làm như thế bạn có vui lòng hay không và nhờ thế chúng sẽ không phạm sai lầm.

Điều cuối cùng nhưng không kém phần quan trọng, đó là cha mẹ phải là tấm gương cho con cái trong tình yêu, trong quan hệ gia đình, làng xóm, đồng nghiệp. Cha mẹ chính là nguồn ảnh hưởng rõ rệt nhất đối với con cái. Hãy là niềm tự hào của con trước khi con cái là niềm tự hào của bạn.

Dạy trẻ phương pháp học tốt

Trẻ bắt đầu đi học cần dạy cho nó một vài kỹ năng cần thiết. Tuyệt đối không được áp đặt, bắt con phải học theo cách của bố mẹ. Hãy để con bạn thay đổi dần dần cách học. Dưới đây là một vài lời khuyên, bạn có thể tham khảo.

Sắp xếp giờ giấc

Để tránh việc làm thiếu bài tập hoặc phải làm bài đến tối khuya, ảnh hưởng đến sức khỏe, cha mẹ cần hướng dẫn con quản lý thời gian. Hãy cùng trẻ lập danh sách các bài phải làm hằng ngày, quy định mỗi bài sẽ tốn bao nhiêu thời gian để hoàn tất. Khi đã hiểu rõ thời gian phải dành cho việc làm bài tập, bạn có thể sắp xếp cho trẻ nghỉ ngơi, học hành một cách hợp lý.

Tập trung

Tìm hiểu tác phong làm việc của con bạn. Một vài đứa trẻ học bài tập trung nhất khi ngồi vào bàn và trong không gian yên tĩnh. Một số khác lại học tốt hơn lúc ngồi dưới sàn nhà, vừa học, vừa nghe nhạc. Nên cho trẻ thư giãn 5-10 phút sau một giờ học dài.

Lựa chọn bài

Hãy hướng dẫn con làm bài dễ trước, bài khó sau. Như thế sẽ không tốn nhiều thời gian, lại khơi gợi được hứng thú học tập của trẻ.

Làm bạn với con ở tuổi dậy thì

Một lời khuyên dường như vô hại của cha mẹ có thể khiến những cô cậu ở tuổi mới lớn trong nhà giận dữ hoặc cảm thấy bị tổn thương. Nếu đứa con đang độ dậy thì làm bạn rồi trí hoặc thất vọng, hãy thử tham khảo một số bí quyết nhỏ sau đây.

Bạn có thể kỳ vọng thật nhiều, nhưng đừng nên hy vọng về tất cả. Từng lúc một, chỉ nên tập trung vào một hành động hoặc một cách cư xử của con. Hãy bỏ qua một số sai phạm nhỏ trong lĩnh vực này khi tập trung "huấn luyện" trẻ trong một lĩnh vực khác. Việc cố gắng quá sức để chỉnh sửa cùng lúc một số thói quen hay cách cư xử của trẻ có thể khiến cả hai bên đều mệt mỏi. Hãy chuyển sự áp đặt sang các vấn đề nghiêm trọng hơn như sức khỏe hay tránh sử dụng ma túy.

Luôn sẵn sàng khi nào trẻ cần, nhưng chỉ cho lời khuyên khi trẻ muốn. Khi thấy con miễn cưỡng trong việc phải thảo luận một vấn đề nào đó với bạn, đừng nhất định bắt buộc trẻ phải nói ra suy nghĩ của mình. La rầy nhiều quá sẽ mang đến tác dụng ngược. Thay vào đó, hãy thử để trẻ tự giải quyết vấn đề - một dấu hiệu cho con biết là bạn ủng hộ sự độc lập của nó và cũng là cách tốt giúp con tự xây dựng và hoàn thiện nhân cách. Cũng đừng quên nhắc nhở rằng bạn luôn sẵn sàng giúp đỡ hoặc cho lời khuyên khi nào con thấy cần.

Không "xâm phạm" không gian riêng của con, chứng tỏ bạn tôn trọng sự riêng tư của trẻ như của bất kỳ thành viên nào trong gia đình. Hãy tranh thủ những lúc cùng làm việc với con để khuyên bảo một vài điều.

Dạy con biết điện thoại là của chung. Nếu đứa con ở tuổi dậy thì của bạn thường xuyên sử dụng điện thoại để tán chuyện gẫu, hãy

ra quy định cho trẻ thời gian sử dụng. Điều này giúp cho con biết tiết chế và kỷ luật.

Bày tỏ những cảm giác tích cực về bề ngoài. Phần lớn trẻ nhạy cảm về bề ngoài và không chịu đựng được những lời chỉ trích. Hình ảnh bản thân rất quan trọng đối với chúng trong tuổi dậy thì, do vậy hãy kiềm chế góp ý về những bộ áo quần thời trang mà chúng đã chọn. Không cần phải liên tục có ý kiến về bề ngoài của con nhưng bạn nên tìm cách nâng đỡ và đưa ra những lời khen tích cực khi trẻ có biểu hiện tốt.

DẠY CON TRONG NHÀ

Khi nuôi con một mình

Ly hôn gây ra bao nhiêu bất hạnh cho trẻ. Song một khi cha mẹ mâu thuẫn không giải quyết được, khi gia đình không còn là chỗ dựa tình cảm (và cả vật chất nữa) thì việc chia tay sẽ giúp con thoát khỏi bầu không khí nặng nề của gia đình. Và khi buộc phải chia tay, cha mẹ nên làm gì?

Đừng né tránh việc giải thích nguyên nhân ly hôn của cha mẹ. Nhiều người tìm cách né tránh vấn đề khi con hỏi tới. Nhưng hàng ngày trẻ tiếp xúc với các mối quan hệ xã hội nên không tránh khỏi những thắc mắc, những câu hỏi liên quan đến vấn đề này. Tùy theo lứa tuổi, tính cách con, cha mẹ hãy chọn cách giải thích cho phù hợp. Ví dụ, với trẻ em tuổi mẫu giáo, có thể nói: "Tuy ở riêng nhưng cả ba và mẹ đều yêu con, ba mẹ sẽ thường xuyên chơi với con, đưa rước con". Với con đã lớn, có thể nói: "Người lớn cũng có vấn đề của mình và đây là cách giải quyết phù hợp nhất". Với con cái lớn hơn, nhiều khi bạn có thể tham khảo ý kiến của con về việc tổ chức cuộc sống sau ly hôn.

Không nói xấu, không mạt sát nhau trước mặt con cái vì như vậy không hề tôn thêm giá trị của bạn. Ngược lại, điều đó chỉ làm cho con cái thêm chán chường, thêm mất lòng tin nơi cha mẹ. Đừng nói: "Cha mày là đồ tồi!", "Mẹ mày đi theo trai...". Cũng đừng tranh thủ lôi kéo con cái về phía mình, tỏ ra giận dữ khi con không theo mình.

Cha mẹ hãy giúp trẻ giữ vững niềm tin vào cuộc sống, dạy trẻ biết đối phó với những tình huống khó xử, bảo vệ lòng tự tôn ở trẻ. Do gia đình không hoàn chỉnh, trẻ rất dễ cảm nhận sự cô đơn, trống trải. Dù bận cách mấy, cha mẹ vẫn nên dành thời gian quan tâm trò chuyện, kịp thời chia sẻ những vui buồn của trẻ, bù đắp các thiếu hụt tinh thần.

Chú ý giáo dục nhân cách và sức khỏe cho trẻ. Những đứa trẻ thiếu vắng tình yêu của cha mẹ cần được bồi dưỡng tính cách độc lập, quyết đoán, dũng cảm trước mọi vấn đề. Nên lựa chọn phim ảnh, sách vở về những con người thành đạt, những tấm gương rèn luyện; cho con tiếp xúc với những người đàn ông có kinh nghiệm, nghị lực, lão luyện trong cuộc sống để tạo cho trẻ tính tự tin, mạnh mẽ.

5 cách nêu gương dạy con cái

Dùng những tấm gương tốt để dạy dỗ con cái là một phương pháp lý tưởng. Đây là 5 cách để bạn tạo ra những điều tốt đẹp nhất nơi con cái bạn bằng cách cho chúng thấy những điều tốt đẹp nhất của mình.

1. Tập cảm thông và tôn trọng. Nếu con gái bạn nghe bạn nói xấu bố chồng mình, làm sao ngăn cản nó không nói xấu em nó? Hãy cho con gái thấy rằng ngay cả khi những người khác làm mình bực mình, cách hay nhất là cố gắng hiểu ra động cơ của họ và thảo luận những cảm nhận của mình đối với người đó, hơn là than phiền sau lưng họ.

2. Tạo ra một sự khác biệt. Khi bạn đi công tác xã hội ở một trại dưỡng lão, hay có dịp đến thăm trại trẻ mồ côi, hãy dẫn theo con bạn. Cũng tập cho nó tính quan tâm đến người khác bằng cách chia sẻ với bạn bè nó những đồ chơi, sách, truyện... Khi bạn làm một điều tốt và chỉ cho con thấy, ấy là bạn đang chứng minh cho con mình rằng có rất nhiều điều tốt đẹp để làm cho cuộc đời.

3. Quý trọng thời gian. Hãy làm một tấm gương sống cho thấy cuộc đời rất quý, không nên phí phạm lướt từ kênh truyền hình này qua kênh truyền hình khác. Thay vì để con cái bạn quen nhìn thấy bạn mê mải trước TV, hãy để chúng bắt gặp bạn đang đọc một cuốn sách, đang làm vườn, đang làm nghệ thuật hay ngay cả đang tập chơi đàn, đang sửa lại một cái tủ hoặc đang cắm hoa... Nếu muốn nêu gương cho con, đừng có cầm cái "rờ mốt" hoài nữa!

4. Hãy giữ lời. Để có một đứa con đáng tin cậy, bạn hãy là một người lớn đáng tin cậy. Khi bạn hứa, hãy giữ lời. Có lẽ bạn không lường trước được chuyện gì sẽ diễn ra trong lòng con mình khi bạn hứa có mặt tại buổi tiệc nhỏ mừng sinh nhật con nhưng mãi làm việc rồi lại kẹt giữa dòng xe cộ, trong khi con bạn đang chờ đợi mỗi mòn.

Hãy cố giữ lời hứa, và chẳng may có chuyện gì làm bạn thất hứa, cứ giải thích những gì xảy ra càng thật lòng và càng rõ ràng càng tốt. Nên nhớ, những lời nói của bạn có một quyền lực mạnh mẽ đối với con cái mình, con cái bạn hiểu nhiều hơn bạn nghĩ.

5. Tìm thấy niềm vui trong những điều đơn giản. Trẻ em ngày nay bị nhiều thông điệp vật chất vây bủa; chúng dễ nghĩ rằng hạnh phúc tùy thuộc vào thăng người máy, con chó điện tử mới hay cái quần jean "mốt" nhất...

Làm sao đối phó với niềm tin này? Hãy chứng minh rằng những điều tốt đẹp nhất thì hoàn toàn không mất tiền mua. Khi ngày sinh nhật của bạn gần đến, hãy nói với con mình rằng thay vì dùng tiền mua một món quà ở chợ, bạn sẽ dành hẳn một ngày chủ nhật để chơi với nó, ở nhà nấu một bữa đặc biệt hay dắt con đi công viên nước... Con bạn cũng nhờ vậy mà hiểu ra có nhiều cách để tổ chức những dịp kỷ niệm trong đời mà không phải lo lắng vì những khoản nợ nần.

Sao con tôi đái dầm hoài?

Con tôi vẫn cứ đái dầm trên giường dù nó đã qua tuổi mặc tã lót. Tại sao nhiều đứa bé khác cũng hay đái dầm, có cách nào hạn chế bớt không?

Tìm hiểu mới biết rõ rằng đái dầm ngày nay được xem là căn bệnh phổ biến của trẻ em. Khoảng 20% trẻ em dưới 5 tuổi và 10% trẻ em 6 tuổi thường xuyên đái dầm. Đái dầm là một triệu chứng của bệnh bàng quang (bọng đái) chưa hoàn thiện. Đối với hầu hết trẻ em, vấn đề này sẽ chấm dứt khi chúng lớn hơn một chút. Đừng quá lo lắng!

Những ý kiến sau có thể giúp bạn cải thiện tình hình:

- Với trẻ em từ 5 tuổi trở xuống, một phương pháp tương đối dễ là cho mặc quần lót kèm miếng thấm dùng một lần khi đi ngủ. Những thứ này cần mua sẵn để trong nhà, có thể tìm mua dễ dàng ở những nơi bán đồ trẻ em. Hãy để con bạn tự thay quần cho nó, và nói nhỏ với nó là cần lót thêm tã thấm vào trước khi đi ngủ.

- Cũng nên sắp xếp cho con được khám sức khỏe toàn diện. Cho bác sĩ biết những điều bạn lo lắng, nhớ cố gắng tế nhị, đừng để đứa trẻ ngượng ngùng khi vào phòng khám vì chuyện nó ...đái dầm. Nếu có bất cứ vấn đề nào về sức khỏe, bác sĩ có thể phát hiện và giúp trẻ cách ngăn ngừa, chữa trị.

- Con của bạn có thể cũng thấy "quê quê" khi rơi vào tình trạng này và thực sự muốn chế ngự nó. Nên hỏi nó xem làm sao để giải quyết vấn đề, chẳng hạn như đừng uống nhiều nước sau bữa tối, đi vệ sinh 2 lần trước khi đi ngủ, lót tấm plastic để ngủ cho sạch sẽ... Hãy để cho con bạn nhận trách nhiệm về những gì nó gây ra bằng cách chỉ bảo và tập cho nó cách thay tấm trải giường bị ướt. Trong

giai đoạn này, bạn có thể dùng 2 tấm trải giường: trước tiên trải một tấm ra sạch, rồi trải thêm lên trên một tấm plastic, sau đó lại trải một tấm ra sạch nữa lên trên cùng. Nếu "sự cố" xảy ra, con bạn dễ dàng lột tấm ra ướt và tấm plastic đi rồi ngủ lại với tấm ra sạch còn lại.

- Ở một số nước phát triển người ta dùng miếng nệm báo động bán ở bệnh viện hay phòng khám. Đó là miếng nệm được kết nối với chuông tự động. Trước khi "sự cố" xảy ra, hệ thống tự động nhận biết lượng nước trong bàng quang đã đầy nên chuông sẽ báo động để đánh thức con bạn dậy đi vệ sinh. Đặc tính nổi bật là sau vài tuần sử dụng, đứa trẻ tự nhiên quen với việc thức dậy với một bàng quang căng nước và cứ thế mà không cần dùng đến miếng nệm báo động nữa.

- Đừng bị ám ảnh và đừng để con bạn bị ám ảnh về chứng đái dầm: Đừng xem đái dầm là "vấn đề hàng đầu" của gia đình rồi đem ra trêu ghẹo cháu bé mỗi khi nó làm sai chuyện gì. Hãy cố kiên nhẫn, con bạn cần có thời gian để trưởng thành và chế ngự chứng đái dầm.

- Sau cùng, hãy xem lại nhà vệ sinh và đường đến nhà vệ sinh. Có cần bắt thêm bóng đèn cho sáng, hoặc cùng đi với con đến đó... Có nhiều đứa trẻ hoàn toàn bình thường nhưng vì sợ bóng tối, sợ ma... nên đành phải đái dầm!

Hướng dẫn trẻ tự làm vệ sinh

Con bạn đã đến lúc phải dùng xô. Khó khăn thật, nhưng không thể bỏ qua giai đoạn này. Cháu bé nào biết ngồi xô sẽ dễ dàng làm quen với việc sử dụng bồn cầu trong nhà vệ sinh của người lớn.

Những kinh nghiệm tập cho em bé đi xô của nhiều ông bố, bà mẹ sau đây sẽ giúp bạn những cách hay nhất để bạn càng ít tốn công càng tốt:

GIAI ĐOẠN BẮT ĐẦU:

- Tạo thói quen lúc đi tắm:

Khi con tôi 17 tháng, tôi bắt đầu cho nó ngồi xô mỗi tối, khi tôi tắm nó. Tiếng nước chảy hình như kích thích cháu, và chỉ trong vài tối là cháu quen ngồi xô. Tôi cho cháu ngồi xô đúng giờ mỗi tối. Dần dần tôi tăng thêm lần dùng xô vào ban ngày. Tôi dùng cách này thành công với cả ba đứa con.

- Tính toán thời gian:

Bí quyết thành công là chờ cho bé sẵn sàng. Nếu con bạn chưa thể hiểu và nghe theo những lời đơn giản, vẫn còn đắm chìm trong mỗi 4 tiếng đồng hồ thì có lẽ cháu chưa tới lúc tập ngồi xô. Gia đình tôi đã đợi đến khi bé được 2 tuổi. Chúng tôi không ép, nhưng chúng tôi động viên dần dần. Và khi bé bắt đầu dùng xô thì nó dùng đều đặn và thành thạo trong vòng chưa đầy một tuần.

- Tuân theo thời khóa biểu:

Hãy kiên nhẫn! Bạn nên dự kiến ít nhất 3 ngày chú tâm vào việc tập cho con xài xô không gián đoạn. Tôi dạy con gái bằng cách đặt nó vào ghế xô vệ sinh mỗi giờ. Tôi theo dõi giờ giấc nó đi vệ sinh.

Biết giờ giấc sẽ nhắc cháu đi vệ sinh đúng giờ, tránh được những "tai nạn" về sau, vừa mất vệ sinh vừa tốn công giặt giũ. Để giữ cháu ngồi trên chậu vệ sinh, tôi đọc truyện cho nó nghe.

- Hãy ôm hôn con:

Khi con gái út tôi được 2 tuổi, nó sợ dùng bô. Để giúp nó vượt qua giai đoạn khó khăn này, chúng tôi bắt đầu chiến dịch có tên rất kêu là "Nụ hôn kì diệu": Tôi vòng tay ôm nó mỗi khi nó ngồi bô. Sự an tâm giúp nó thư giãn và chú ý đến chuyện đi vệ sinh. Ôm hôn con, tạo cho nó cảm giác an toàn sẽ thực sự dẫn đến việc sử dụng nhà vệ sinh một cách dễ dàng hơn.

KHUYẾN KHÍCH THÀNH CÔNG:

- Cho cháu chơi búp bê:

Con gái 2 tuổi của tôi không muốn ngưng chơi để ngồi bô. Để khuyến khích nó, tôi bảo cháu cũng cần dạy cho búp bê dùng bô vệ sinh. Tôi lần lượt mang tất cả "những người bạn" này của cháu, nào gấu, chó nhồi nhồi bông, búp bê... vào phòng vệ sinh để con tôi "chỉ dẫn" cho chúng. Chẳng bao lâu, mỗi khi cần vệ sinh, cháu nói với tôi phải ngồi bô ngay vì cháu sốt ruột, muốn dạy những con búp bê của mình.

- Tạo sự dễ dàng cho bé:

Đừng gây áp lực cho con. Tôi để sẵn bô ngay cạnh giường để nó có một không gian riêng cho mình. Các cháu thường đi vệ sinh dễ hơn, đặc biệt ngay đầu buổi sáng và ban đêm. Phương pháp này cũng hiệu nghiệm với đứa con thứ 2 của tôi.

- Để con tự làm theo ý mình:

Đừng bắt ép con. Con tôi có một thói quen không bình thường là cởi hết quần áo trước khi đi cầu. Tôi không bao giờ la mắng nó là đừng làm như thế. Nhưng 6 tháng sau nó không còn cởi hết quần áo nữa. **TRỞ VỀ**

NHỮNG PHẦN THƯỞNG NHO NHỎ:

- Túi phần thưởng:

Tôi quá thất vọng khi so con mình với con người ta. Có nhiều đứa mới chưa đầy hai tuổi đã biết ngồi bô dàng hoàng, còn con tôi đã ba tuổi vẫn không sử dụng được bô vệ sinh. Cuối cùng tôi mua một cái túi nho nhỏ và chất đầy đồ chơi vào đó. Mỗi lần cháu chịu ngồi bô đi vệ sinh, cháu được lấy một món đồ. Sau một tháng rưỡi, cái túi trống rỗng, và cháu không cần phải xài tã lót nữa.

- Hình ảnh dán trong nhà vệ sinh:

Tôi chỉ dạy con ngồi bô được khi nó gần 3 tuổi. Nó thích hình dán, vì vậy để động viên nó, tôi mua một tấm ván ép theo hình bô vệ sinh, sơn màu thật đẹp và treo trong phòng tắm. Mỗi lần dùng bô, cháu sẽ được lãnh một hình dán để dán vào tấm bảng đó của nó. Nó rất háo hức, muốn có thêm hình dán mới nên việc dùng bô trở nên quá dễ dàng.

- "Những con ếch cứu nạn":

Con trai tôi đã được ba tuổi ba tháng, nhưng nó vẫn chỉ đi tiểu vào bô, còn đi cầu... trong quần! Nó vẫn không chịu dùng bô để đại tiện. Tôi biết nó rất thích những con ếch bằng cao su, màu xanh xanh bán trong các nhà sách.

Vì vậy, tôi đưa nó đến một nhà sách cho nó chọn hai con. Về nhà, tôi treo hai con ếch ấy lên thanh móc khăn trong phòng vệ sinh, nơi nó có thể thấy được và bảo: "Mẹ sẽ cho con cả hai con ếch nếu con đi cầu vào bô hai lần". Thật hiệu nghiệm! Hai ngày sau, nó lấy được hai con ếch và tôi không bao giờ phải đi "xả quần" cho nó nữa. **TRỞ VỀ**

MÀ VẪN BỊ "TAI NẠN" RA QUẦN:

- Phương pháp về đêm:

Đêm đầu tiên con tôi đái dầm khi không còn xài tã lót, tôi ngộ ra rằng thật là một cực hình khi 2 giờ sáng phải chạy quanh kiểm tã ra trải giường mới. Vì vậy, tôi mua tấm chiếu không thấm nước, bọc bên ngoài một lớp ra, rồi trải cái chiếu ấy lên trên cái giường nệm có trải ra hàng ngày. Nếu đêm cháu đái dầm, tôi chỉ việc kéo bỏ lớp chiếu bên trên để ngủ tiếp trên tấm nệm và ra sạch bên dưới.

- Giữ khô khi đi đường:

Nếu đi gần, trong ngày, bằng xe máy, tôi chỉ dùng tã giấy loại dày.

Nếu đi xa bằng xe ô tô, xe đồ, tôi mang theo một cái bô ngồi nhỏ bằng plastic, một ít túi nilông và một tấm đệm vệ sinh ở giữa để hút ẩm. Sau khi cháu đi vệ sinh xong, tôi chỉ cột cái túi lại và ném đi. Giải pháp này giúp tôi dọn dẹp dễ dàng và cũng vững lòng vì ít gặp sự cố hơn. **TRỞ VỀ**

LỜI KHUYÊN VÀ SÁNG TẠO:

- "Ông già Noel cũng dùng bô":

Con gái chúng tôi hai tuổi rưỡi. Mặc dầu vẫn dùng bô nhưng nó không muốn đại tiện vào bô. Sau khi tôi đã năn nỉ nhiều, chồng tôi vào phòng vệ sinh và nói: "Con làm được đấy. Ngay cả Ông già Noel cũng đi vào bô kia mà". Từ đó việc dùng bô vệ sinh chỉ là "chuyện nhỏ".

- Kinh nghiệm của bà nội:

Cách đây hơn 30 năm, khi tôi tập cho bốn đứa con tôi dùng bô, tôi có một xảo thuật làm cho mọi thứ trở thành dễ dàng. Toàn bộ thời gian chúng ở nhà, tôi chỉ cho chúng mặc quần lót kiểu của con nít. Chúng cứ thế chạy quanh trong nhà, mùa nóng thì tôi cũng cho chạy ra sân. Không mặc quần áo bình thường làm lũ nhóc dễ biết hơn khi chúng bị ướt; ít quần áo hơn nghĩa là lũ trẻ có đủ thời gian chạy đến bô, và cha mẹ cũng giặt giũ ít hơn khi có sự cố.

Sau này mấy đứa nó có con, tôi cũng giúp chúng tập được cho con cái mình dùng bô bằng phương pháp của tôi. Hiệu nghiệm như một phép màu!

Tính hướng nội – hướng ngoại của trẻ

Hình dung ra con bạn là một đứa trẻ hướng nội hay hướng ngoại chẳng rõ ràng như bạn nghĩ đâu. Nó có giống thế này không: Khi con trai tôi đi mẫu giáo, tôi mong nó vui sướng tham dự mọi hoạt động, hòa nhập với bạn bè. Nhưng khi đến đón nó, tôi thấy mấy đứa khác đang ngồi chơi với nhau giữa một tấm thảm, còn con tôi ngồi ngoài rìa một cách bình thản. Sau giờ học, mấy đứa khác chạy tung tăng khắp sân trường, còn nó thì lại ngồi vào lòng tôi. Tôi hỏi sao không đi chơi với các bạn, cháu chỉ nói: "Con không thích!"

Chuyện gì đã xảy ra với con của tôi, một đứa bé tinh nghịch? Hồi trước tôi nghĩ nó rất tinh nghịch và có vẻ hướng ngoại. Nhưng rồi tôi phát hiện ra có lẽ con trai tôi là đứa hướng nội, cũng như hầu hết những người hướng nội, nó thích ở nhà với bạn bè thân, những nơi mà nó cảm thấy thân thiện...

Nhận biết khuynh hướng tính cách của con:

Mọi người sinh ra với một thiên hướng tính cách nhất định. Người hướng ngoại thì mạnh mẽ, thích giao tiếp với những người khác và thế giới xung quanh. Trong khi đó, những người hướng nội thường tránh né tiếp xúc, đặc biệt là tránh tiếp xúc với những nhóm đông người và thích chơi với những người mà họ biết rõ. Đó là khuynh hướng chung, còn thì mỗi đứa trẻ đều biểu hiện cá tính của mình theo cách khác nhau.

Lên năm hay sáu tuổi, khi con bạn bắt đầu vào lớp một, một nơi hoàn toàn mới lạ, kiểu tính cách sẽ biểu hiện ra ngoài rõ ràng hơn trước. Các nhà chuyên môn cho biết: "Những đứa bé hướng ngoại học được nhiều khi chúng nói chuyện và giao tiếp nhưng chúng có xu hướng gặp nhiều khó khăn hơn những đứa hướng nội. Trẻ hướng

ngoại là những đứa trẻ thường chọc ghẹo hàng xóm, xì xào bàn tán, lớn tiếng trả lời. Còn những trẻ hướng nội học bằng cách quan sát và suy ngẫm. Chúng thường được giáo viên tận tình giảng giải nhờ biết giữ yên lặng và không ngắt lời..."

Nhận ra được kiểu tính cách của con sẽ giúp bạn hiểu được cách cư xử của nó và bớt lo lắng. Chẳng hạn, nếu con bạn dè dặt vào những ngày đầu đi học như con vị phụ huynh nói trên, bạn sẽ yên tâm rằng đơn giản là nó muốn quan sát trước và sẽ tham gia vào khi đã sẵn sàng. Vì không thể thay đổi tính cách con bạn, tốt nhất là bạn giúp con phát huy lòng tự trọng và bạn chấp nhận nó như thế.

Đối xử thế nào đối với những đứa trẻ hướng nội hoặc hướng ngoại?

Nếu con bạn là một đứa trẻ hướng nội:

- Báo với giáo viên. Đầu mỗi năm học, trình bày với thầy giáo rằng con bạn cần có thời gian để thích nghi trước khi nó tham gia vào các hoạt động của lớp. Điều này sẽ chắc chắn rằng nó không bị làm lu mờ bởi những đứa bạn cùng lớp thẳng tính hơn.

- Cho con bạn thời gian để trả lời. Những người hướng nội suy nghĩ kỹ mọi thứ và sẽ không trả lời cho đến khi họ có quyết định chính xác sẽ nói ra điều gì. Bạn cũng hãy tỏ ra tôn trọng sự tiến bộ chậm chạp của trẻ và đừng ngắt lời nó.

- Đừng chế giễu con bạn. Một người hướng nội cần có thời gian để suy nghĩ và trả lời những câu hỏi... Nếu bạn tạm ngừng câu chuyện đều đặn để nghe con, nó có thể nói hết ý kiến của mình.

- Tôn trọng quyền ưu tiên cho trẻ. Nếu bạn hỏi con bạn mời ai đến dự sinh nhật nó, có lẽ nó chỉ đưa ra tên hai đứa trẻ khác. Nếu vậy, đừng nên tổ chức những bữa tiệc truyền thống mà thay vào đó nên dắt nó và rủ thêm những đứa bạn thân nhất đến những điểm vui chơi chúng yêu thích như là sở thú, đi nhà sách..vv. Khi con sắp đến dự sinh nhật của một ai khác, nên đưa nó đến sớm để có giờ chuẩn bị.

Nếu con bạn là một đứa trẻ hướng ngoại:

- Dạy cho con bạn thấy được tác hại của sự ồn ào. Tiến sĩ Tâm lý học nổi tiếng thế giới, Elizabeth Murphy, nói: "Những lời tuôn ra từ miệng của một người hướng ngoại thường lọt vào tai người ấy rồi mới len vào não. Những đứa trẻ hướng ngoại nói ra ý tưởng của chúng khi chưa sắp xếp xong, cứ như là chúng đang đi ngao du vậy..." Nhưng khi bạn ngắt lời đứa con hướng ngoại của mình, nó sẽ quên mất chuỗi suy nghĩ của mình. Lúc đó, tốt nhất là khuyến khích nó, nói đi nói lại câu: "À...Hừ" hay "Mẹ biết", "Bố hiểu..." cho đến khi nó diễn tả được hết ý tưởng.

- Dạy con biết đợi đến lượt nó được nói. Bạn có thể giúp con thực hành tính kiên nhẫn bằng việc chuẩn bị bữa ăn tối hay sửa một cái xe đồ chơi trong khi mọi người đang nói chuyện. Dạy nó biết lắng nghe và đợi cho người khác kết thúc câu nói của mình. Thường thì sau giờ học, những đứa trẻ sống hướng ngoại rất hay hăm hở nói với bạn bè về bản thân chúng. Nói chuyện với bạn làm cho nó cảm thấy có nhiều kinh nghiệm. Nếu bạn rất bận việc, ít nhất mỗi ngày nên dành riêng 15 phút để nói chuyện với con.

- Dạy con hiểu được bịa chuyện là điều không tốt. Khi nào có giờ rảnh, bạn hãy thử nghe mấy đứa trẻ nói chuyện xem. Đứa thì bảo chị nó đã học lớp 14, trên áo lúc nào cũng cài hoa. Đứa khác nói anh nó chẳng khác gì một con chó, một con mèo, một con chim, và ăn được những 5 ổ bánh mì... Chúng chỉ nói những điều trên đây cho thỏa cái tính thích bịa chuyện. Người hướng ngoại hay cố gắng lừa dối bất cứ người nào, nhà tâm lý học Barron Tieger cho biết như vậy. Họ muốn tiến đến các mối quan hệ xã hội và có thể thoát ra lời đầu tiên nhằm ràng buộc người khác. Nếu con trẻ của bạn bịa chuyện lúc bạn đang đứng đó, hãy nói rằng: "Con tưởng tượng giỏi quá đấy". Điều này sẽ làm những người khác biết rằng câu chuyện đó không có thật mà không làm con bạn ngượng ngùng. Khi nào chỉ có một mình bạn với con, hãy nói với nó về tầm quan trọng của tính trung thực.

- Dạy con biết chấp nhận khó khăn để làm bất cứ điều gì một mình. Chẳng hạn, bạn để con bạn tự lau phòng của nó, nó sẽ cảm thấy "sức lực cạn kiệt" dần, và nó sẽ chẳng lau xong căn phòng. Những lần đầu, hãy cùng làm với nó, sau đó chỉ đứng cạnh nó, rồi cuối cùng nó sẽ biết nó phải tự làm việc.

Tóm lại, hãy dạy cho con bạn biết mỗi kiểu tính cách có một giá trị riêng của nó. Bởi vì những đứa trẻ hướng ngoại thì rất thích sống có bạn, chúng sẽ lôi cuốn nhiều người khác theo cách sống của chúng. Những đứa trẻ hướng nội có thể ít bạn hơn, nhưng là những người bạn rất gần gũi. Hãy nhớ rằng: Tính cách con cái bạn có thể khác tính cách của bạn, và với sự giúp đỡ của bạn, con cái sẽ có những biến đổi phong phú về tính cách để có được một cuộc sống hạnh phúc.

Việc nhà bé 5 –6 tuổi có thể giúp mẹ

Để dạy con biết giúp đỡ người khác, biết tự lo cho mình, biết giá trị của lao động... ngay khi còn nhỏ, hãy tập cho bé làm việc. Tuổi nhỏ làm việc nhỏ. Sau đây là một vài việc nhà thích hợp với trẻ từ 5 đến 6 tuổi:

1. Mang đồ những sọt giấy vụn trong phòng làm việc của bố mẹ.
2. Tự xếp đồ của bé và mang đi cất trong tủ.
3. Xếp chén đĩa vào tủ chén.
4. Rửa chậu hoặc bồn rửa chén.
5. Quét bụi đồ đạc trong nhà.
6. Cho chó hoặc mèo ăn.
7. Sắp xếp và thu dọn bàn ăn .
8. Quét nhà, quét sân.
9. Trải drap giường, thu dọn chăn màn.
10. Lấy thư trong hộp thư.
11. Giúp xách giỏ vào nhà khi mẹ đi chợ về và cất thực phẩm vào tủ lạnh.
12. Tưới một chậu hoa.
13. Phụ lau chùi, giặt rửa đồ đạc trong nhà.
-

Tuỳ công việc trong nhà mà bạn thêm vào danh mục trên đây những việc bé có thể làm giúp mẹ. Nhưng quan trọng là nhớ khen con mỗi khi nó làm xong và đừng quá chê bai, trách móc nếu nó làm hơi kém. Dù sao bé vẫn còn là một đứa trẻ mà!

Căn phòng vui vẻ

Ở lứa tuổi từ 6 đến 12, trẻ bắt đầu hình thành một nhân cách riêng. Chúng “trở nên rất hiếu động, rất thuỳ mị, rất khó tính, rất dễ chịu... “. Có hàng hà sa số những tính cách khác biệt, để từ đó thành lập một cái TÔI riêng của chúng sau này. Đối phó và dung hòa những tính cách khác biệt ấy, chỉ với hai đứa trẻ trong một gia đình, nhiều khi cũng làm cho các bậc cha mẹ phải điên đầu.

Trong các sinh hoạt hàng ngày, để bọn trẻ của bạn luôn hòa thuận với nhau, hãy giúp chúng bằng cách:

- Chia đều diện tích căn phòng, vạch đường ranh giới để mỗi đứa trẻ đều có khoảng không gian riêng (bàn học, tủ quần áo, kệ treo giày dép, đồ chơi...).

- Cho phép chúng được trang trí theo ý thích riêng của từng đứa. Giải thích rõ ràng đứa này cần phải hỏi ý kiến trước khi muốn dùng đồ của đứa kia.

- Ấn định giờ nghỉ ngơi: Đèn ngủ phải tắt và không được nghe âm nhạc sau 9 giờ tối.

- Thuyết phục chúng dùng chung với nhau một món đồ như bàn học, máy tính điện tử chẳng hạn.

Tập cho trẻ tính ngăn nắp

Trẻ con rất bừa bộn và không hề ý thức đến sự ngăn nắp. Cha mẹ phải hướng dẫn chúng.

Chị Hoa cùng một cô bạn gái cùng phòng bước vào nhà, cái nắng gay gắt của buổi trưa hè khiến mặt chị đỏ gay. Vừa vào đến cổng, chị đã hí hửng khoe: “Để cậu nhìn thấy cô con gái cưng của tớ ngoan như thế nào”. Nhưng nụ cười trên môi chợt tắt khi chị nhìn thấy nhà cửa bừa bộn. Đồ chơi của bé Vân, con chị vứt mỗi nơi một cái. Mở cửa vào phòng, chị thấy con bé nằm ngủ ngon lành bên cạnh chú chó bông to xù. Trên bàn học của nó, sách vở cũng ngổn ngang không kém. Bực mình, chị ra ngoài ngồi chờ người. Cô bạn thấy thế vỗ vai khuyên: “Cậu phải dạy con đi là vừa rồi đấy, chứ để lớn, con gái mà cầu thả thì tệ quá”.

Một lúc sau, bé Vân rón rén đến bên mẹ, nó biết chỉ khi nào bực mình mẹ nó mới như vậy. Đến gần mẹ, nó khẽ khàng: “Con sẽ dọn đồ chơi lại ngay, con xin lỗi mẹ”. Chị Hoa quay lại nhìn con nghiêm nét mặt “Lần sau, con không ngăn nắp, mẹ sẽ phạt”.

Trẻ con là vậy đấy, chúng rất bừa bộn và không hề ý thức đến sự ngăn nắp. Cha mẹ phải là người chỉ dẫn cho trẻ vì tính ngăn nắp sẽ dần dần tạo cho trẻ thói quen đi vào nề nếp, trật tự. Không chỉ trong gia đình mà còn có lợi cho công việc của trẻ trong tương lai.

Điều nên làm khi cha mẹ dạy trẻ ngăn nắp

- Trước hết cha mẹ phải là những tấm gương tốt cho chúng. Nếu bạn sống gọn gàng thì con trẻ sẽ tiếp thu điều này rất nhanh chóng.

- Giao cho trẻ công việc phù hợp với từng lứa tuổi.

- Khi trẻ được ba tuổi, cha mẹ bắt đầu dạy cho chúng tính ngăn nắp. Ở độ tuổi này, trẻ có thể xếp được gối vào góc giường, để giày lên giá.

- Khi trẻ từ bốn đến năm tuổi, bạn có thể hướng dẫn trẻ thu xếp đồ chơi vào nơi quy định sau khi chơi.

- Khi trẻ lên năm tuổi, bạn khuyến khích trẻ dọn phòng, lau bàn sau khi ăn... Trước tiên, bạn nên biến nó thành một trò chơi. Bạn có thể nói: “Bé cưng, hôm nay mẹ và con thi xem ai sắp xếp đồ đạc gọn gàng nhất nhé”.

- Trẻ lên sáu tuổi, bạn đề nghị chúng thu dọn đồ dùng học tập, xếp sách vở ngăn nắp trên giá sắp, dọn dẹp phòng riêng...

- Nếu trẻ không có phòng riêng, bạn hướng dẫn cho chúng làm những công việc đơn giản trong gia đình như lau bàn ghế, thay nước bình hoa...

- Giải thích cho trẻ biết những lợi ích của công việc này.

- Khen ngợi chúng khi công việc của chúng được hoàn thành tốt. Hoặc cũng có thể nhẹ nhàng khiển trách khi chúng không làm tốt hoặc làm mà lại không cẩn thận.

Những điều bạn không nên làm với con trẻ

- Nếu bạn luôn miệt mài cầu nhàu về sự bừa bãi của trẻ, điều này không những không giúp ích gì được mà còn khiến trẻ xa cách bạn hơn.

- Không nên chỉ trích quá đáng khi trẻ phạm những sai lầm, vì điều này sẽ dễ làm trẻ cảm thấy bị tổn thương.

Khi trẻ đang chơi một trò chơi nào đó, bạn không nên bắt trẻ ngưng ngay vì bạn không thể chịu nổi sự bừa bãi. Lúc này bạn chỉ nên nói với trẻ: “Con phải dọn dẹp cẩn thận khi đã chơi xong”.

- Không nên lục soát và dọn dẹp phòng của trẻ khi chúng không có nhà. Nếu phòng của trẻ quá bừa bộn, bạn hãy chờ chúng về để yêu cầu dọn dẹp.

- Khi bạn tự tiện dọn dẹp, trẻ sẽ nghĩ rằng bạn đã can thiệp vào việc riêng của chúng. Điều này làm trẻ khó chịu và bất hợp tác.

- Không nên gay gắt với chồng bạn vì tính bừa bãi cầu thả của anh ấy, vì vô tình bạn làm cho trẻ thấy bố nó cũng không ngăn nắp chẳng kém gì nó.

Dạy con nói chuyện điện thoại

Alô!!! Alô!!!

Giao tiếp qua điện thoại ngày càng phổ biến hơn trong cuộc sống của chúng ta, thế nhưng không mấy ai quan tâm đến việc dạy trẻ cách nói điện thoại. Có bao giờ bạn bực mình vì đứa trẻ ở đầu dây cứ ập a ập úng và bạn chẳng thể nào nói chuyện được với người bạn cần gấp gáp. Vì vậy, hãy dạy con cách gọi cũng như nhận điện thoại, chẳng mất nhiều thời gian và công sức lắm đâu nhưng chẳng bao lâu, bạn sẽ nghe đồng nghiệp hoặc bạn bè của bạn không tiếc lời khen “Con chị giỏi thật. Nói năng gãy gọn. Thật là dễ thương”.

- Khi nhận điện thoại, nói “Alô” nhẹ nhàng và lịch sự.

- Không được hét to gọi bố hoặc mẹ (tiếng hét gọi to của bé có thể làm cho người đầu dây bên kia bị chói tai, giật mình).

- Nếu không có người lớn ở nhà, cháu phải biết cách hỏi “Dạ, bố mẹ con không có nhà. Cô tên gì ạ? . Cô hoặc chú có muốn nhắn gì không? Cô cho con xin số điện thoại, con sẽ nhắn bố gọi lại sau” (Bạn nên để sẵn giấy và viết ở gần điện thoại).

- Cần dặn trẻ không được nói chuyện nhiều với người lạ.

- Khi gọi điện thoại cho bạn, lễ phép xưng tên mình trước và xin phép được nói chuyện với bạn.

Thế giới tưởng tượng của bé

Đứa con 4 tuổi của bạn sống trong một thế giới vừa khác lạ vừa thú vị: Ví dụ, cháu nghĩ mình có thể bay, cháu có một đứa em hay cười (thực ra cháu có một người chị); có một người bạn thân lúc nào cũng ở cạnh cháu và kiên nhẫn lắng nghe những câu chuyện cháu kể, cháu có tám tám thần...! Dĩ nhiên đó chỉ là thế giới tưởng tượng của cháu.

Nhiều người cùng cháu đắm chìm vào những mơ tưởng sáng tạo và vô hại ấy. Rồi tự hỏi không biết mình làm như vậy có gì khác thường không?

Tưởng tượng – bài thực hành giao tiếp của bé

Các nhà nghiên cứu tâm lý cho rằng “Nhiều cha mẹ nhận thấy đó là những biểu hiện hơi khác thường. Nhưng khả năng tưởng tượng về một thế giới cho riêng mình là bước cần thiết trong giai đoạn phát triển của bé”.

Những câu chuyện tưởng tượng phản ánh hiểu biết của bé về thế giới xung quanh. Khi bé giả làm bác sĩ hay xem cái hộp như một chiếc tàu, nghĩa là bé đang hội nhập và đang trong bước chuyển tiếp đến giai đoạn tiếp xúc với các loại biểu tượng (từ ngữ hay con số). Khi một nhóm bé cùng chơi đóng kịch với nhau, những khó khăn trong việc phân vai hay xây dựng vở kịch sẽ làm cho các em biết chia sẻ, hợp tác và cùng gánh vác trách nhiệm.

Bé trước tuổi đến trường đã có thể phân biệt giữa tưởng tượng và thực tế. Nhưng bé không xem cái nào quan trọng hơn cái nào. Bé thích đóng kịch tưởng tượng vì bé có thể điều khiển câu chuyện theo ý thích của mình, không phải tuân theo bất kỳ nguyên tắc nào. Làm như vậy bé không chỉ thỏa mãn sở thích của mình, mà còn tự rèn

luyện những giao tiếp xã hội, tình cảm và các kỹ năng tri thức vốn có trong đời thường”.

Chỉ khi bé 3 hoặc 4 tuổi, bắt đầu hội nhập vào thế giới bên ngoài như đi học, tiếp xúc, làm quen - thì điều khác thường này mới trở nên đáng ngại.

Tưởng tượng – bài học tìm hiểu tâm trạng người khác

- “Tưởng tượng hiểm khi có hại cho bé. Thực tế, sự thiếu tưởng tượng mới là dấu hiệu của những trục trặc tâm lý đáng ngại như chứng phiền muộn hay tự kỷ”.

- Tưởng tượng mình đang ở trong một thế giới nào đó hoặc đóng giả thành nhiều nhân vật khác nhau giúp khơi dậy sự đồng cảm nơi bé, từ đó giúp bé tìm hiểu những tình cảm như hờn dỗi, sợ hãi, can đảm...

- Tuy nhiên nếu bé thường tưởng tượng những điều không tốt, bạn nên trao đổi sự việc này với bác sĩ nhi khoa. Trong trường hợp này, hãy chỉ rõ cho bé thấy khi nào thì tưởng tượng sẽ ảnh hưởng không tốt đến sinh hoạt của bé và những người xung quanh. Bạn cố gắng đừng biểu hiện thái độ bức dọc đối với bé, nếu không bé sẽ mặc cảm. Nếu không khéo léo, bạn sẽ khiến bé trở nên khép kín.

- Bạn cũng không nên tự ý tham gia vào trò chơi tưởng tượng của bé nếu lúc đó bé chưa sẵn sàng, vì cách tưởng tượng và hành động của bạn có thể không giống với cách của bé. Tốt nhất là: “Hãy chờ cho đến khi bạn được mời tham gia”.

- Những hành động bất chước lắm lúc là cách bày tỏ suy nghĩ và tình cảm của bé. Ngày sinh nhật của bé Ti (4 tuổi) trùng vào ngày Tết truyền thống, và gia đình thường chỉ tặng quà cho bé mà không tổ chức tiệc. Một hôm, ba mẹ Ti thấy bé đang tổ chức sinh nhật cho con búp bê của mình, và bé tỏ ra buồn rầu vì búp bê không có bạn bè đến dự. Hiểu ra, bố mẹ Ti đã tổ chức lại cho bé một bữa tiệc sinh nhật và mời đầy đủ bạn bè của bé đến dự.

- Hãy nhớ: “Một trong những điều quý giá nhất mà bố mẹ có thể làm cho con cái của mình là hiểu con trẻ muốn gì qua những hành vi tưởng tượng và trân trọng khả năng thể hiện của trẻ”.

Trẻ em cần được giáo dục ý thức về tiền bạc từ 3 tuổi?

Các chuyên gia giáo dục phương Tây cho rằng, nên dạy cho trẻ em biết ý thức về tiền bạc ngay từ khi chúng 3 tuổi và họ xây dựng kế hoạch giáo dục theo từng giai đoạn như sau:

- 3 tuổi: nhận biết các loại tiền và giá trị của chúng.
- 4 tuổi: học cách dùng tiền để mua những thứ đơn giản như bút vẽ, kẹo, đồ chơi, đồ ăn. Nhưng vẫn cần người lớn đi kèm.
- 5 tuổi: hiểu rằng tiền là thành quả do lao động mà có.
- 6 tuổi: có thể đếm được một số tiền tương đối lớn, bắt đầu học cách cất giữ tiền, bồi dưỡng ý thức "tiền của mình".
- 7 tuổi: có thể quan sát bảng giá, so sánh với số tiền mình có để biết khả năng mua hay không mua cái gì.
- 8 tuổi: nghĩ cách tự kiếm tiền tiêu vật như bán báo, mua giúp hàng xóm những món hàng để được nhận tiền thưởng.
- 9 tuổi: có thể tự lập ra kế hoạch tiêu tiền của mình, biết mặc cả khi mua hàng, học cách giao dịch.
- 10 tuổi: biết tiết kiệm tiền tiêu vật; những lúc cần, có thể mua những thứ khá đắt như dụng cụ thể thao hay một loại nhạc cụ yêu thích.
- 11 tuổi: học cách đánh giá những sản phẩm được quảng cáo, từ đó phát hiện được những sản phẩm tốt, rẻ và có khái niệm về bán hạ giá, khuyến mãi.
- 12 tuổi: biết quý trọng đồng tiền, hiểu rằng kiếm được tiền không dễ dàng, có ý thức tiết kiệm.

- Sau 12 tuổi, hoàn toàn có thể tham gia một số hoạt động thương mại của thế giới người lớn và các hoạt động quản lý tiền bạc, giao dịch khác...

Kế hoạch trên cho thấy, xã hội phương Tây rất coi trọng việc giáo dục ý thức về kinh tế cho trẻ em. Theo họ, trẻ em có năng lực quan sát rất tốt, chúng quan tâm đến tiền bạc khá sớm, vì chúng biết, có tiền mới mua được những thứ mà mình thích. Bố mẹ chỉ cần dẫn trẻ đi dạo các cửa hàng một vài lần, chúng có thể nhớ rất kỹ nhiều loại hàng hoá và giá cả của mỗi loại.

Khi hiểu rằng tiền chỉ có được thông qua lao động, thì ở trẻ em sẽ xuất hiện tâm lý quý trọng đồng tiền, biết tiết kiệm, tránh tiêu xài lãng phí. Nhiều đứa trẻ được bố mẹ chiều chuộng thái quá, cung phụng đủ thứ, nhất là những gia đình khá giả, khiến cho chúng có tâm lý ỷ lại, coi rẻ đồng tiền, lười lao động, như thế không những không phát huy được tính cần cù, sáng tạo mà còn có thể làm nảy sinh tư tưởng kiếm tiền một cách bất hợp pháp. Điều này chứng tỏ việc nhận thức về tiền và giá trị đồng tiền có liên quan chặt chẽ với giáo dục đạo đức, nhân cách.

Thói quen quý trọng tiền bạc, chi tiêu có kế hoạch sẽ dần được hình thành và tác động trực tiếp đến nhân cách của trẻ thông qua cách ứng xử của chúng với tiền bạc. Những trẻ em được giáo dục đầy đủ về quản lý và sử dụng tiền bạc sau này thường có khả năng làm kinh tế giỏi. Hơn thế, biết tự mình kiếm tiền sẽ tạo nên tính độc lập trong tư duy và hành động của trẻ.

Nên đánh con hay không?

Trong một cuộc khảo sát gần đây, người ta thấy rằng 41% các bậc cha mẹ đánh đòn khi con mình đánh người khác. Theo nhà xã hội học Murray Atrous (trung tâm Family Research Laboratory – ĐH New Straus) thì: các bậc cha mẹ này đã dạy con hai điều:

1. Đánh người khác là việc làm xấu
2. Không xấu nếu đánh người làm việc xấu.

Thực tế khảo sát cho thấy thanh thiếu niên sẽ dễ dàng có các hành động phạm pháp, nghiện rượu, trầm cảm, tự tử, sử dụng chất kích thích, thất nghiệp... nếu bị đánh đập. Vậy có nên chăng khi nhà nước ban hành đạo luật ngăn cấm việc đánh đập con cái trong mọi hoàn cảnh?

Những người ủng hộ luật cấm đánh con cho rằng việc này sẽ đưa mọi người đến một xã hội an bình; và vẫn còn có những phương cách khác để dạy con cái thay vì dùng roi vọt. Nhưng những phương pháp đó có thực sự hiệu quả? Có tác dụng lâu dài không? Câu trả lời là lúc có, lúc không; và không có gì đảm bảo chắc chắn cả.

Có thể khi còn trẻ, bạn tin rằng đánh con là một cách giáo dục tốt, nhưng rồi khi đã dày dạn kinh nghiệm hoặc khi về già, bạn sẽ nhận thấy rằng đánh con hầu như không đưa đến hậu quả gì. Đó là chưa kể đến những trường hợp roi vọt bị lạm dụng, trở thành bạo lực gia đình, gây hậu quả nghiêm trọng cho hành động, tâm lý và lối sống của con cái. Thế nhưng ông bà ta vẫn thường nói “thương cho roi cho vọt” cơ mà ? Phải chăng câu nói này không còn phù hợp với thời đại ngày nay nữa ?

KHÔNG. Hãy nhớ, nếu có thể dạy bảo con cái bằng lời khuyên và những phương pháp giáo dục không đòn roi thì không có gì tốt hơn. Nhưng nếu bạn thấy rằng chỉ có đánh đòn mới có thể làm trẻ tốt

hơn lên, thì bạn hãy thi hành việc này một cách thích hợp – nghĩa là đừng để cảm xúc nóng giận lấn lướt, và bạn chỉ đánh con nhằm mục đích giúp trẻ nhận ra sai lầm và sửa chữa, chứ không xem đó là cách thể hiện quyền lực để con cái phải vâng lời. Sau đây là một vài hướng dẫn dành cho bạn:

- Chỉ nên thỉnh thoảng đánh đòn: vì khi bị đánh nhiều, con bạn sẽ “lờn” đòn (dạn đòn) và việc đánh đòn sẽ không còn tác dụng nữa.

- Áp dụng việc đánh đòn có vẻ hữu hiệu đối với những đứa con cứng đầu, dễ bị kích động, quậy phá quá mức...

- Đánh bằng tay (khi con bạn còn nhỏ), hoặc dùng roi (khi con bạn đã lớn) nhưng chỉ đánh vào mông và đánh ít, vì không phải mục đích của bạn là cho con một bài học nhớ đời. Đừng quát túi bụi, để gây ra hậu quả đáng tiếc.

- Đánh ngay lập tức: để cơn giận gia tăng, bạn có thể sẽ đi quá trớn.

Và phải ghi nhớ rằng luôn luôn đi kèm việc đánh đòn với việc phân tích lỗi lầm, đưa ra lời dạy bảo cương quyết và hậu quả.

Để trẻ biết nghe lời

Trẻ em cũng giống như biết bao nhiêu người khác, không phải lúc nào cũng thích tuân lời người khác. Thực ra ở tuổi đó, các em cần có người dạy cho cách chú ý đến nhiều vấn đề.

Khi không lắng nghe, tức là con bạn đang chú ý đấy (không phải lúc nào cũng cần nhận được). Nhưng nếu biết lắng nghe sẽ giúp cho con bạn học bài hiệu quả hơn, hoặc nhận ra được những dấu hiệu nguy hiểm, có thể hiểu được ý của bạn, ý của giáo viên, ý người khác và kết bạn dễ hơn. Có rất nhiều cách để dạy cho trẻ nhiều kỹ năng cần thiết để trở thành một người biết lắng nghe. Dạy trẻ từ nhỏ không phải là sớm vì ông bà ta thường nói “Dạy con từ thuở còn thơ...” mà. Trẻ đang tập đi có thể sẽ không nghe lời bằng những em lên 5 tuổi vì càng lớn trẻ càng ý thức được vị trí của mình, thế nhưng các em vẫn có những kỹ năng này. Con bạn sẽ nghe kỹ hơn nhiều nếu bạn ngồi sát con trong bữa ăn sáng và nhắc con ăn hết tô phở, hoặc khi đến giờ ngủ bạn chỉ cần nhẹ nhàng nhắc nhở cho biết bé biết rằng bạn chuẩn bị tắt đèn.

Cần dứt khoát và rõ ràng.

Cần dạy con một cách dứt khoát, đơn giản và thể hiện quyền hành rõ ràng. Con bạn sẽ chán hoặc nổi cáu nếu bạn cứ lải nhải mãi về một vấn đề. Đừng ra lệnh một cách dài lê thê như “Ngoài trời lạnh lắm, con đang bị ốm, mẹ muốn con mặc áo ấm vào trước khi đi mua đồ chơi”, rồi lát sau lại gào lên “Tai điếc hay sao mà không nghe, mặc áo ấm vào, muốn ăn đòn đấy hả?”. Ngoài ra cũng đừng diễn đạt một vấn đề giống như một câu hỏi nếu thực sự con bạn không được phép chọn lựa như “Xe đến rồi, lên xe đi con”, câu này có lẽ tác động mạnh hơn câu “Lên xe chứ con?”

Nên diễn đạt những điều bạn muốn nói một cách rõ ràng, không được dọa nạt hay hứa với trẻ những điều mà bạn không thể thực hiện. Nếu bạn nói với đứa con 2 tuổi của mình “Sau khi ăn cơm tối xong, con phải uống một ly sữa nhỏ ngay không thì quên mất!”, đừng tán gẫu trong vòng 5 phút sau đó mà nên để thời gian đó để trẻ uống nước cam chẳng hạn. Bạn có thể nhắc nhở con rằng nếu lộn xộn mẹ sẽ cộng thêm giờ, nên cộng thêm giờ khi trẻ trì hoãn. Bố mẹ phải cùng nhau chia sẻ và tôn trọng những nguyên tắc đã đề ra, để không ai làm hỏng những nguyên tắc đó.

Ngoài ra, phải thực hiện dứt khoát. Đừng bao giờ la hét con “Đừng băng qua đường!” đến 5 lần trước khi con bạn chú ý đến bạn. Tương tự, đừng để rơi vào tình trạng truyền đạt không được dứt khoát, không có tính thúc giục như “Để cái ly lên bàn”, lặp đi lặp lại trước khi muốn con mình làm theo. Chỉ cho con nhẹ nhàng đặt cái ly lên bàn, có như thế con bạn mới biết rõ được bạn muốn nó làm gì.

Củng cố những điều mình muốn nói.

Đàng sau một câu nói có thể có nhiều điều mà mình muốn nhấn gủi, nhất là nếu bạn đang cố kéo con mình ra khỏi những hoạt động cuốn hút con mình. Nên nhắc nhở thường xuyên “Đến giờ đi ngủ rồi con” và nhấp nháy đèn để ra hiệu, hoặc ra hiệu bằng cách đặt tay lên vai con, nhẹ nhàng tách nó ra khỏi những trò chơi đang lôi cuốn nó và đưa con về giường, kéo màn xuống, vỗ vào gối ra hiệu.

Báo cho biết trước.

Cho con biết trước khi thay đổi quyết định, nhất là nếu nó đang chơi vui vẻ với các bạn hay với đồ chơi. Trước khi bạn chuẩn bị đi đâu, nên cho con biết “Mẹ đi công chuyện một lát, khi nào mẹ về thì con phải dọn dẹp đồ chơi, đi rửa tay và rửa mặt cho sạch sẽ”.

Lời hướng dẫn phải thực tế.

Nếu bạn nói với đứa con 2 tuổi của mình là cất đồ chơi đi, thì ngay lúc đó cháu sẽ ngơ ngác nhìn quanh phòng và thắc mắc “Mẹ nói con gì ạ?”. Do đó phải nói cụ thể cái gì, vật gì, việc gì một cách thực tế rõ ràng, ví dụ như “con cất cái hộp màu vàng đi”. Sau đó mới bảo cháu cất tiếp cái hộp màu xanh chẳng hạn.

Động viên.

Ra lệnh cho con bằng cách la hét, hù dọa có thể sẽ có hiệu quả ngay, nhưng dĩ nhiên chẳng có ai muốn làm như thế. Hầu hết trẻ em đều có những phản ứng tích cực khi bạn cư xử với con một cách khôi hài vui vẻ bằng một giọng nói có vẻ ngờ nghệch hay một bài hát nào đó để truyền tải những điều mình muốn nói. Bạn có thể hát đại một giai điệu nào đó như “Hong dám đâu em còn phải học bài” hoặc có thể nói với con rằng nếu con ngoan thì mẹ sẽ mua cho con một bộ đồ ngủ mới, chứ đừng nói “Không học rồi mai mốt ngu dốt, không ai thèm chơi...” hoặc “Con phải đánh răng nếu không mấy con sâu sẽ ăn thủng răng của con đấy” hoặc hét toáng lên “Đánh răng mau”. Phải có lời khen mỗi khi bé làm giỏi, làm tốt như “Bé của mẹ ngoan quá! Cho mẹ thơm một cái nào!”.

Để cho con biết lắng nghe thì bạn phải biết cách khôi hài, phải yêu thương và tin tưởng ở con mình, vì cháu sẽ cảm nhận được rằng bạn đang yêu thương và quan tâm đến cháu. Đây là một khía cạnh quan trọng đòi hỏi phải có thực sự. Những hướng dẫn trung thực, nhưng dứt khoát không có nghĩa là bạn phải gắt gỏng. Những điều bạn muốn nói với con nếu kèm theo một nụ cười hay ôm con vào lòng luôn có sức mạnh dễ thuyết phục hơn. Nếu được như thế con bạn sẽ nhận ra rằng cần phải chú ý và làm theo những hướng dẫn của bạn là đúng.

Hãy là một người luôn có hành vi tốt.

Những em chưa đến tuổi đi học sẽ trở thành những người biết vâng lời hơn nếu các em thấy bạn cũng là người biết vâng lời. Hãy tạo thói quen biết lắng nghe con mình một cách tôn trọng giống như bạn lắng nghe người khác. Nên nhìn vào con mỗi khi nó nói chuyện với bạn, lịch sự đáp lại, và không được ngắt lời mà để cho con nói hết rồi mới đáp lại. Trong khi con đang nói chuyện với bạn thì đừng nên quay mặt đi chỗ khác hay tự ý bỏ đi.

Giới hạn chơi game ở tuổi mẫu giáo? (Từ 2-5 tuổi)

Một số chuyên gia cho rằng trẻ em dưới 3 tuổi không nên chơi game, tốt hơn nên cho các em chơi với những loại đồ chơi có tính trừu tượng cao hơn như lắp ráp các khối. Nhưng nếu con bạn đã lỡ “ghiền” chơi game rồi (có thể do anh chị em trong nhà chỉ), thì bây giờ là lúc phải giới hạn lại. Trước hết, bạn phải nhận định xem con mình đã chơi nhiều chưa, và để ý xem những lúc rảnh rỗi trẻ làm gì. Hầu hết các chuyên gia đều đề nghị chỉ nên cho trẻ ngồi trước màn hình mỗi ngày khoảng một hoặc hai tiếng - đó là tính luôn thời gian xem TV, xem phim, vào mạng (đối với những em lớn hơn) và chơi game. Nếu trẻ đang say mê một loại game nào đó thì nói trẻ chỉ nên chơi khoảng 45 phút thôi và còn dành thời gian để xem các chương trình khác trên TV hoặc phải dành thời gian để vận động thể chất trong ngày nữa. Nhưng vẫn phải thường xuyên để ý cắt giảm dần thời gian chơi game của trẻ. Mặt khác, nếu trẻ chết mê chết mệt suốt nhiều tiếng đồng hồ không chịu đứng lên, thì có nghĩa là chơi quá nhiều rồi. Sau đây là một số giải pháp để hạn chế việc chơi game của trẻ:

- Ấn định rõ thời gian trước khi chơi. Ví dụ, nếu bạn muốn cho con mình chỉ chơi 30 phút, thì phải bảo con rằng chỉ được phép chơi như thế thôi và bạn phải canh đúng giờ. Khi hết thời gian ấn định, thì việc chơi game cũng phải chấm dứt, không cho phép năn nỉ thêm. Khi trẻ đánh trống lảng hoặc cố nài nỉ chơi thêm thì phải bình tĩnh nhắc lại thời gian đã cho phép ngay từ đầu.

- Cách giải quyết khi trẻ phản đối. Hầu hết các trò chơi đều có chức năng “lưu trò chơi”, do đó con bạn có thể ngưng chơi nửa chừng mà không sợ bị mất điểm, hoặc phải chơi lại từ đầu... Bạn nên giải thích cho con hiểu chức năng này hoạt động như thế nào.

- Khi hết giờ chơi game, đưa ra các hoạt động khác để thay thế, như giúp mẹ nấu ăn, dọn dẹp nhà cửa, đọc sách với mẹ... những hoạt động này sẽ giúp trẻ giải toả sự căng thẳng sau khi chơi game.

- Yêu cầu. Trước khi cho chơi game, bạn phải bắt trẻ thu dọn đồ chơi cất đi hoặc phải làm xong những công việc đang làm dở dang rồi mới cho chơi. Đừng nên đặt máy tính hay hệ thống video-game trong phòng của con, vì như thế trẻ sẽ có thể chơi bất cứ lúc nào mà không có sự giám sát của bạn.

Làm gì khi con cái đánh nhau?

Trẻ em không thể tránh khỏi bất hòa, đôi khi dẫn đến đánh nhau. Phần lớn các bậc cha mẹ thường bỏ mặc hoặc bênh vực những đứa nhỏ hơn. Điều này thường làm tình cảm giữa bọn trẻ xấu đi, và gây ảnh hưởng không tốt đến tâm lý trẻ.

Các nhà nghiên cứu Mỹ đã chia các bậc cha mẹ thành ba nhóm: nhóm thứ nhất can thiệp và giải thích điều phải trái; nhóm thứ hai đe nẹt, quát mắng và nhóm thứ ba không làm gì cả. Mặc dù các bậc cha mẹ (ở cả 3 nhóm) đều cho rằng nên giải quyết các xung khắc giữa bọn trẻ, nhưng trên thực tế khảo sát ở 88 gia đình có con từ 3-8 tuổi, hầu hết họ đều để mặc cho bọn trẻ đánh nhau.

Vì sao cha mẹ thường không thể làm trọng tài khi con cái đánh nhau?

Nguyên nhân thứ nhất là do họ cho đó chỉ là chuyện trẻ con, không đáng quan tâm. Điều này sẽ khiến cho trẻ không nhận ra được sai lầm của mình, và có xu hướng dùng bạo lực để giải quyết những khó khăn sau này.

Nguyên nhân thứ hai là do các bậc cha mẹ lo sợ sẽ xử lý thiên vị, vì vậy họ đã để cho trẻ tự giải quyết theo cách của mình.

Trong trường hợp con bạn đánh nhau, tốt nhất là nên hòa giải chúng, phân tích và giải thích rõ việc bọn trẻ đánh nhau là không đúng, từ đó dạy cho trẻ cách giải quyết vấn đề nếu gặp trường hợp tương tự.

Dưới đây là một số lời khuyên dành cho các bậc phụ huynh khi con cái đánh nhau:

- Không nên nuông chiều hay ủng hộ một phía vì sẽ làm trẻ ghen tị và hiếu chiến hơn.
- Dạy cho trẻ biết sống chan hoà, thân ái, tôn trọng người khác, nhất là khi chúng là người trong cùng một gia đình.
- Chỉ nên phạt trẻ khi bạn có lý do chính đáng, và giải thích rõ vì sao trẻ bị phạt.
- Đưa ra nhiều cách giải quyết vấn đề và hướng trẻ vào cách giải quyết tốt nhất.

Chuẩn bị cho bé có em

Đối với bố mẹ, việc một đứa con ra đời là một sự kiện đầy hạnh phúc. Thế nhưng điều này lại là một sự khó chịu đối với đứa con lớn trong gia đình. Vị trí quan trọng của đứa trẻ mới sinh chắc chắn sẽ gây ra phản ứng bực bội, khó chịu và khiến các em có thái độ đối đầu với người em mới sinh của mình. Vì vậy, cha mẹ cần phải chuẩn bị cho trẻ sẵn sàng đón nhận người em của mình, xua tan sự lo lắng của trẻ và bé sẽ biết cách chia sẻ niềm vui với cha mẹ khi em bé ra đời.

Thời kỳ mang thai

Trong suốt thời kỳ mang thai, bạn nên nói chuyện với trẻ, giải thích cho bé hiểu là gia đình sắp có thêm một thành viên nữa. Tất nhiên, việc trẻ hiểu được bao nhiêu còn tùy thuộc vào độ tuổi và sự phát triển của mỗi em. Có một số phụ huynh thích thông báo cho trẻ biết tin vui này ngay từ khi mới bắt đầu, trong khi đó thì những phụ huynh khác lại cẩn thận chờ mãi cho đến khi có thai được ba tháng rồi mới thông báo tin vui này.

Những câu hỏi tò mò của trẻ về quá trình mang thai cũng có liên quan đến mức độ phát triển của trẻ. Chị Tâm, mẹ của cháu Cường 8 tháng tuổi và cháu Duy 6 tuổi, đã phải đối đầu với vấn đề tế nhị này. Cháu Duy hỏi rất nhiều là em bé ở đâu ra, hay cháu hỏi là làm thế nào mà em bé lại nằm trong đó được v.v... Mẹ cố giải thích, nhưng không được sinh động và bé tỏ vẻ không tin lắm.

Đối với các em nhỏ, phải chờ đợi mãi đến 9 tháng mới được làm anh hay chị quả là không quan trọng. Hầu hết trẻ ở độ tuổi mẫu giáo vẫn chưa hiểu được khái niệm về thời gian, mà chính thời gian chờ đợi sẽ làm cho trẻ hiểu ra dần. Có người đề nghị rằng nên nói với trẻ

rằng em bé ra đời trùng với một mùa hoặc ngày lễ nào đó thì sẽ dễ hiểu hơn là khái niệm về tháng.

Đừng quên để ý đến thái độ của trẻ. Nếu trẻ có thái độ quan tâm muốn hiểu biết thêm về trẻ sơ sinh, thì bạn nên lấy những hình ảnh cũ của trẻ cho trẻ xem lại, đọc sách cho trẻ nghe, hoặc ghé thăm bạn bè đang có con nhỏ để giúp trẻ chuẩn bị tâm lý, chờ đợi sự kiện đang đến gần. Thỉnh thoảng bé cũng thích sờ hoặc áp tai vào bụng mẹ xem em bé đập. Hãy cho bé cùng bàn luận để đặt tên cho em. Có những em lại nghĩ rằng em bé sắp ra đời sẽ là một người bạn để cùng em chơi đùa, và trẻ sẽ thất vọng khi thấy em bé khi ra đời lại nằm ngủ lì lì.

Để chuẩn bị cho một em bé ra đời, hiện nay nhiều bệnh viện ở nước ngoài đã cho phép tổ chức những lớp nói chuyện dành riêng cho những em từ 3 -10 tuổi để giúp các em hiểu về việc một em bé được sinh ra như thế nào và tình cảm của các em đối với một bé sơ sinh như thế nào. Lớp học này sẽ giúp làm giảm bớt sự lo sợ của các em. Nhiều em cứ nghĩ em bé nằm trong bụng mẹ mình, em bé làm mẹ nặng nhọc, làm mẹ mệt... cho nên chúng ta có nhiệm vụ phải giải thích cho rõ điều này. Tại lớp học này còn cho các em xem phim video về hình ảnh một người mẹ trước và sau khi sinh. Sau đó, lớp học sẽ chuyển sang cuộc sống thực với một bé sơ sinh: cách bế em, thay tã và cho em bé ăn như thế nào. Cuối cùng, các bé được đưa đi thăm phòng hộ sinh và dừng chân ở phòng cho em bé bú để xem em bé như thế nào, và xem nơi ăn ở của các bà mẹ sau khi sinh cũng như có thể gọi điện cho mẹ trong phòng dưỡng sức.

Ngày sinh và bệnh viện

Vì không biết trước được mình sẽ sinh con vào lúc nào, cho nên các chuyên gia đề nghị bạn nên kiểm tra lại xem mấy đứa nhỏ con mình ở nhà có biết cách tự chăm sóc cho bản thân khi mẹ đi sinh em bé không.

Khi được hỏi là ai sẽ ở nhà với các cháu cái đêm mẹ đi sinh thì đa số các em đều trả lời là “ở với bố”. Tuy nhiên nếu được người thân hoặc hàng xóm qua ở với các em thì tốt hơn, nhất là đối với những em ban đêm hay giật mình thức giấc và khóc thét đòi bố mẹ.

Khi sinh em bé xong, bạn nên cho những trẻ làm anh hay chị đến bệnh viện thăm em nó càng sớm càng tốt, tốt nhất là khi không có những người khác ở đó. Khi vào thăm trẻ thường thích bông em mình. Một số gia đình có truyền thống mang bánh sinh nhật, hoa và quà vào để chúc mừng em bé vừa ra đời và để giúp các em lớn hiểu được tại sao em bé lại có nhiều quà thế.

Bên cạnh việc vào bệnh viện để thăm và liên lạc với mẹ qua điện thoại, các chuyên gia còn đề nghị không nên thay đổi giờ giấc sinh hoạt của các em quá nhiều. Mặc dù có một số phụ huynh muốn cho con nghỉ học vài ngày khi mẹ đi sinh, nhưng các chuyên gia khuyên nên vẫn cho các em sinh hoạt đúng giờ giấc. Cũng thế, nếu bạn tính dọn phòng chuẩn bị cho em bé ở nhà, thì nên làm trước vài tuần trước khi đi sinh để hạn chế sự hiểu lầm đáng tiếc đối với các em và để các em điều chỉnh cách sống của mình sao cho phù hợp với một thành viên mới trong nhà.

Ở nhà

Trẻ có thể giúp được em bé của mình tùy theo từng lứa tuổi và tùy sự phát triển của mình. Các em có thể gấp tã lại, đem cất đi, dỗ em, giúp mẹ tắm cho em, đẩy xe cho em đi chơi, đưa nôi, đùa, nói chuyện hoặc hát cho em nghe, và nói chung sẽ rất hạnh diện mỗi khi làm được điều gì đó cho em của mình. Mặt khác, nếu trẻ không muốn quan tâm đến em của mình, thì bạn đừng nên ép con mình làm điều đó. Dần dần trẻ sẽ nhận ra được trách nhiệm của mình và sẽ quan tâm đến em mình hơn.

Khi em bé đang ngủ, bạn nên dành thời gian để quan tâm nhiều hơn đối với những em lớn hơn. Đến giờ ngủ của bé nếu mẹ bận bịu với bé mới sinh thì bố hoặc người thân đến trò chuyện với trẻ để trẻ cảm thấy mình không bị bố mẹ bỏ rơi khi có em bé. Bạn cũng nên nhắc những người thân của mình nên quan tâm đến các em nhiều hơn thay cho bố mẹ.

Bố mẹ cũng nên thông cảm cho con mình, khi thấy con có những thái độ khác hơn bình thường trong vài tuần đầu khi có em như đái dầm, khóc lải nhải, hoặc thậm chí cứ khóc chứ không chịu nói chuyện. Trẻ cũng có thể hay nổi cáu, đòi bú mẹ hoặc đòi bình sữa

bú để tạo sự chú ý của mẹ mình. Đây là một vấn đề bình thường, bé đang ganh tị với em mình, tốt nhất là bạn nên chiều con cho qua giai đoạn này, nhưng phải thường xuyên nhắc nhở con cái gì có thể làm được còn cái gì không thể làm được.

Trẻ em thường tỏ ra hay bực bội và chán nản với những thay đổi quá đột ngột khi có em bé thì bạn nên nói chuyện nhiều với các em, giúp bé giải tỏa những cảm xúc đang đè nén các em. Những cảm xúc này rất quan trọng, chúng phải được giải bày một cách thích hợp mới làm cho các em cảm thấy vui vẻ được.

Mặc dù đã được chuẩn bị rất kỹ để đón chào một thành viên mới, nhưng nên nhớ rằng những cảm xúc phức tạp này ở trẻ không thể hết được. Chính sự trung thực và lòng yêu thương sẽ giúp cho trẻ vượt qua được sự sợ hãi này, và trẻ sẽ nhận thấy mình vẫn được bố mẹ chú ý và yêu thương như em bé của mình.

Bạn không nên lo lắng về chuyện đó, cũng không mong con mình cư xử tốt hơn được. Nói chung sinh con là chuyện của người lớn nên không thể nào không thể bắt các em phải thích và kiên nhẫn chịu đựng nhiều chuyện phiền toái xung quanh vấn đề đó.

Đa số những người làm bố làm mẹ đều hiểu được tính cách giận dữ và ghen tức với em bé của đứa con đầu lòng. Trong lòng thì ghét lắm, bực lắm nhưng cứ bị bắt phải chơi với em, trông em. Không vâng lời thì bị mắng, thậm chí còn bị đánh đòn. Vì vậy, đôi khi bé phải giả dối với bố mẹ, thậm chí giả dối với chính mình nữa. Điều này, không có gì đáng ngạc nhiên cả, cứ thử tưởng tượng xem, bạn sẽ cảm thấy thế nào nếu một ngày nào đó chồng bạn chạy như bay về nhà và hét to “Em ơi! Vài hôm nữa anh sẽ đưa người vợ nữa về đây ở chung nhé. Có thêm một người bạn nữa sẽ vui hơn. Em hãy đóng vai một người chị và thay anh chăm sóc cho cô ấy”.

Khi mình yêu thương người một người nào đó thì tất nhiên mình cũng muốn người đó yêu thương mình. Nhưng nếu người đó lại yêu thương người khác thì dễ hiểu là chúng ta sẽ đau khổ và ghen tức như thế nào khi bị đẩy ra ngoài. Thế thì bạn sẽ phải chấp nhận một sự thật là đứa con hai tuổi của mình cũng sẽ có những cảm giác đau đớn và nó sẽ có những hành động hoặc thái độ để đối phó lại.

Cũng nên cẩn thận để ý đến những sự kiện liên quan đến bé trong thời gian thay đổi quan trọng này. Ví dụ như việc gửi trẻ đến nhà trẻ trong giai đoạn này sẽ khiến cho trẻ cảm thấy hình như mình bị trục xuất khỏi nhà vậy. Cũng vậy, nếu bạn chuyển con từ đang nằm nôi sang nằm giường hoặc chuyển nó sang một căn phòng mới để nhường chỗ cho em bé thì chắc chắn trẻ sẽ nghĩ là mình bị hất cẳng ra khỏi căn phòng thân quen của nó.

Sau khi em bé ra đời, sự quan tâm chăm sóc của bố mẹ sẽ giúp trẻ hiểu ra và tự điều chỉnh các hành vi của mình trong suốt quãng thời gian này. Do đó, dẫu có khó chịu vì bị thay hành hoặc mệt mỏi thì bạn hãy tránh la mắng, to tiếng với trẻ trước và sau khi sinh nở. Có thể hoãn lại việc dạy trẻ đi bộ hoặc cứ để cho con bú bình tiếp thay vì bắt nó bỏ. Việc chăm sóc em bé mới sinh nhiều sẽ làm cho bạn sao lãng chăm sóc đứa con đầu lòng của mình, do đó trẻ sẽ cần phải có những mối quan hệ thân thiết khác, ví dụ như càng gần gũi với bố nhiều hơn thì có lẽ sẽ tốt hơn cho trẻ.

Đừng để việc gì cũng hỏi mẹ!

Làm cha mẹ ai chẳng thương con. Nhưng thương theo cách ôm ấp, làm thay cho con từng chút một thì chẳng khác nào làm cho con nhu nhược, thui chột ý chí, rất khó trưởng thành.

Hàng ngày chúng ta làm cho trẻ bao nhiêu chuyện mà lẽ ra chúng phải tự làm lấy, từ việc bế con trên tay khi con đã biết đi, dứt cho chúng ăn, trải chiếu cho chúng ngủ khi chúng đã 5-6 tuổi, đến nấu cơm, giặt giũ cho trẻ. Rồi việc học của trẻ nhiều khi chúng ta cũng bao luôn: làm thủ công hộ, vẽ hộ, giải toán hộ. Một câu hỏi đặt ra ở đây là liệu chúng ta có thể làm thay trẻ mọi việc, chịu trách nhiệm mọi chuyện thay cho trẻ mãi hay không? Giúp trẻ đến đâu là giới hạn?

Một vài lời khuyên của các nhà giáo dục

Có thể khẳng định ngay rằng cha mẹ chứ không ai khác phải có trách nhiệm hướng con mình đi tới đích. Hãy để cho những gian nan trên đường đi tôi luyện cho đôi chân vững chắc của chúng, đừng sợ trầy xước, vấp ngã.

Trong công việc hàng ngày, nên để cho con cái tự quyết định mọi việc có thể, bạn chỉ góp ý, “chỉ đạo” từ xa. Con bạn có tự quyết định mới tự chịu trách nhiệm về quyết định đó. Bạn có cho con quyết định việc của nó thì trẻ mới có thói quen chủ động, không ỷ lại, không lười nhác, mới sáng tạo.

Hãy rèn luyện ý chí, lòng kiên nhẫn và tính kỷ luật cho con trẻ. Ý chí là điều kiện cốt yếu cho mọi thành công. Và trong đời sống, con người có thành công mới có hạnh phúc. Có thể nói hạnh phúc tùy thuộc vào ý chí của từng cá nhân.

Rèn luyện ý chí cho trẻ như thế nào, từ lúc nào?

Theo dõi sự phát triển khả năng của trẻ: Từ 2-3 tuổi, bạn phải đưa trẻ vào kỷ luật, giờ nào việc nấy, dùng lời nói và động tác nhẹ nhàng nhưng dứt khoát, không nhượng bộ trẻ. Từ 3-4 tuổi, “cái tôi” trong trẻ xuất hiện, trẻ cứng đầu, thường chống lại bạn. Bạn phải kiên nhẫn và yêu cầu của bạn phải hợp lý, dựa trên nhu cầu và khả năng của trẻ. Với những đòi hỏi vô lý của con, bạn vừa từ chối vừa khuyên răn, gợi ý một giải pháp khác cho trẻ chọn. Từ 6 tuổi trở đi, ý chí tiếp tục phát triển, trẻ em bắt đầu kiên định trong việc làm, thích thú với những thành công gặt hái được. Mỗi thành công là một bước tiến trong việc rèn luyện ý chí đó. Sau 2 tuổi, trẻ bước vào tuổi dậy thì, ý chí của chúng vươn dậy mãnh liệt, làm cho bạn thêm nhiều lo âu và hy vọng. Bạn phải hết sức thận trọng để không bẻ gãy ý chí của con mà lại hướng con đi đúng quỹ đạo giáo dục.

Thực hành rèn luyện ý chí hàng ngày. Bạn có thể lên một thời gian biểu sinh hoạt, học tập trong ngày cho con, nhắc con giờ nào việc nấy, nhưng bài học của con nó phải tự làm lấy.

Kịp thời khen ngợi mọi cố gắng của trẻ và không hạ thấp nhân phẩm trẻ. Ví dụ, “mẹ thấy con làm bài này hay ghê, có tới 2 cách giải”, “Con lau nhà đấy à? Sạch và mát nhỉ, cảm ơn con nhé”. Đừng bao giờ buông những lời kiêu như: “Có ai dốt hơn con nữa không cơ chứ”, “Đồ hậu đậu”, “Ăn hại”...

Nêu gương. Nên mua cho con sách viết về các danh nhân thế giới, về các nhà bác học lỗi lạc. Trẻ em rất thích đọc sách và hay bắt chước. Bạn hãy tận dụng những lúc thuận lợi kể cho con nghe về những tấm gương vượt khó được nêu trên báo, đài thật tế nhị, tránh so sánh trẻ với các tấm gương đó, hãy để trẻ tự rút ra bài học thì hơn.

Chính cha mẹ phải là tấm gương cho con cái. Bạn tự sửa cái quạt hỏng, bạn may mò ráp cái mô hình với con, bạn sinh hoạt lành mạnh, giờ nào việc nấy, bạn cố công học tập... Tất cả sẽ rất hữu ích cho con cái bạn.

Mọi thành viên trong gia đình phải ủng hộ và tuân theo đường lối giáo dục đó, tránh hiện tượng “trống đánh xuôi, kèn thổi ngược”.

Tóm lại, để con cái độc lập, mau chóng trưởng thành, tránh được những cám dỗ bên ngoài, cha mẹ phải quan tâm, hiểu biết và kiên nhẫn.

Hãy nói ít đi một chút!

Nói thế nào cho con cái nghe lời? Đó có lẽ là câu hỏi đầu tiên mà cha mẹ thường nêu ra trong việc giáo dục con cái. Tiến sĩ Alice Ginott có câu trả lời rất đơn giản: Hãy nói ít đi một chút!

Hãy nói một tiếng thôi:

Thật vậy, các bạn thử nghĩ coi, các cháu quá quen với vô số những mệnh lệnh, nhắc nhở, thúc giục, thậm chí đe dọa mà cha mẹ đã dành cho chúng từ sáng đến chiều nên chúng đã “điếc” tai, không còn muốn nghe gì nữa. Một cháu đã nói với tôi: “Khi mẹ cháu nói đến câu thứ hai là cháu đã quên câu thứ nhất”. Một bé khác đã nói với mẹ: “Con hỏi mẹ ngắn gọn thì mẹ lại trả lời rất dài”. Nếu chúng ta trả lời con cái càng ngắn gọn và chính xác thì câu trả lời càng có hiệu quả và tránh được va chạm.

Bạn nên tập nói ngắn gọn theo phương châm “Hãy nói một tiếng thôi”. Nghĩa là nói chính xác, đừng nói dài dòng. Thí dụ: Cháu Hải đi từ đường vào, bên ngoài trời mưa, cháu mang cả giày bẩn vào nhà. Bà mẹ thấy vậy, sẽ la lên: “Mẹ đã nói con bao nhiêu lần khi vào nhà phải cởi giày ra mà. Coi sàn nhà kia! Sạch chưa? Con tưởng mẹ không có việc gì làm sao? Con lơ đãng và làm biếng quá!...”. Cháu Hải không nghe nữa.

Nhắm việc chứ không nhắm người

Bà mẹ của Hải có thể nói một cách ngắn gọn và hiệu quả hơn, không cần kèm theo những lời trách mắng làm cháu khó chịu. Chỉ cần nhắc một tiếng thôi: “Giày!” hoặc “Con hãy bỏ giày ra!”. Không cần phải nhắc đi nhắc lại và cũng không cần bực dọc trách mắng.

Bạn có thể nhắc lại tiếng “Giày” to thêm một chút cho cháu chú ý, nhưng không kèm theo những lời chỉ trích. Sở dĩ phương châm “Hãy nói một tiếng thôi” có hiệu quả là vì nó nhắm vào việc chứ không nhắm vào người. Nhắm vào việc thì có kết quả. Nhắm vào người thì cháu hay quay lưng lại và tìm cách chống chế. Các cháu không thích mệnh lệnh và cũng không thích nói nhiều, nhất là trách mắng. Chính con tôi đã một lần nói với tôi: “Chỉ cần mẹ ra lệnh là con đã muốn cãi lại mẹ”. Các cháu sẽ đáp ứng tích cực hơn nếu bạn giải thích cho cháu một cách vắn tắt cần phải làm gì thay vì cứ lên án, ra lệnh hoặc đe dọa. Một số thí dụ để tham khảo.

Những câu nên nói

Nên nói: “Con mang sách này trả lại thư viện ngay hôm nay”, thay vì: “Đem sách này trả lại thư viện ngay tức khắc. Con không biết là phải trả từ năm ngày nay rồi sao?”. Hoặc giục con đi học, nói: “Xe buýt sắp tới trong năm phút”. Thay vì: “Lấy áo khoác mau lên. Sao con chậm chạp thế? Cứ để mẹ giục mãi!”.

Bạn nói: “Cái chuồng con chó Nu đã lâu ngày không quét đó con”, thay vì: “Sao con cứ quên quét chuồng chó hoài vậy? Con muốn cho nó sống dơ bẩn? Quét ngay không thì mẹ không cho đá banh chiều nay!”.

Có thể nói: “Chiều nay con chơi nhiều rồi, bây giờ về đi thôi!”, thay vì: “Có về ngay không, không về mai mẹ không cho con chơi với bạn nữa!”.

Theo kinh nghiệm của tôi, cha mẹ cần dạy con cái mà không làm cho các cháu ngượng hoặc xấu hổ. Nhiều khi giải thích ngắn gọn với cháu rồi, tôi tránh đi nơi khác cho cháu dễ nghe lời hơn. Không nên đứng như trời trồng trước mặt cháu bắt phải thực hiện mệnh lệnh của mình ngay lập tức. Có lần, cháu làm đổ sữa ra bàn, tôi bình tĩnh đưa cho cháu cái giẻ và bảo: “Con lau đi cho sạch bàn”, và tránh đi nơi khác cho cháu khỏi ngượng.

Khi trẻ giận dỗi?

Chỉ một nhận xét bình thường thôi là con bạn đã giận dỗi. Bạn đừng lo. Trước 6 tuổi, trẻ đang muốn khẳng định mình đấy mà. Tính dễ tự ái của trẻ chỉ là dấu hiệu của một tâm lý còn mong manh.

Khi trẻ tự ái

Một hôm đi siêu thị, đưa bé gái nói như ra lệnh với cha: “Để con xách đồ nha!”. Người cha trả lời với một giọng hơi cứng rắn: “Giỏ nặng lắm. Con xách không được đâu. Hơn nữa, cha con mình đang vội”. Ngay lập tức, cô bé làu bàu trong miệng vì thất vọng. Có thể vì cảm thấy lời đề nghị của mình bị từ chối? Hay là giỏ đồ quá nặng chẳng? Cũng có thể vì không được khen khi muốn giúp cha? Thế là, mắt bé xụ xuống, môi bặm lại, chân bước nặng nhọc. Người cha chỉ biết thở dài: “Con sao dễ tự ái quá!”.

Đúng là đôi khi, chúng ta làm con cái giận dỗi vì những chuyện không đâu. Một nhận xét bình thường, một tiếng cười vô tư, một câu bông đùa nhẹ nhàng, và rồi trẻ “làm mặt” ngay: nhúu mày, cúi gằm đầu, tay khoanh lại trước ngực. Đối với người lớn chúng ta, phản ứng của trẻ có vẻ hoàn toàn vô cớ. Và nếu bạn không nín cười được trước cử chỉ này hoặc nói thêm một câu nào đó trẻ càng giận hơn. Chính vì vậy mà nhiều bậc cha mẹ rất chú ý đến chuyện không có những lời nói làm “hạ thấp” con mình.

Trẻ tự ái không đúng chỗ? Tật xấu do được nuông chiều? Đúng ra chỉ là biểu hiện bình thường của một giai đoạn tâm lý dễ vỡ. Qua thời gian, trẻ đang “xây” cái tính cách của mình và có thể cảm thấy bị đe dọa bởi một lời chỉ trích hoặc chọc quê vô hại. Theo nhà tâm lý học người Pháp Hélène Dangelard, lúc đó, trẻ muốn ở đúng tư thế của mình.

Sự nhạy cảm trước cái nhìn của người khác xuất hiện rất sớm ở trẻ. Đôi khi trẻ chưa biết đi cũng đã có phản ứng không hài lòng trước sự cười cợt của người lớn khi nó xảy ra không tương thích với thời điểm cần chia sẻ. Hẳn có lúc bạn không nín cười được khi nhìn thấy con mình làm một động tác hơi ỉ ạch hoặc nhăn mặt. Tất nhiên là lúc đó, chúng ta không chế nhạo con mình. Dù vậy, trẻ cảm thấy rằng mình là nguyên nhân làm người khác cười và phản ứng lại theo cách của mình. Bạn chỉ cần an ủi trẻ bằng vài câu ví dụ như “Cha mẹ cười nhưng không chọc quê con đâu. Cha mẹ chỉ thấy động tác của con hơi buồn cười”.

Luôn thất vọng vì bị coi là “còn nhỏ quá”

Dù ở độ tuổi nào đi nữa, một đứa trẻ giận dỗi thì ít nhiều cũng chịu đau khổ. Nhà phân tích tâm lý Danielle Dalloz khẳng định: “Điều đó giống như một vết thương của người quá tự yêu mình. Trẻ giận là vì nó không thể đáp ứng với hình ảnh mà người khác mong chờ hoặc trẻ muốn mang lại”. Lúc đó, trẻ cảm thấy bị trả về với cái tuổi thật của mình, với sự bất lực trước những sự việc. Có trẻ muốn thể hiện mình đã lớn bằng cách đòi tự tắm một mình, tự ăn uống hoặc thậm chí muốn dùng máy ảnh của cha mẹ để chụp hình. Nếu lúc đó bạn không kiềm chế được mà buột miệng rằng “con còn nhỏ quá” thì chính câu nói này làm tổn thương trẻ rất nhiều. Thế là trẻ tự giam mình vào cái vỏ ốc với vẻ giận dữ. Trong những trường hợp như vậy, tất nhiên là bạn không nên nhường nhịn bằng cách làm cho trẻ sống với một sự việc mà trẻ chưa chín muồi. Chỉ cần bạn cố gắng làm giảm tự ái của trẻ bằng cách mở một cánh cửa sổ hướng đến tương lai: “Lúc này con còn quá nhỏ, nhưng một ngày nào đó con có thể làm được như vậy”.

Chuyên gia Hélène Danglard lưu ý: “Đừng quên rằng một đứa trẻ sống với những thất vọng suốt cả ngày. Chính những giới hạn này làm trẻ an tâm và giúp trẻ tự xây dựng. Đồng thời, trẻ cũng không chấp nhận ý nghĩ cho rằng mình không thể làm được mọi thứ. Nếu trẻ có cảm giác không làm được những chuyện cần phải làm, có thể trẻ lo ngại mất đi điều duy nhất còn lại: tình yêu của cha mẹ. Trong thâm tâm, con chúng ta chỉ mong ước một điều: đáp ứng

những gì mà người lớn chờ đợi và “dễ thương” theo đúng nghĩa của từ này.

Chính vì lý do này mà tính tự ái của trẻ đặc biệt trỗi lên mỗi khi ai đó đề cập đến vẻ bề ngoài của mình. Có trẻ thích tự mình chọn đồ mặc đến trường mỗi buổi sáng. Nếu bạn lỡ có lời bình phẩm vô hại nào đó về chuyện này, dù không phải là khen chê gì cả, trẻ sẽ phản ứng: “Tại sao mẹ nói với con như vậy? Đồ con chọn không đẹp sao? Nếu vậy thì con đi thay đồ khác”. Quyết định khôn ngoan nhất lúc này là bạn đừng đề cập đến chuyện đó, bởi tính tự ái của trẻ sẽ tự biến mất khi cha mẹ không có thêm lời chế giễu. Đôi khi, tính tự ái quá đáng có thể che đậy một nỗi thất vọng sâu thẳm. “Vậy là cha mẹ không thương con!”, đó là câu nói phản ứng yếu ớt của trẻ khi bị cười nhạo.

Tính tự ái quá mức của trẻ thường bắt nguồn từ lúc còn bé xíu. Một số trẻ trải qua giai đoạn khó khăn của cuộc sống (gia đình có tang, cha mẹ hục hặc...). Hẳn trẻ rất muốn sửa chữa những bất hạnh đó, nhưng có cảm giác mình không đủ sức làm. Thế là trẻ tự ái mỗi khi thế giới bên ngoài phản chiếu lại cho trẻ thấy một hình ảnh bị mất giá của chính mình. Trong những trường hợp nặng, liệu pháp tâm lý có thể giúp trẻ hàn gắn vết thương. Khi đó, trẻ bắt đầu học thương yêu và phát triển óc hài hước của mình một cách thích thú.

Thông thường, tính tự ái của trẻ có khuynh hướng tự phai nhạt đi qua thời gian. Ở khoảng 6-7 tuổi, trẻ đã được trang bị khá đủ để nắm bắt sự việc. Khi bước vào tiểu học, trẻ đã hình thành được cái vỏ bảo vệ mình khỏi những vết thương tự ái. Vai trò của phụ huynh chúng ta là chứng tỏ lòng thương yêu thật sự và luôn khuyến khích trẻ tiến bộ, nhưng không đi đến mức quá hào phóng lời khen chỉ vì con mình làm được một việc cón con nào đó. “Mèo khen mèo dài đuôi”, điều quan trọng là bạn phải biết đặt con mình vào đúng quỹ đạo phát triển bình thường của trẻ, bởi vì rồi có lúc bạn sẽ phải gặp lại tính tự ái còn nặng hơn của con mình ở tuổi thiếu niên.

Giúp con có nhiều bạn

Không có bạn, trẻ sẽ trở nên trầm lặng, thu mình lại, ít có cơ hội thành công trong cuộc sống. Bởi vậy, giúp con kết bạn là việc vô cùng quan trọng mà các bậc cha mẹ phải làm. Bạn có thể tham khảo những lời khuyên sau đây.

- Dạy con phát triển tính hợp tác. Cha mẹ hãy khuyến khích trẻ tham gia các hoạt động vui chơi như đá bóng, đi dã ngoại cùng bạn bè, gia đình. Có thể mới đầu con bạn sẽ ngại, nhưng được mẹ động viên nhiều, trẻ sẽ bỏ dần tính rụt rè.

- Giúp trẻ bình tĩnh, tự tin. Thấy con khó khăn khi tiếp xúc với bạn bè, cha mẹ không nên mắng mỏ, chì chiết. Như thế sẽ khiến nó trở nên sợ hãi, càng thu mình lại. Cách tốt nhất là bạn hãy trấn an con, nói với nó: "Con đừng sợ, có thể các bạn không hiểu ý. Lần sau, con nên cởi mở, đừng giữ bộ mặt khó đăm đăm như thế".

- Quan tâm đến mọi người xung quanh. Hãy giải thích cho con rằng sẽ chẳng có ai chơi với nó nếu như luôn ích kỷ, chỉ biết nghĩ đến bản thân. Bạn nên dạy con cách quan tâm đến người khác, khi bạn bị ốm thì nên đến thăm, khi bạn gặp khó khăn nên giúp đỡ.

- Hãy tạo cho trẻ môi trường kết bạn tốt. Con bạn được dạy dỗ trong môi trường thân mật, gần gũi thì cũng dễ chan hòa với bạn bè hơn. Vì vậy, trong gia đình bạn nên tạo ra không khí vui vẻ, sau bữa cơm, mọi người nên ngồi lại nói chuyện với nhau. Bạn cũng nên khuyến khích con tham gia các câu lạc bộ, nhóm bạn có cùng sở thích.

Giáo dục con ý thức tiết kiệm

Dạy con tiết kiệm tiền bạc là một quá trình lâu dài, phải bắt đầu từ khi 5-7 tuổi. Quan niệm cho rằng phải đợi lúc trẻ biết tiêu tiền mới dạy tiết kiệm là hoàn toàn sai lầm. Chuyên gia tài chính Greg Smith (Australia) đã đưa ra một số lời khuyên về vấn đề này.

Lứa tuổi từ 5 đến 7: Giao cho trẻ một số công việc nho nhỏ phù hợp với tuổi tác và thể chất. Cuối tuần hay cuối tháng, bạn tổng kết công việc, đánh giá kết quả và phát cho trẻ một món tiền nho nhỏ tượng trưng, gọi là tiền lương cho những nỗ lực lao động của trẻ. Không nên sa đà vào việc dùng tiền để làm mỗi nhử, chẳng hạn như quét nhà 2.000 đồng, lau nhà 3.000 đồng khiến trẻ có thói quen phải cho tiền mới chịu làm.

Tuy đã phát lương, bạn không nên cho trẻ tùy tiện dùng tiền theo ý thích. Hãy mua một con lợn nhựa để cất tiền. Cha mẹ nên hướng con vào việc mua sắm có ích như những dụng cụ học tập, sách vở, tuyệt đối không được chiều con mua đồ chơi đắt tiền, mang tính bạo lực, phản giáo dục dù chúng có giẫy giụa, ăn vạ đến đâu.

Lứa tuổi từ 7 đến 12: Bạn hãy giúp con xác định mục tiêu tiết kiệm lâu dài và lên kế hoạch thời gian để thực hiện mục tiêu đó. Cũng có thể cho trẻ xem những hóa đơn chi tiêu trong gia đình để giúp trẻ hiểu rằng cha mẹ phải lao động và tiết kiệm như thế nào.

Bài học rút ra ở lứa tuổi này là: Tiết kiệm là một việc làm có kế hoạch và đòi hỏi phải có đầu óc tư duy chứ không phải là muốn tung hê tiền theo kiểu gì cũng được. Cần phải có tiền và sự quản lý tiền đúng đắn mới có thể xây dựng một gia đình bình ổn.

Lứa tuổi niên thiếu: Mỗi tháng chỉ phát một món tiền cố định để chi trả cho những nhu cầu cá nhân đúng đắn và cho nghiên cứu

học tập. Trẻ phải tự xoay xở với số tiền đó. Bạn không nên mềm lòng tăng tiền vì bất cứ lý do nào.

Khuyến khích con tự kiếm tiền bằng những việc làm chân chính và hợp sức như: giao báo, phụ giúp gia đình. Bài học tiết kiệm rút ra cho lứa tuổi này là sử dụng đồng tiền phù hợp với nhu cầu bản thân, quý trọng công sức lao động và có ý thức về vai trò của vấn đề tài chính trong cuộc sống tương lai.

Dạy cho con những bài học dinh dưỡng

Hãy rủ con bạn đi chợ cùng, đây là cơ hội tốt để các cô bé, cậu bé nhận biết được các loại thực phẩm, rau quả. Hãy cố gắng thực hiện "mùa nào thức nấy" ở mức độ tối đa. Điều này tiện cho việc làm đa dạng thực đơn và con bạn sẽ không chán vì quanh năm ngày tháng chỉ có một vài món thay đổi.

Nên rủ con cùng nấu các món ăn với bạn để "đánh thức" cảm giác ngon miệng. Sau đó việc ăn uống đối với chúng không phải là bị ép buộc mà trở thành niềm thích thú.

Hãy kích thích trí tò mò của con, đừng bỏ lỡ cơ hội cho con làm quen với các vị mới. Một cách tự nhiên, tất cả trẻ em đều thích vị ngọt hơn các vị khác, nhưng bằng sự khéo léo bạn sẽ hướng sự chú ý của chúng vào các hương vị khác. Hãy để con khám phá các món ăn mới, nếu chúng không thích thì không nên ép, tuy nhiên hãy thử vào lần sau. Trong khoảng từ 4 đến 7 tuổi trẻ em cần 4-5 lần để quen với một vị mới.

Việc trang trí các món ăn một cách tinh tế sẽ làm cho bữa ăn trở nên vô cùng hấp dẫn. Hãy cùng ăn tối một cách vui vẻ và thư giãn, không nói về công việc hay chuyện bài vở.

Trong tủ lạnh nhà bạn nên thường xuyên có sữa chua chứ không phải là kem, hoa quả tươi thay cho nước ngọt. Nên cho trẻ ăn hoa quả trước bữa ăn nửa giờ tốt hơn là sau đó. Bạn nên tạo thói quen chỉ dùng nước ngọt trong các dịp lễ sinh nhật bởi thường xuyên sử dụng nước ngọt, nước uống có ga không tốt cho sức khỏe.

Áp dụng cho con bạn quy tắc "hoặc" chứ không phải "và". Hoặc một cốc nước ngọt hoặc 2 cái kẹo chứ không phải tất cả. Không nên cấm đoán mà để chúng chọn lựa.

Chính bạn là người quyết định thực đơn nên phải nhớ sự cân bằng dinh dưỡng không phải chỉ một ngày đã có. Nó được xây dựng trong cả tuần, cả tháng...

GIÁO DỤC NHÂN BẢN

Nói chuyện giới tính với con

Vấn đề này vốn là điều khá tế nhị và khó nói. Tuy nhiên, con của bạn cần được trang bị những kiến thức về giới tính trước khi thành người lớn. Hãy bắt đầu, thật thẳng thắn và trung thực với con, bạn nhé!

Vấn đề khó khăn nhất của giáo dục giới tính là làm sao gạt bỏ mọi thành kiến cũng như quan niệm cũ về khoa học giới tính.

Chẳng hạn như ý nghĩ: trẻ con rất trong trắng, không nên gieo vào đầu chúng những hình ảnh hoặc suy nghĩ không tốt. Với cách nghĩ này, việc cho bọn trẻ biết về giới tính là điều cấm kỵ. Như thế sẽ làm ảnh hưởng đến sự thơ ngây, trong trắng, đưa bọn chúng đến việc thử nghiệm cho biết. Đó là một hình thức của sự sa ngã, hư hỏng.

Qua một số điều tra xã hội học, phần lớn các thanh thiếu niên phạm pháp về giới tính, các cô gái không chồng mà có con, đều không được cha mẹ hướng dẫn về giới tính từ hồi còn bé.

Mẹ là người bạn của con gái

Đừng để con bị bất ngờ hoặc hoảng hốt trước những biến chuyển của cơ thể. Bạn có thể hướng dẫn con tìm hiểu về những biến chuyển này qua các phương tiện thông tin đại chúng.

Hãy dùng ngôn ngữ thích hợp với độ tuổi của con gái bạn: Từ 3 đến 5 tuổi: Đừng để bé ngạc nhiên hoặc sợ hãi khi phát hiện ra có một bạn không giống mình ở nhà trẻ hay trường mẫu giáo.

Hãy giải thích cho bé về sự khác nhau của hai giới tính bằng những hình dung từ thích hợp với lứa tuổi nhà trẻ và mẫu giáo.

Đôi khi cũng cần làm yên lòng bé bằng cách xác nhận sự khác nhau như thế không có gì là sai trái và hư hỏng cả.

Trung thực, thẳng thắn, không nói dối: Từ 6 đến 10 tuổi: Tính e thẹn của bé lúc này phát triển dần. Bé bắt đầu muốn có sự riêng tư nho nhỏ để khám phá chính mình.

Người mẹ nhạy bén sẽ luôn kịp thời có mặt bên bé, trả lời những câu hỏi về giới tính của con gái. Ví dụ như :”Em bé ở đâu sinh ra?”, “Tại sao mẹ có vú mà con lại không?”. Cần trả lời con một cách trung thực và dễ hiểu.

Lắng nghe và luôn tìm cơ hội cung cấp kiến thức cho con. Một số bé gái dậy thì sớm. Vì thế, ngay từ khi bé 10, 11 tuổi, mẹ nên nói chuyện cho bé biết về kinh nguyệt, sự phát triển của cơ thể và tâm sinh lý ở tuổi dậy thì.

Khi bé đã vượt qua ngưỡng cửa dậy thì, chuẩn bị là một thiếu nữ, mẹ nên mua các loại sách kiến thức về giới tính cho con gái đọc.

Nên bỏ ra một khoảng thời gian nhất định trong ngày để trò chuyện với con về các cảm xúc yêu đương với người khác phái, việc quan hệ vợ chồng, sự thụ thai và sinh nở. Hãy nói thật cởi mở và khoa học. Qua đó, dạy con gái biết cách giữ gìn và bảo vệ cơ thể, tránh xa những thử nghiệm nguy hiểm do hiếu kỳ.

Với con trai:

Với bản năng cơ bản, con trai thường thắc mắc về vấn đề giới tính nhiều hơn con gái. Do tính cách, chúng bông bột, nóng nảy, muốn biết hết, hiểu hết để khẳng định mình. Người bố cần hướng dẫn cho con trai kịp thời để tránh những điều đáng tiếc xảy ra trong quá trình chúng tự tìm hiểu mình.

Trong những năm đầu, khi bé còn nhỏ, mẹ cũng có thể đảm đương việc hướng dẫn về giới tính cho con trai vì mẹ là người gần gũi với con nhất.

Đến khi bé 11 tuổi, bắt đầu có những biến chuyển về tâm sinh lý, vì là “đàn ông với nhau” nên việc nói chuyện giới tính của bố với con trai sẽ dễ dàng hơn.

Bé trai thực sự tò mò về bản thân mình khi chúng bắt đầu vỡ tiếng. Dân gian gọi là tuổi dậy thì. Đây là khoảng thời gian biến chuyển đặc biệt, có ảnh hưởng đến cả đời người.

Về thể chất, đứa bé sẽ cao vọt lên, mặt xuất hiện những mụn trứng cá. Bộ phận sinh dục phát triển song song với các cảm xúc về giới tính mà từ trước đến nay, chúng chỉ biết một cách mơ hồ.

Về tinh thần, tính cách của chúng có thể thay đổi và định hình theo chiều hướng tốt hoặc xấu hơn, tùy theo những gì chúng cảm nhận.

Việc xuất tinh ban đêm đánh dấu tuổi dậy thì ở con trai. Nếu chưa được bố mẹ cho biết trước về điều này, cậu bé có thể sẽ hoang mang, lo sợ.

Với những đứa trẻ nhạy cảm, việc phát hiện ra mình có một khả năng kỳ bí nào đó làm cho chúng lo sợ và tự co mình vào vỏ ốc.

Đứa trẻ có tính cách mạnh thì bông bột, hiếu kỳ, muốn bứt phá, phô diễn tài năng của mình.

Đây là lúc người bố cần gần gũi và hướng dẫn con trai cảm thụ sự việc một cách bình tĩnh, sáng suốt. Đứa trẻ sẽ thấy được thông cảm, và an ủi khi biết bố mình ngày xưa cũng từng trải những sự cố mà nó đang phải đối phó.

Các sách giáo dục giới tính rất hữu dụng trong trường hợp này. Bố nên lựa chọn sách cho con đọc và giải thích những chỗ nào mà con chưa hiểu.

Tốt nhất, nên dành một khoảng thời gian nhất định trong ngày để thảo luận với con về cuốn sách đang đọc.

Không như con gái, khi phát triển giới tính, con trai thường tò mò, thử nghiệm để khám phá những bí mật của bản thân.

Bố cần cảnh báo con trai về những nguy hiểm có thể gặp như quan hệ giới tính bừa bãi như các bệnh xã hội, lây nhiễm HIV...

Ngoài ra bố cũng cần phải giải thích cho con biết những sự cố có thể xảy ra trong quan hệ giới tính. Bên cạnh đó là những biểu hiện lệch lạc về đồng tính ái, thủ dâm...

Khi đã hiểu rõ vấn đề, trẻ sẽ biết được những mặt lợi hại trước mỗi tình huống và tránh xa điều xấu.

Khi bố và con trai đã là hai người bạn thực sự, việc tâm tình, trò chuyện thẳng thắn, cởi mở về vấn đề giới tính sẽ không còn là điều khó thực hiện nữa.

Răn dạy con nơi đông người

Ai cũng thấy ái ngại khi nhìn cảnh một bà mẹ quát tháo con mình ở chốn đông người. Nhưng hầu như người mẹ nào cũng như thế, cố phạt cho được đứa con bướng bỉnh đang khi mọi cặp mắt đổ dồn về nó với cái nhìn dò xét.

Trẻ sẽ trở nên ngang bướng, thiếu lễ độ, hay cau có, dễ gây hấn và thường nói dối. Từ đó trẻ trở nên khép kín.

Tùy tình huống, hoàn cảnh mà bạn chọn cách răn dạy con cái cho hợp lý. Không người mẹ nào muốn mọi người cho rằng con mình là một đứa trẻ hư hỏng, bướng bỉnh, cư xử không đúng phép. Và cũng chẳng có cha mẹ nào muốn làm mất mặt con cái trước mặt người khác.

Dạy con ở nhà không khó, nhưng xử lý thế nào với những thái độ không hay của nó nơi công cộng là chuyện đau đầu. Bạn có thể tham khảo cách giải quyết từ những tình huống có thật dưới đây: không thích ai ra mặt; đòi mua quà; sai khiến người khác; đòi ăn hàng; xúc phạm người khác; giành đồ chơi; phá trong bữa ăn;

Tỏ vẻ không thích ai ra mặt: Hôm đó là sinh nhật đứa con trai 6 tuổi của bạn. Bà nội cháu đang xem nó mở quà. Thấy món quà bà tặng là bộ pijama, nó thẳng tay đẩy sang một bên, mở món khác. Trông bà nội hụt hẫng thật sự. Trong trường hợp nó không thích ai cũng vậy. Mẹ chồng bạn hay người bị phản đối có thực sự buồn về chuyện đó hay chỉ thất vọng nhất thời? Có thể chỉ là thất vọng nhất thời. Bạn không nên đào sâu quá tình huống này, dù sao thì đứa bé 6 tuổi đã thể hiện trung thực cảm giác của nó lúc đó, tuy thiếu tế nhị. Nếu mẹ chồng của bạn mong đợi được ôm hôn thăm thiết hay lời cảm ơn thật tình thì có lẽ bà không thực tế. Nhưng nói thế cũng không có nghĩa là bạn không cần quả trách trẻ về chuyện này. Đó là cơ hội để

bạn dạy cho trẻ biết nghĩ đến tâm trạng của người khác, dù trẻ không thích thú điều này. Sau khi mọi người ra về, bạn có thể dạy bảo trẻ bằng cách đặt trẻ vào vị trí bà nội để hiểu được tâm trạng không vui về hành vi trẻ đã làm. Hãy cho trẻ ngồi ở ghế bà nội nó đã ngồi, bạn diễn lại hành động của trẻ lúc mở quà và hỏi xem cảm giác của trẻ như thế nào. trở về

Đòi mua quà: Bạn đi mua sắm ở siêu thị với đứa con gái 3 tuổi. Bé đòi xem hàng bán đồ chơi và nài bạn mua một món đắt giá. Bạn quyết định không mua, bé giận dỗi ra mặt.

Dẫn trẻ vào cửa hàng bán đồ chơi mà không chắc sẽ mua cũng giống như đi trên bãi mìn, cứ sợ mìn sẽ nổ. Phòng bị là cách tốt nhất: Bạn nên nói cho trẻ biết về mục đích mua sắm và những gì cần mua trước khi đến siêu thị. “Hôm nay mẹ con mình đi mua sắm ở siêu thị. Ở đó có cửa hàng đồ chơi, mình vào xem nhưng sẽ không mua đồ chơi”.

Trường hợp bạn không lường trước việc trẻ nằng nặc đòi mua cho được món đồ chơi, hãy dứt khoát chấm dứt đòi hỏi của nó. Đưa trẻ ra khỏi cửa hàng dù trẻ có la gào, tránh thái độ hay lời nói kích động cho đến khi trẻ bình tĩnh trở lại. Lúc đó bạn đừng la mắng vì trẻ không nghe những gì bạn nói. Sau khi cơn giận của trẻ đã qua, hãy nói với trẻ điều gì đó giúp nó khuây khỏa như: “Chuyện vừa rồi thật không hay cho mẹ con mình. Thôi mình đừng để ý đến nó nữa”. trở về

Sai khiến người khác: Bạn dẫn con đi ăn sinh nhật. Trong buổi tiệc, nó sai khiến bạn bè chung quanh. Trước tiên bạn hãy xem lại đây có phải là thái độ thường có ở trẻ hay không. Nếu không phải, bạn tìm hiểu xem trẻ có đói, mệt hay bệnh không. Vì những vấn đề đó vốn là những tình trạng dễ làm cho trẻ thể hiện ra bên ngoài. Nếu trước đây bạn đã từng thấy trẻ thể hiện thái độ này, lúc này bạn nên tránh can thiệp vào. Trong trường hợp đó, người có khả năng uốn nắn trẻ hiệu quả nhất là những đứa trẻ cùng dự tiệc. Nếu bạn không can thiệp ngay thì qua ứng xử của những đứa trẻ khác như không để ý hoặc xa lánh, nó sẽ hiểu ra rằng thái độ của nó đối với chúng bạn là không thể chấp nhận được. trở về

Đòi ăn hàng: Đứa con 5 tuổi của bạn đòi ăn hàng bên đường. Bạn không đồng ý. Ngay giữa phố, nó gào lên và đánh dỗi bạn.

Có 2 biện pháp áp dụng thích hợp cho tình huống này:

Thứ nhất là ôn hòa: bằng giọng nói kiên định, bạn nói cho trẻ biết rằng bạn không thay đổi quyết định của mình, sau đó hãy dẫn trẻ đi khỏi chỗ đó.

Biện pháp này cho trẻ thời gian suy nghĩ và kết quả của nó tồn tại trong tâm trí của trẻ. Bạn nên lập tức đưa trẻ ra khỏi chỗ nó gây huyên náo và báo cho nó biết sẽ nói về chuyện vừa rồi khi về đến nhà. Bạn hãy ra một hình phạt nào đó để răn dạy trẻ: "Mẹ phạt con không được xem TV và chơi đồ hàng vì lúc này con la hét và đánh dỗi mẹ". Sau đó bạn cất hết những đồ chơi trẻ thích.

Biện pháp thứ hai bạn sử dụng lối nói dí dỏm nhưng với gương mặt nghiêm nghị. "Mình không ăn chỗ này. Mẹ biết con không vui, nhưng mình sẽ không ăn ở đây". Khi nói như vậy, bạn cho trẻ thấy bạn ở vị thế chủ động.

Có thể bỏ qua những giận dỗi thông thường của trẻ. Con giận của trẻ con không có hại ngoại trừ nó làm cho bạn cảm thấy khó chịu. Nhưng bạn nên nghiêm túc xem xét việc trẻ đánh dỗi bạn. Nếu bạn bỏ qua lần này thì lần sau trẻ sẽ quá đáng hơn. trở về

Xúc phạm người khác: Bạn đưa trẻ đi chơi công viên. Vì không được nhường xích đu, con bạn đã mắng bé gái đang chơi: "Mày là đồ ngu!"

Bạn đừng dài dòng răn dạy trẻ. Lúc này nên nhẹ nhàng giải thích cho trẻ hiểu nói nặng như vậy sẽ xúc phạm người khác. Bạn nên nói điều gì đó đại loại như: "Con không được phép nói những lời không hay như vậy". Đừng quở trách nặng lời lúc này. Con của bạn thực sự đã hiểu những lời nói như vậy gây tổn hại cho người khác, đó là lý do tại sao nó đã dùng những lời lẽ như vậy. trở về

Giành đồ chơi: Bé 3 tuổi con bạn có bộ đồ chơi xếp nhà. Bé nhất định không cho những đứa trẻ khác chơi chung khi cùng mẹ đến nhà đứa bạn. Đừng quá bận tâm chuyện này, đó là biểu hiện rất bình thường của trẻ nhỏ. Bà mẹ nào có con ở độ tuổi này chắc chắn sẽ

nhận ra điều này. Trẻ nhỏ đang trong quá trình học biết chia sẻ. Để hạn chế tranh giành, bạn hãy kiên nhẫn thuyết phục trẻ nhường đồ chơi cho trẻ khác, hay kéo sự chú ý của trẻ ra khỏi món đồ chơi đó. Tốt hơn hết, những lần sau bạn nên chuẩn bị sẵn 2 bộ đồ chơi xếp nhà. Mặc dù việc dạy trẻ biết chia sẻ là điều tốt, nhưng không phải một sớm một chiều. Phải mất từ 4 đến 5 năm trẻ mới hiểu chia sẻ là đức tính tốt. trở về

Phá trong bữa ăn: Gia đình bạn đang dùng bữa tối ở nhà hàng với một vài người bà con. Bé gái con bạn nghịch thức ăn làm vung vãi đầy bàn. Người thân của bạn có vẻ ái ngại.

Trẻ con thường làm như vậy mỗi khi buồn hay để gây sự chú ý của người khác. Trước tiên, hãy cứng rắn nói với trẻ không được nghịch vì đang là giờ ăn. Kế đến gọi chuyện cho trẻ nói hoặc bày cho trẻ làm một việc gì đó như đếm xem có bao nhiêu người trong nhà hàng mặc áo đỏ. Khi ăn ở nhà hàng bạn nên cho trẻ chơi đồ chơi để trẻ không quấy. Càng bị thu hút bởi những gì diễn ra ở ngoài bàn ăn bao nhiêu, trẻ càng ít nghịch phá bấy nhiêu. Nếu cách làm này không hiệu quả, hãy thẳng thắn răn đe trẻ. Trường hợp trẻ vẫn cứ nghịch, hãy đưa trẻ ra khỏi phòng. Đừng để sự việc ảnh hưởng đến bầu khí thân thiện của gia đình

9 cách giúp xây dựng lòng tự trọng nơi trẻ con

Nuôi dưỡng lòng tự trọng nơi trẻ con ngay từ độ tuổi chưa đến trường dường như là một trách nhiệm nặng nề cho các bậc cha mẹ. Lòng tự trọng của một người xuất phát từ ý thức tự lập, tin rằng mình có khả năng, nhận ra rằng những đóng góp của mình là có giá trị."

Bậc cha mẹ nào cũng biết rằng lòng tự trọng là một cái gì đó rất dễ đổi thay. Đôi khi ta thấy mình tốt, đôi lúc lại không. Điều mà chúng ta muốn dạy cho trẻ là những kỹ năng sống, như là sự nhẫn nại chẳng hạn. Mục đích của bạn là làm sao cho con bạn phát triển lòng tự hào và tự trọng, lòng tin vào khả năng vượt qua những thách thức (đối với trẻ ở độ tuổi mẫu giáo thì thách thức đó là chép lại các chữ cái một cách chính xác).

Sau đây là 9 cách đơn giản giúp phát triển lòng tự trọng nơi con bạn:

1. Yêu không điều kiện. Lòng tự trọng được triển nở khi ta thể hiện lòng yêu mến không điều kiện, để có thể nói rằng "bố hoặc mẹ yêu con, bất kể con có như thế nào hay bất kể con làm gì." Con bạn sẽ tiến bộ nhiều hơn khi bạn đón nhận bản thân con người nó bất kể điểm mạnh hay điểm yếu, tâm tính hay khả năng của nó. Vì thế, hãy rộng lượng trong tình yêu dành cho trẻ. Bạn hãy thường xuyên ôm hôn, hay vỗ vai khích lệ nó. Và đừng quên nói cho cháu trẻ biết bạn rất yêu nó. Khi cháu làm điều gì sai, phải phân biệt rõ là bạn đang sửa hành vi sai của trẻ chứ không sửa chính bản thân nó. Ví dụ, thay vì la: "Con hư quá! Sao mà con dở dãn quá vậy!", thì hãy nói: "Xô bạn Na té là không tốt. Bạn Na bị sưng đầu gối rồi đó! Con đừng làm như vậy nữa nghe".

2. Quan tâm. Hãy dành thời gian để chú tâm hoàn toàn đến con bạn khi nó nói chuyện với bạn. Cách này rất hữu hiệu để sự phát

triển lòng tự trọng của trẻ vì cháu hiểu rằng bạn coi nó là quan trọng và có giá trị. Không mất nhiều thời gian đâu! Ví dụ như đang đọc báo, bạn ngưng lại một chút khi con muốn nói chuyện, hoặc chỉ tắt tivi khoảng vài phút để trả lời cho nó. Nhìn vào mắt trẻ để thể hiện rằng bạn thực sự đang lắng nghe nó nói. Khi bạn đang bận rộn, hãy nói cho trẻ biết điều đó và cũng không lờ đi những nhu cầu của nó. Ví dụ bạn nói: "Con cứ nói cho mẹ biết chuyện bức tranh con vẽ đi, xong mẹ sẽ đi nấu cơm" .

3. Dạy cho trẻ tuân giữ một số nguyên tắc. Nếu bạn đã không cho trẻ ăn vặt trên giường thì hôm sau đừng cho nó ăn bánh kẹo ở đó. Hoặc nếu bạn đã bắt trẻ bỏ áo quần dơ trong chậu giặt, thì đừng bao giờ cho nó vất áo quần trên sàn nhà. Hoặc giờ ăn cơm phải ngồi quanh bàn cùng gia đình chứ không bùng chén chạy lung tung... Khi biết những nguyên tắc của gia đình là bất di bất dịch, trẻ sẽ cảm thấy an toàn hơn. Về phần bạn, nên thường xuyên lặp lại các nguyên tắc. Chẳng bao lâu sau trẻ sẽ bắt đầu tuân theo các đòi hỏi của bạn.

4. Ủng hộ những việc liều lĩnh không nguy hiểm. Khuyến khích trẻ khám phá những điều mới lạ như thử một món ăn mới, đi tìm một người bạn tốt, hay tập đi xe đạp. Dù luôn có khả năng thất bại nhưng không táo bạo thì hiếm có cơ hội thành công. Vì thế, cứ để con trẻ thử nghiệm nếu không có gì nguy hiểm, và cố kiềm ý muốn giúp đỡ. Đừng "cứu" trẻ khi nó mới có vẻ như không sử dụng được một món đồ chơi mới. Chính khi bạn can thiệp vào, như nói là: "Để mẹ làm cho," là lúc bạn dung dưỡng sự lệ thuộc và làm giảm lòng tự tin nơi trẻ. Bạn chỉ xây dựng được lòng tự trọng nơi trẻ khi bạn không lẫn lộn sự bảo vệ trẻ với việc cho nó đối đầu với những thách thức mới.

5. Hãy cho phép sai lầm. Dĩ nhiên, mặt trái của việc cho trẻ chọn lựa hoặc dám làm những điều mạo hiểm là con bạn đôi khi dễ phạm sai lầm. Nhưng người lớn cũng sai lầm mà! Đây là những bài học giá trị cho sự tự tin của trẻ. Vì thế, nếu cháu để cái chén quá sát cạnh bàn và chén bể, bạn bình tĩnh hỏi nó xem lần sau phải để đâu để cái chén không rớt xuống đất như vậy. Bằng cách đó, lòng tự trọng của trẻ sẽ không bị hạ thấp và nó hiểu rằng đôi khi có phạm sai lầm cũng không sao. Nếu bạn lỡ làm chuyện gì sai trái với con, bạn nhận

lỗi và sửa lỗi. Điều đó sẽ tác động lớn đến cháu: Rồi nó cũng biết dễ dàng chấp nhận những thiếu sót của mình và sửa đổi.

6. Khen ngợi những hành vi tích cực. Là con người thì ai cũng thích những lời khích lệ. Vì thế, hãy để cho trẻ biết là bạn nhận ra những việc tốt nó làm mỗi ngày. Ví dụ, bạn nói ông xã mình: "Trưa nay thằng Sol rửa rau sống đấy." Cậu bé sẽ cảm thấy ấm áp vì lời khen đó và nó cũng hiểu bố nó rất vui. Cũng nên khen con một cách cụ thể. Thay vì nói "Giỏi", hãy nói: "Mẹ cảm ơn. Con chịu khó rửa rau nên ăn ngon quá!" Sự khen ngợi cụ thể giúp đề cao ý thức của trẻ về thành tích đạt được và thấy mình có giá trị, đồng thời nó cũng biết chính xác mình đã làm tốt việc gì.

7. Lắng nghe một cách tích cực. Nếu trẻ có nhu cầu nói chuyện, bạn hãy dừng lại và lắng nghe nó nói. Hãy giúp trẻ cảm thấy thoải mái với những cảm xúc của trẻ bằng cách gọi đúng tên chúng. Bạn hãy nói: "Mẹ hiểu con buồn vì phải chia tay với những bạn thân cùng lớp." Bằng sự chấp nhận những cảm xúc của trẻ mà không phê phán, bạn công nhận giá trị những tình cảm đó và coi trọng những điều trẻ kể cho bạn. Nếu bạn cũng chia sẻ với con những tình cảm của mình, ("Mẹ thích lắm! Nhà mình sắp đi sở thú chơi") thì con bạn sẽ tự tin để bày tỏ chính mình.

8. Đừng so sánh. Những lời la mắng như : "Con hư quá! Sao con không giống chị hai?" hay "Sao mày không nhìn thằng Bin, thằng Tài coi! Nó đâu có học dốt như mày!" chỉ làm cho trẻ thêm dằn vặt, thêm xấu hổ, ghen tị và ganh đua. Ngay cả những kiểu so sánh tích cực như "Con chơi giỏi nhất" thì cũng có hại một cách tiềm ẩn: vì con bạn sẽ phải rất vất vả để sống theo đúng hình tượng như thế. Nếu bạn để trẻ biết bạn coi nó là người giỏi nhất thiên hạ, có thể nó cũng tự đánh giá mình như vậy.

7. "Mỗi người một vẻ..." Nếu con bạn so sánh thua thiệt với chị em hay bạn bè ("Tại sao con không chụp banh được như thằng Đức?"), bạn hãy cảm thông với trẻ và nhấn mạnh một trong những điểm mạnh của trẻ. Ví dụ, bạn nói: "Đúng rồi! Thằng Đức chụp gôn giỏi, còn con thì chơi cờ giỏi". Từ từ trẻ sẽ nhận ra là tất cả mọi người ai cũng có điểm mạnh và điểm yếu. Và con bạn sẽ hiểu rằng không nhất thiết phải là người hoàn hảo mới cảm thấy hạnh phúc.

8. Khích lệ. Mọi đứa trẻ đều cần một kiểu nâng đỡ nào đó từ những người thân yêu, biểu lộ qua những cử chỉ cho thấy rằng "Mẹ tin con. Mẹ thấy nỗ lực của con. Cứ tiếp tục đi!" Khích lệ có nghĩa là công nhận sự tiến bộ, chứ không chỉ đơn thuần là khen thưởng những việc đã làm được. Vì thế, nếu trẻ đang vất vả để gài cái cặp đi học của nó, bạn hãy nói: "Mẹ biết con rất cố gắng! Sắp được rồi đó!" thay vì nói: "Không phải như vậy đâu! Để mẹ làm cho!"

9. Khen chứ không nịnh. Quá khen có thể làm nhụt bớt lòng tự trọng của trẻ vì điều đó tạo ra áp lực bắt trẻ phải cố thể hiện và tạo ra một nhu cầu cần được người khác tán thưởng liên miên. Vì thế, phải cân trọng khi khen con: Nếu nó tốt thật, cố gắng thật thì mới khen. Khen thật và khen đúng lúc làm cho trẻ lớn lên với cảm giác tốt về mình.

Chơi tập thể

Một số trẻ tự nhiên lưỡng lự khi phải tham gia những sinh hoạt tập thể. Nếu con bạn có khuynh hướng lẩn tránh những trò chơi tập thể, bạn phải cố gắng tìm ra nguyên nhân.

Có lẽ nó nhút nhát. Nhiều đứa bình thường vẫn chơi với bạn này bạn kia lại cảm thấy bị áp đảo khi đối mặt với một tập thể. Hãy thử một số cách để con bạn dễ dàng tham gia.

Rủ bạn cũ vào chơi chung.

Thường những đứa nhút nhát sẵn lòng gia nhập nhóm nếu đảm bảo rằng ít nhất có một đứa bạn thân của nó trong tập thể đó. Chỉ cho trẻ thấy bạn nó chơi thế nào; dắt trẻ đến chỗ bạn nó để chúng đứng cạnh nhau.

Kiểm soát sinh hoạt của nhóm

Có trường hợp con bạn không thích trò chơi lũ trẻ đang chơi. Nếu trò chơi ồn ào và náo loạn như đánh trận giả, "rượt bắt bỏ tù"..., trẻ sợ nó sẽ bị té đau, bị va chạm. Trong trường hợp này, nó sẵn sàng chơi với nhóm bạn nào có tổ chức hơn, như là trò chơi vịt cạp cạp, nhảy dây, bán hàng hay nặn tượng, vẽ, hay lắp hình...

Nếu trong nhóm có một đứa rất dữ, con bạn có thể sợ đứa đó nên tránh xa tập thể. Bạn phải theo dõi những hoạt động của nhóm trẻ để đảm bảo rằng không có đứa nào vượt khỏi sự kiểm soát của người lớn. Nhiều đứa đòi nghỉ chơi nếu nhóm đó chơi không công bằng, có đứa "ăn gian". Khi biết bé nào đang phá nhóm, đưa nó ra khỏi nhóm và chỉ cho chơi lại nếu nó chịu chơi nghiêm túc.

Cũng có một số trẻ chỉ thích chơi theo cách của chúng. Có thể con bạn chơi một mình rất tốt, theo cách riêng nó thích và không

thích chơi trong nhóm. Nếu gặp tình huống như thế, bạn nên bàn bạc với giáo viên của nó. Không cần bắt trẻ gia nhập nhóm miễn là cháu không cảm thấy bị bỏ rơi và không phá phách các bạn khác.

Dạy con biết chia sẻ

“Mày không được chơi cái đó!” cu Bi hét to và vội giằng lấy cái xe tải đồ chơi từ một đứa bạn. Tại sao con bạn không biết chia sẻ?

Đặc biệt trẻ từ 3-4 tuổi và lớn hơn:

Có đấy, trẻ biết chia sẻ; nhưng không nhất thiết lúc nào trẻ cũng thể hiện sự cảm thông và chia sẻ của mình. Chưa đến tuổi đi học nên trẻ có nhiều thời gian để chơi đùa với các bạn, một số trẻ thay phiên nhau chơi một món đồ chơi và không đặt mình làm trung tâm như lúc nó một hoặc hai tuổi. Nhưng phần lớn thì lại rất bốc đồng và chưa học được tính kiên nhẫn, phải ngồi đợi cho đến hết lượt mình được đụng vào đồ chơi mà trẻ đang thèm muốn là một sự thách thức.

Tuy nhiên, về cơ bản, trẻ ở độ tuổi chưa đến trường biết “cho là tốt” và chúng thấy vui khi cùng chơi chung với các bạn. Bạn có thể dạy con biết chia sẻ bằng cách khuyến khích nó biểu lộ sự quan tâm, thông cảm và tất nhiên cũng dạy nó biết thế nào là ích kỷ.

Phải làm gì?

- Cho trẻ thấy “chia sẻ” mang lại niềm vui. Dạy cho con bạn những trò chơi mang tính cộng đồng mà những người chơi phải cùng nhau làm việc để đạt được mục đích chung như cùng giải câu đố, xếp hình. Hãy rủ bé cùng thực hiện công việc hàng ngày như trồng cây, sơn hàng rào, hay rửa xe, lau bàn ghế... Tạo cơ hội cho trẻ chia sẻ với những bạn thân đồ ăn mà chúng thích. Nếu có điều kiện thì nhớ ghi hình những cuộc đi chơi của trẻ với bạn bè, những kỷ niệm vui vẻ đó sẽ được khắc ghi trong lòng trẻ.

- Đừng phạt trẻ khi chúng tỏ ra ích kỷ. Nếu bạn mắng trẻ “đô ích kỷ” rồi phạt trẻ trong khi nó chưa biết chia sẻ, hoặc buộc trẻ phải chia một vật nào đó mà trẻ rất yêu thích, bạn vô tình nuôi dưỡng nơi

trẻ sự oán hận chứ không phải là lòng quảng đại. Để khuyến khích trẻ biết chia sẻ, sự khích lệ mang lại hiệu quả tích cực hơn lời quở trách. Bạn cũng nên nhớ rằng việc trẻ giữ riêng cho mình một số đồ nào đó cũng rất tốt. Khi trưởng thành, chúng sẽ hiểu được chia sẻ với các bạn khác thì vui hơn là giữ riêng một mình.

- Giúp trẻ bày tỏ thái độ. Khi trẻ cãi nhau và giành giật đồ chơi, hãy giúp bọn trẻ hiểu ra điều gì đang xảy ra. Nếu một đứa trẻ đang giữ riêng một thứ đồ chơi nào đó, bạn hãy giải thích cho trẻ biết bạn thân của nó đang cảm thấy thế nào. Ví dụ bé Hồng rất thích cái giỏ nhựa, nó không muốn ai đụng tay vào. Khoan vội la nó mà bạn hãy đặt mình vào tình huống đó. Biết đâu bạn khám phá ra rằng bé Hồng không cho bạn mình chơi chung cái giỏ chỉ giỏ đã đựng đầy đồ bên trong, hoặc vì bé Hồng đặc biệt quý cái giỏ đó vì ông nội tặng riêng cho nó hôm sinh nhật...

- Dạy trẻ cách giải quyết vấn đề. Nếu trẻ ôm chặt cái xe tải đồ chơi mà đứa bạn thích, có thể trẻ đang nghĩ: “Lỡ nó lấy luôn thì sao?”. Bạn hãy khuyến khích trẻ thay phiên nhau chơi đồ chơi đó (bạn có thể chỉ lên đồng hồ: kim chạy tới chỗ này thì thay phiên), bảo đảm với trẻ rằng cho bạn chơi chung không có nghĩa là tặng đồ chơi đó cho bạn, và nếu trẻ cho các bạn chơi chung đồ chơi thì các bạn cũng chia sẻ lại đồ chơi cho nó.

- Dàn dựng bối cảnh. Khi con rủ bạn bè về nhà chơi, hỏi xem nó có món đồ gì muốn giữ riêng cho mình không rồi tìm một chỗ để cất những đồ chơi đặc biệt đó. Cũng nên suy nghĩ một chút để gợi ý cho con chuẩn bị những trò chơi cộng đồng mà có thể làm cho bọn trẻ cùng nhau chơi hoặc cùng nhau làm: chế ra những dụng cụ để vẽ hoặc làm thủ công, gạch xây dựng... Như vậy trẻ sẽ chuẩn bị trước những trò chơi để các bạn cùng tham gia. Cũng có thể bảo những đứa trẻ kia mang theo đồ chơi để chúng dễ trao đổi và chia đồ chơi cho nhau.

- Tôn trọng những đồ đặc của trẻ. Nếu trẻ thấy một người khác mặc quần áo, xem sách vở, và chơi đồ chơi của nó thì có thể nó sẽ vứt bỏ chúng ngay cả khi mới dùng, vì thế bạn nên hỏi ý kiến của trẻ trước khi bạn mượn bút chì màu của nó, và cho trẻ quyền quyết định. Và cũng đảm bảo rằng anh chị em, các bạn cũng tôn trọng những đồ

đặc của trẻ, bằng cách yêu cầu họ có thể dùng những đồ đó và khi mượn thì phải biết giữ gìn cẩn thận.

Nhớ làm gương tốt cho trẻ:

Cách tốt nhất đối với trẻ để học được lòng yêu thương và chia sẻ là cho trẻ thấy mọi người chia sẻ cho nhau như thế nào trong cuộc sống hàng ngày. Vì thế bạn hãy chia sẻ cây kem của bạn với trẻ. Cho nó đội thử cái nón mới của bạn. Cùng trẻ nói chuyện về bạn bè của nó và công việc của bạn. Sử dụng từ chia sẻ để diễn tả điều bạn đang làm, bạn cũng đừng quên dạy cho trẻ biết cả những điều không thể sờ tới như cảm giác, ý tưởng, thời gian... và những câu chuyện cũng là những thứ có thể chia sẻ được. Điều quan trọng nhất là hãy để cho trẻ thấy bạn cho và nhận, thông cảm và chia sẻ *với người khác*.

Dạy cho trẻ biết thông cảm

Cho dù con bạn chỉ mới 2-3 tuổi nhưng từ bây giờ đã có thể dạy cho cháu biết thông cảm, hiểu người khác. Người ta nói "dạy con từ thuở còn thơ" là vậy!

Mong đợi gì ở lứa tuổi này?

Nhiều nghiên cứu cho thấy khi một đứa trẻ trong nhà trẻ khóc, thì những trẻ nào cùng khóc theo sẽ có khuynh hướng dễ đồng cảm, thông cảm với người khác khi chúng trưởng thành (Vì thế đừng phát cáu khi thấy con bạn cũng mếu máo ngay sau khi một đứa trẻ khác bật khóc). Là cha mẹ, bạn phải giáo dục con mình lòng thương yêu và thông cảm với người khác. Ví dụ, nếu trẻ ở giai đoạn đi chập chững đánh chị nó, bạn nói: "Khi con đánh người khác là làm cho người ta bị đau. Con đâu có muốn vậy phải không?". Phải đợi một thời gian nữa cháu mới hiểu hết lời bạn nói. Nhưng về mặt nào đó, lời nói của bạn sẽ được ghi nhận.

Bạn nên làm gì?

- Đặt tên cho cảm giác: Nếu bạn gọi tên những cách cư xử của trẻ, chúng có thể hiểu được. Khi con hôn lên ngón tay đau của bạn, bạn hãy nói "Ồ, con ngoan lắm. Mẹ hết đau rồi." Trẻ sẽ học từ phản ứng của bạn rằng sự thông cảm của trẻ được nhận ra và có giá trị. Trẻ cũng cần được nhận biết những xúc cảm tiêu cực, vì thế bạn cũng đừng e ngại mà cứ nói ra khi con không biết quan tâm. "Con giành lấy cái trống lắc của em thì em sẽ buồn và khóc. Hai chị em chơi chung mới vui chứ".

- Khen cách cư xử đồng cảm: Khi con có một hành động tốt, bạn hãy nói cho trẻ biết là nó làm đúng: "Cưng của mẹ ngoan lắm. Nhìn em con kia, nó đang cười vì được con cho mượn gấu bông đó".

- Khuyến khích trẻ nói về những xúc cảm của nó và của bạn. Hãy để cho con biết bạn quan tâm đến những cảm xúc của nó bằng cách chăm chú lắng nghe. Bạn nhìn vào mắt trẻ khi đang nói chuyện với bạn và diễn giải điều trẻ nói. Ví dụ khi trẻ la lên "Hoan hô!", bạn nói ngay: "À, có chuyện gì vui vậy con?". Trẻ sẽ không biết trả lời nếu bạn hỏi trẻ lý do tại sao, nhưng trẻ sẵn lòng nói về "cảm giác hạnh phúc". Tương tự như vậy, bạn hãy chia sẻ cảm xúc của bạn với trẻ: "Mẹ thấy buồn khi con đánh vào mẹ. Nếu không muốn mang đôi giày đó thì phải nói cho mẹ biết là nó bị ướt chứ". Trẻ sẽ học biết những hành động của trẻ ảnh hưởng đến người khác, một khái niệm không dễ dàng gì để trẻ nhỏ có thể hiểu.

- Chỉ ra hành động của người khác. Hãy dạy cho trẻ quan tâm đến những cách cư xử tốt của người khác. "Con có nhớ cô bán rau trong chợ gần nhà mình không? Cổ tốt lắm! Hôm qua mẹ đánh rơi bó tiền, cổ nhặt được và trả cho mẹ". Bằng cách này, bạn củng cố sự hiểu biết của trẻ về những hành động của một người có thể ảnh hưởng đến cảm xúc của người khác như thế nào. Sách vở cũng cho ta nhiều gương tốt để học tập, vì thế bạn có thể hỏi trẻ xem nàng Bạch Tuyết cảm thấy thế nào; hay tại sao bé gái trong một câu chuyện khác lại mỉm cười... Nói với con bạn cảm thấy như thế nào khi bạn đóng vai Bạch Tuyết, và hỏi xem nếu con bạn tưởng tượng nó là một nhân vật nào đó thì nó phản ứng ra sao. Những trò chơi này giúp trẻ học biết về những cảm xúc của người khác và liên hệ đến chính bản thân trẻ.

- Dạy trẻ phép lịch sự cơ bản. Tập cho con những thói quen tốt để thể hiện sự quan tâm và tôn trọng người khác. Dạy con nói "xin lỗi" và "cám ơn". Nói với con rằng bạn không hài lòng với cái giọng ra lệnh khi nhờ bạn làm điều gì. Dĩ nhiên, nếu bạn lịch sự với trẻ thì điều đó lại có hiệu quả gấp ngàn lần cứ mãi nhắc nhở về những luật lệ và lời giải thích. Bạn hãy nói "làm ơn" và "cám ơn" thường xuyên với trẻ và với người khác. Con bạn sẽ bắt chước dùng những lời như vậy khi giao tiếp ở nhà cũng như ngoài xã hội.

- Đừng dạy con trong lúc giận. Dù rất bực khi trẻ đánh bạn cùng chơi với nó, bạn cố gắng đừng mắng con ngay, nó sẽ khép mình lại và trở nên "lì lợm". Bạn hãy lấy lại bình tĩnh rồi nói dứt khoát: "

Mẹ biết con bực tức, nhưng con không nên đánh bạn con. Con làm bạn đau, và làm cho mẹ buồn. Con xin lỗi bạn đi!"

- Tập làm những việc nhỏ: Nhiều nghiên cứu cho thấy trẻ em học sống có trách nhiệm thì cũng biết quan tâm đến người khác. Trẻ 2 tuổi thích làm những việc nho nhỏ như cho chó ăn... Đừng tiếc lời khen con khi nó làm một việc tốt: "Con nhìn con Ky vậy đuôi kìa! Nó thích con cho nó ăn".

Nhớ làm gương tốt cho trẻ: Những hành động tử tế và bác ái là phương pháp hay nhất để dạy trẻ lòng thông cảm. Bạn cho con đi theo đến giúp một người hàng xóm bị bệnh hay một người bạn mới sinh em bé. Cứ để cho con giúp bạn xách giỏ quần áo. Bạn có thể giải thích đơn giản rằng đôi khi người khác bị bệnh hoặc không có đủ cơm ăn áo mặc, họ cần sự giúp đỡ của người xung quanh.

Dạy trẻ về lòng biết ơn

Nàng công chúa nhỏ của bạn có tỏ ra biết ơn những gì mà bạn đã làm cho cô bé không? Hẳn bạn cũng công nhận rằng lòng biết ơn là một điều quan trọng trong cuộc đời này. Hãy nuôi dưỡng lòng biết ơn của trẻ.

Thứ bảy tuần rồi, chị Ngọc đã dành trọn vẹn cả ngày dẫn Bình, đứa con trai 6 tuổi đi xem viện bảo tàng mà nó rất thích. Trên đường về nhà, chị ghé mua cho bé kẹo sôcôla, đồ chơi xếp hình và mấy quả bóng bay cho bé từ một cửa hàng đồ chơi mới khai trương. Chưa thỏa mãn, Bình vòi mẹ mua cho nó một tấm hình ninja. Chẳng tiếc gì con một tấm hình nhưng chị lại từ chối vì tấm hình đó rất bạo lực, vậy mà chị chưa kịp dứt lời nói “không” thì thằng bé đã thẳng tay ném luôn đồ chơi xuống đất. Bực mình chị trách móc: “Dành suốt một ngày cho nó vui chơi, không có một lời cảm ơn, không một lời cảm kích. Chỉ biết vòi vĩnh hết cái này đến cái kia”.

Lời than phiền của chị Ngọc là một lời than rất quen thuộc. Là cha mẹ, hiển nhiên chúng ta muốn trẻ cảm kích những gì mà chúng ta làm cho nó và đòi hỏi trẻ phải biểu lộ lòng biết ơn vào những lúc đáng trân trọng đó. Nhưng chúng ta lại quên rằng lòng biết ơn không đến một cách tự nhiên. Bạn đã giúp trẻ học biết về phẩm chất quan trọng này chưa?

Khi một đứa trẻ biết tán thưởng một cách chân thành có nghĩa là trẻ đã nhận ra rằng nó không phải là trung tâm vũ trụ này. Mặc dù trẻ em lúc nào cũng tập trung vào những nhu cầu của riêng mình, trẻ 2 tuổi đang bắt đầu hiểu được “cho” và “nhận” là một phần quy luật tự nhiên của mọi vật. Khi trẻ thể hiện lòng biết ơn một cách thích đáng là nó đang thể hiện sự cảm thông, đang chia sẻ tình cảm và suy nghĩ với người khác. Sự thông cảm không những quan trọng

đối với mối quan hệ gắn kết của trẻ với bạn bè nó mà còn giúp trẻ gần gũi với bố mẹ hơn.

Hãy dành thời gian để giáo dục trẻ lòng biết ơn – đó là một kỹ năng có thể truyền đạt được – hãy làm từng ngày như người bỏ tiền vào ống tiết kiệm vậy. Ngay cả đối với trẻ 4 tuổi, nếu đã được dạy dỗ từ nhỏ để hiểu được sự hy sinh cao cả của cha mẹ, chúng thường nghĩ đến những kỷ ức tình cảm tốt đẹp đó và vượt qua những mâu thuẫn không tránh được trong cuộc sống hàng ngày với cha mẹ.

Tại sao trẻ không chịu bày tỏ lòng biết ơn?

Một số phụ huynh luôn ghi nhớ lời dạy của chính cha mẹ họ ngày trước song lại không muốn lặp lại những bài học đó cho con cái của mình. Khuynh hướng dạy con ngày nay đi ngược lại với lúc xưa. Người ta thường khuyến khích trẻ tin rằng nó xứng đáng lãnh nhận mọi thứ nó được. Càng ngày, trẻ em càng có điều kiện tiếp xúc với những đồ chơi mới, games, băng đĩa, phim ảnh... Và ẩn sau những lời quảng cáo là xu hướng tiêu cực, khẳng định quyền lợi của trẻ: “Mình là số một”, “Mình sắp được cha mẹ mua tặng cái gì?”, “Làm thế nào để cha mẹ mua cho mình cái muốn?”. “Trẻ con thống trị tất cả!”.

Ngoài ra, một đứa trẻ không ý thức được tất cả những gì cha mẹ nó đã làm để chu cấp mọi thứ cần thiết, mang lại cuộc sống hạnh phúc cho nó. Khuynh hướng chung là gia đình càng khá giả thì trẻ con càng ít quan tâm đến những lo lắng của cha mẹ, ít tham gia vào công việc buôn bán kiếm sống trong gia đình. Vì vậy, chẳng có gì phải ngạc nhiên khi chúng không biết gì về mối tương quan giữa những vất vả cha mẹ gặp phải trong công việc và những thành quả cha mẹ đạt được sau bao nhiêu mồ hôi và nước mắt. Tuy nhiên, hãy bắt đầu thay đổi quan niệm của trẻ, dạy cho chúng hiểu thế nào là lòng biết ơn. trở về

Hãy hi vọng:

Nếu bạn không mong chờ có được lòng biết ơn từ con của mình, bạn không bao giờ có được nó. Khi trẻ lên 2 tuổi, nhắc nhở trẻ nói “Xin làm ơn” và “Cám ơn” trong những tình huống thích hợp. Giúp chúng tạo ra mối liên hệ giữa những hành động tử tế và những lời đáp trả. Ví dụ, bạn nói, “Mẹ tìm ra chiếc xe con làm mất rồi. Cám ơn

mẹ đi nào!", hoặc "Hề muốn yêu cầu ai giúp đỡ thì phải nói 'làm ơn'....". Tất cả điều này không những dạy trẻ về cách cư xử mà còn dạy trẻ về sự cảm thông.

Cứ duy trì nhắc nhở mỗi khi trẻ quên áp dụng những câu nói đó. Một ông bố đã bỏ ra ba buổi tối giúp đỡ con đang học lớp 5 làm bài luận về bộ xương người. Đợi mãi vẫn không nhận được một lời cảm ơn, ông gợi ý "May mà tuần này ba sắp xếp được thời gian để giúp con", ông chỉ nói thế và im lặng đợi cho đến khi cô bé hiểu ra. Cô ôm chầm lấy bố và rồi rít cảm ơn.

Và đây là kết quả tất yếu của việc cố gắng truyền đạt lòng biết ơn từ con bạn: Đón nhận khi trẻ thể hiện lòng biết ơn của mình. Nếu vào cuối mùa bóng đá trên trường, con bạn cảm ơn bạn vì bạn ở bên bé suốt giải, lúc tập cũng như khi thi đấu, bạn chỉ cần đáp "Không có gì. Cảm ơn con". Bạn đừng nói, "Chắc chắn rồi con cưng. Con muốn ba dẫn đi đâu nữa?". trở về

Bạn cũng phải thể hiện lòng biết ơn:

Vì từ khi mới sinh ra trẻ con đã biết cách bắt chước nên nếu bạn thể hiện lòng biết ơn những người đã giúp đỡ mình thì trẻ sẽ nhanh chóng tiếp thu. Đừng quên cảm ơn những người phục vụ bữa tiệc cho gia đình bạn ở nhà hàng và những nhân viên thu ngân tại siêu thị. Khi có cơ hội, bạn nên kể cho trẻ nghe về những người hay giúp đỡ bạn hàng ngày như việc người giám sát chung cư vừa mới bỏ ra nửa tiếng để kéo dây điện vào nhà bếp cho bạn. Trẻ con cần phải hiểu những đồ vật bị bể hoặc bị nứt không được hàn gắn bằng ma thuật mà bằng sự hiểu biết, khéo léo, và bằng nỗ lực của con người.

Bạn cũng nên thể hiện lòng biết ơn đối với trẻ. Tôi không chỉ có ý nói đến sự biểu lộ lòng biết ơn vì hành vi, cử chỉ tốt mà bạn cố gắng khuyến khích bằng cách nói như sau: "Cảm ơn sự giúp đỡ của con" hay "Ba rất hài lòng vì hai anh em con hòa thuận với nhau" (việc bạn quan tâm đến những việc làm tốt của trẻ cách thuận lợi để khích lệ chúng). Tuy là có những lúc trẻ không ý thức về việc tốt mà chúng đã làm nhưng chúng ta cũng cần phải diễn tả lòng biết ơn với con. Chẳng hạn, chỉ cần nói: "Sáng nay đi sở thú có vui không? Cảm ơn con vì ba cũng có một ngày giải trí thoải mái".

Diễn tả điều bạn đã làm cho trẻ.

Chị Thúy nổi giận trong bữa tiệc sinh nhật chị tổ chức cho con mình. Một bữa tiệc chu đáo với một chiếc bánh sinh nhật rất lớn. Sau khi mọi người về nhà, chị tắt bật dọn dẹp thì bé Uyên lại cầm cúi lo mở quà và xem TV. Chị tức giận vì đứa trẻ không quan tâm đến việc chị đang làm và chẳng tỏ vẻ biết ơn mẹ về bữa tiệc. Chị hỏi: “Bé Uyên, con không cảm ơn mẹ lấy một lời về tiệc sinh nhật của con sao?”. Nó nhìn mẹ và cúi kính nói “Cám ơn” rồi lại quay sang xem TV tiếp.

Để dạy trẻ lòng biết ơn, cha mẹ phải biết kỳ vọng và đòi hỏi được cảm ơn. Thường xuyên kể cho bé nghe bố mẹ phải vất vả thế nào để có được một cái gì đó. Đừng vội kết tội và trách mắng trẻ. Lẽ ra, chị Thúy nên kiềm chế cơn giận và nhẹ nhàng nói: “Hôm nay thật là vui đúng không con? Nhiều quà nhỉ? Con có biết bố mẹ đã phải làm những gì để tổ chức bữa tiệc của con không? Ai cũng khen cái bánh sinh nhật của con cả, mẹ đã đặt cái bánh đó trước hai tuần. Bố thì lo đi mua bánh kẹo và nước ngọt. Rồi gọi điện mời anh chị em bà con đến chúc mừng sinh nhật con đấy...”. Bé Uyên sẽ hối hận khi hiểu ra vấn đề.

Kiên trì rèn luyện

Mỗi khi chúng ta tặng những món quà cầu kỳ, hay những gì chúng ta chuẩn bị rất công phu, ta mong nhận được những lời cảm ơn. Thế nên khi không nhận được lời cảm ơn từ người nhận, ta cảm thấy thất vọng và phiền muộn. Nhưng lại có nhiều cha mẹ sẵn sàng đáp ứng ngay những đòi hỏi của con mà không cần chú ý đến thái độ trẻ đón nhận sự phục vụ tức thời như là một quyền lợi hiển nhiên chúng phải được hưởng. Đó là lý do tại sao chúng ta dễ nổi giận bất ngờ về những việc lặt vặt. Sau 15 lần tử tế không được cảm kích, lần thứ 16 chúng ta sẽ phát cáu.

Biết cách nén giận

Con bạn đang nằm trên giường xem TV hét toáng: “Mẹ ơi, con muốn uống nước trái cây”. Vậy mà khi bạn mang nước đến cho nó, nó không nói gì, thậm chí chẳng thèm nhìn đến. Hãy dạy trẻ ngay lúc ấy và đừng máy móc thỏa mãn những đòi hỏi của trẻ. Thay vào đó bạn

nói: “Nếu cứ nói với cái giọng ra lệnh như thế và có thái độ như vừa rồi thì mẹ sẽ không lấy nước cho con đâu. Con phải xin một cách lễ phép chứ”. Hoặc bạn bắt trẻ chỉnh nhỏ âm thanh TV và nói “Đây không phải là cách để nhờ mẹ mang nước lên cho con.”

Dạy cho trẻ biết những ngày đặc biệt

Một người mẹ tâm sự với tôi rằng khi bà còn nhỏ, bố mẹ bà mong được bà tặng cho họ một tấm thiệp vào ngày lễ kỷ niệm ngày cưới của ông bà vào mỗi năm. “Tôi không nhớ bằng cách nào và tại sao tôi học được điều đó, nhưng tôi biết họ rất mong đợi tấm thiệp của tôi. Họ luôn ôm chầm lấy tôi, hôn lên má và tôi mãi vui mừng với suy nghĩ rằng mình góp phần vào ngày lễ của họ”.

Giúp con kiềm chế cơn giận

Con tôi không thể kiềm chế được cơn giận. Thằng bé có khuynh hướng nói năng, hành động một cách ngông cuồng với những người khác. Làm sao giúp nó kiềm được cơn giận như thế?

Nguyên tắc chung: Trong những sách giúp thành công, tác giả thường trình bày cho các bậc cha mẹ một nguyên tắc quan trọng là Thấu Hiểu và Điều Khiển Cơn Giận Của Bạn. Bạn hãy tự nói với mình: "Nếu hàng trăm người lớn còn phải tham dự các lớp học về cách điều khiển cơn giận, thì tôi cũng không thể nổi nóng với con và tôi sẽ dạy con mình biết cách tự kiềm chế cơn giận".

Đừng đáp lại cơn giận bằng sự giận dữ: bạn đừng đối phó cơn giận của trẻ bằng sự giận dữ của chính mình. Sự bực dọc của bạn sẽ có khuynh hướng làm tăng tâm trạng bực bội và gắt gỏng của trẻ. Thay vào đó, bạn hãy tự kiềm chế cơn giận của chính mình trước. Nên trả lời con bằng giọng ôn tồn, bình tĩnh. Làm như thế bạn sẽ điều khiển được những hành động của con mình, và bạn sẽ có thể uốn nắn được cách cư xử của nó.

Chọn lựa giải pháp: Phải cho con bạn biết rằng những cảm xúc giận dữ là chuyện bình thường, người lớn cũng thường giận giữ, tuy nhiên cách thể hiện những cảm xúc giận giữ ấy có thể chấp nhận được hoặc không thể chấp nhận được.

Để giúp trẻ học được điều này, bạn hãy công nhận nguyên nhân làm trẻ giận dữ. Chính khi biết rằng bạn đã hiểu được cảm xúc của nó, con bạn sẽ dịu lại.

Ví dụ, bạn làm gì nếu con bạn giận dữ vì anh nó đã lấy xe đạp đi mà không hỏi nó trước, và thế là nó la hét và chửi thề? Lúc ấy, bạn phải bình tĩnh công nhận lý do bực dọc của trẻ bằng cách nói như thế

này: "Ừ, bố (mẹ) biết anh Minh làm con bực mình khi lấy đồ của con mà không hỏi". Điều này thường sẽ làm cho trẻ ngưng lại để suy nghĩ về cách hướng ứng mới mẻ này của bạn. Tiếp đến, bạn hãy hỏi một câu hỏi để hướng suy nghĩ của trẻ theo cách hữu ích hơn: "Phải làm sao để bắt anh con nhớ phải hỏi trước khi dùng đồ của con?". Nếu trẻ vẫn còn trả lời một cách giận dữ thì gợi ý cho nó nghĩ theo hướng tích cực hơn: "Con nóng giận như vậy cũng chẳng được gì. Con thấy bây giờ phải làm gì?...". Bạn hãy ở lại với con mình khi nó đang bực bội và hướng dẫn nó vượt qua cơn nóng giận đó.

Làm nguôi cơn giận: Nếu thấy con bạn "giận quá mất khôn" và hành động nóng nảy của nó đi lệch hướng, bạn hãy ngăn nó lại và đưa nó đi khỏi chỗ đó, hoặc vào phòng riêng để lấy lại bình tĩnh. Đừng cố đối đầu lúc trẻ đang giận dữ tột đỉnh. Sau đó, khi trẻ lắng xuống, hãy tìm dịp nói cho nó biết một cách cụ thể những gì nó làm khiến bạn không hài lòng. Khuyến khích, thử hỏi nó xem làm sao để tránh những hành vi như vậy trong tương lai.

Dạy bảo: Nên nói cho con bạn biết rằng học được cách kiềm chế cơn giận rất quan trọng. Trước hết, hãy cho trẻ biết lần tới, nếu trẻ nổi giận, bạn sẽ giúp nó bằng cách bắt vào phòng riêng để lấy lại bình tĩnh. Nếu nó không chịu làm theo lời bạn nói ngay lập tức thì sẽ mất quyền lợi trong ngày hôm đó, như không được xem ti-vi, không được đi chơi với bạn bè...

Lên kế hoạch: Hãy giúp con của bạn triển khai "một kế hoạch kiềm chế cơn giận". Khi mọi chuyện êm ả, bạn gọi con đến nói chuyện như người lớn với nhau và đưa ra một cuộc thảo luận về sự tức giận. Cả hai cùng đưa ra một loạt hành vi mà một người khi mất bình tĩnh nên làm: Ví dụ, uống một ly nước, đeo loa vào tai để nghe nhạc, đi ra ngoài và đá vài đường banh, hoặc đi tắm... Biểu trẻ viết những ý tưởng đó vào một bảng liệt kê và đặt nó ở chỗ dễ thấy nhất. Hãy khích lệ con bạn mỗi khi nó thực hiện những ý tưởng đó.

Bạn cũng có thể cùng với con chọn một mật mã (ví dụ như nheo mắt phải, đưa ngón tay út ra...) để cho biết lúc nào trẻ đã "phạm luật" và nó cần một khoảng thời gian để nguôi cơn giận. Bạn lẫn trẻ có thể sử dụng mật mã đó làm dấu hiệu khi cần ngừng cuộc đối thoại, và cho phép trẻ có thời gian để tự kiềm chế chính mình. Một chút hài

hước như thế sẽ giúp giảm bớt căng thẳng khi trẻ đang nổi nóng (và chắc chắn bạn cũng bật cười khi bạn đang nổi nóng thì thằng con bé nhỏ dùng mặt mã đó để báo cho bạn biết: hãy tự kiềm chế mình!).

Nhút nhát

Tâm tính của trẻ ở độ tuổi bắt đầu đến trường có thể dẫn đến thái độ thận trọng với những tình huống mới và chậm thích ứng với những người chưa quen.

Làm thế nào động viên trẻ nhút nhát?

- Làm gương. Bạn phải có tính quyết đoán trong những trao đổi với những người bán hàng, hỏi những câu hỏi thích hợp với bạn bè, và nhìn thẳng vào người lạ khi tiếp xúc.

- Cảnh giác với những phản ứng nhanh. Bạn nên gần gũi với trẻ để quan sát và phát hiện những tình huống xã hội nào có khuynh hướng làm tăng tính nhút nhát nơi trẻ. Khi hiểu hơn về những lo lắng của trẻ, bạn hãy nói và cùng làm việc với trẻ để vượt qua những tình huống đó. Ví dụ, con bạn bị áp lực nặng về học hành, có thể cháu không dám nói vì sợ thất bại. Trong tình huống đó, bạn nên giảm những kỳ vọng của mình đối với việc học của trẻ.

- Thực tập những tình huống khó. Rủ con chơi đóng kịch, cho nó đóng những vai nó thường ngại làm. Trẻ vừa làm vừa cười khúc khích và thấy rằng thật buồn cười khi phải nói trước đám đông, phải mời các bạn đi dự sinh nhật..., nhưng nó cũng bắt đầu cảm thấy tự tin hơn về khả năng hoà nhập với xã hội.

- Giúp trẻ khẳng định vai trò riêng của mình. Trẻ nhút nhát thường khó xác định cho mình một vị trí riêng trong xã hội. Để động viên trẻ, bạn cho cháu tham dự những hoạt động ngoại khóa thích hợp với sở thích của trẻ: nhóm bơi lội, hướng đạo sinh, câu lạc bộ cờ vua... Một khi trẻ khám phá ra tài năng của mình, lòng tự tin của trẻ sẽ dâng cao cùng với lòng nhiệt thành. Nếu trẻ không chịu tham gia

thì đừng ép. Bạn liên tục đưa ra ý tưởng, và cuối cùng trẻ sẽ nhận ra những hứng thú phù hợp.

- Cần ý thức khi nào phải rút lui. Có một ranh giới mong manh giữa việc giúp trẻ đương đầu với sự nhút nhát và việc quấy nhiễu trẻ bằng những đòi hỏi liên tục bắt trẻ phải hội nhập với xã hội bên ngoài. Cũng nên nhắc bạn rằng tính khí của trẻ không phải là kết quả của những khả năng nuôi dạy của bạn. Chừng nào trẻ có bạn bè, cảm thấy hạnh phúc, và có thể thực hiện vai trò của mình như một học sinh hay một thành viên trong gia đình, thì mọi chuyện bắt đầu ổn thỏa. Bạn nên khen cháu mỗi khi cháu có nỗ lực hòa nhập, khuyến bảo khi trẻ cần, sau đó để trẻ tự quyết theo cách của nó.

Đừng gán chữ "nhút nhát" cho con bạn:

Ngàn lần không nên gán một nhãn hiệu gì cho trẻ con, kiểu như: "Ồ, cháu nhút nhát đấy mà!". Có thể trẻ không nghĩ mình nhút nhát. Nhưng nếu bạn cứ hay nói vậy, trẻ sẽ tin điều đó. Hơn nữa, có thể trẻ không thấy tính nhút nhát là một cản trở, nhưng nếu bạn nói trắng thực tế của vấn đề, thì trẻ có thể nhận ra đó là một trong những nhược điểm trong nhân cách của mình.

Bạn nên nói: "Chưa quen ấy mà. Một lát nữa là nói như sáo thổi", thay vì gọi trẻ là nhút nhát.

Một khi đã bị mọi người cho là đứa nhút nhát rồi, bạn cố gắng thay đổi hình ảnh đó bằng cách cho trẻ nghe lóm một vài điều tích cực về nó. Khi trẻ đang nghe lóm, bạn nên khoe rằng con bạn đã cởi mở hơn, hoặc đề cao một nỗ lực nào đó mà trẻ đã làm để hội nhập với xã hội. Đồng thời bạn cũng nên dặn dò những người trong gia đình, người thân, bạn bè, và thầy cô giáo đừng dán nhãn hiệu cho trẻ.

Trẻ nhút nhát có cần đến sự giúp đỡ của các chuyên gia không?

Chúng ta nên hiểu sự nhút nhát chỉ là chướng ngại vật trên đường chứ không phải là rào chắn. Dù có đôi chút đau buồn hay vấp phải vài bước đi sai lầm, mọi trẻ em, dù rất nhút nhát đều có thể rèn luyện cách giao tiếp và đương đầu với tình trạng bị mọi người chú ý. Chúng có thể có ít bạn hơn so với những trẻ khác, nhưng tình bạn của chúng rất thân.

Tuy nhiên, nếu con bạn nhút nhát quá đến nỗi tránh tiếp xúc, hoặc nếu bạn lo rằng sự nhút nhát của trẻ hủy hoại khả năng hoạt động của nó, thì nói cho thầy cô giáo của trẻ ở trường hoặc bác sĩ tâm lý nhi khoa. Họ sẽ giúp bạn đánh giá và hỗ trợ sự phát triển tâm lý của trẻ.

Sự sợ hãi của trẻ (3–4 tuổi)

Ở tuổi này, trẻ em thường sợ những con thú nhỏ và côn trùng, sợ bóng tối, sợ người lạ, sợ mất tình thương của cha mẹ và sợ bị đau đớn. Tuy mỗi đứa trẻ thường có sự sợ hãi đối với một cái gì đó rất riêng biệt, nhưng có những chứng cứ cho thấy rằng đặc điểm của sự sợ hãi đó có những điểm chung sau:

Sự tưởng tượng phong phú:

Khi so sánh với nỗi sợ hãi thường gặp ở người lớn thì sự sợ hãi của trẻ con phong phú và đa dạng hơn. Sự tưởng tượng của trẻ phát triển rất nhanh và không có giới hạn. Nhiều khi trẻ cảm thấy sợ khi chẳng có sự nguy hiểm nào đe dọa chúng cả, trẻ tự tưởng tượng ra sự nguy hiểm đó. Ví dụ: con bạn sợ mèo ngay cả khi con vật này rất thụ động và thân mật, bởi trong tâm trí của trẻ, mèo là loài vật hung dữ vì có hàm răng nhọn và hay gầm gừ. Ngoài ra, trẻ có cảm giác bất lực khi tự mình đương đầu với nguy hiểm và điều này càng làm tăng thêm sự sợ hãi của trẻ.

Khả năng tưởng tượng và hiện thực:

Một lý do khác khiến trẻ sợ hãi là trẻ không phân biệt được thế giới hiện thực và thế giới trong trí tưởng tượng của trẻ. Sự tưởng tượng của trẻ, do chưa có kinh nghiệm trong cuộc sống, che mờ biên giới giữa thế giới thực và sản phẩm của trí tưởng tượng. Những tình huống do trẻ tự tưởng tượng ra và nhập vai vào đấy sẽ nhanh chóng khiến cho trẻ trở nên bị lẫn lộn giữa thế giới thực và thế giới của trí tưởng tượng. Sự kết hợp giữa các yếu tố tâm lý trên cho thấy trẻ rất dễ có cảm giác sợ hãi một điều gì đó.

Sự sợ hãi ở trẻ chỉ mang tính tạm thời:

Sự sợ hãi đó chỉ xảy ra trong một khoảng thời gian ngắn, hiện tượng này kéo dài khoảng một năm, tuy nhiên vẫn có những trường hợp ngoại lệ sự sợ hãi đó lại diễn ra liên tục trong một thời gian dài hơn.

Quan trọng là bạn tìm hiểu tác nhân làm cho trẻ sợ hãi và cách để chế ngự nỗi sợ hãi của chúng. Ví dụ, lần đầu tiên nhìn thấy chó là trẻ hoảng hốt, la hét hoặc khóc lóc, và bạn quyết định không bao giờ để cho trẻ ở gần động vật dễ thương này nữa, như vậy thì bạn đã vô tình khiến cho trẻ sợ chó. Ngược lại, nếu bạn dỗ dành và khuyến bảo trẻ là chúng luôn được an toàn thì khi nhìn thấy chó, trẻ sẽ cảm thấy an tâm hơn và trẻ sẽ nhanh chóng quên đi cuộc chạm trán đầu tiên.

Hãy luôn nhớ rằng, ngôn ngữ của người lớn khác với ngôn ngữ của trẻ con. Những lời nhận xét nghe có vẻ rất bình thường đối với người lớn thì với sự tượng tưởng của mình một đứa trẻ 3 tuổi sẽ diễn giải ra một cách khác nghiêm trọng hơn nhiều. Chỉ với một câu nói đơn giản của bà như "Bà mong rằng bà có thể sống lâu để dự sinh nhật lần tới của cháu" sẽ ảnh hưởng sâu sắc đến suy nghĩ của trẻ. Trẻ luôn nghĩ đến câu nói của bà và tỏ ra lo lắng, liệu cái chết có xảy ra với bà hay không???

Những lời khuyên chế ngự và làm giảm nỗi sợ hãi ở trẻ:

- Tôn trọng trẻ. Đôi khi người lớn chúng ta cho rằng sự sợ hãi của trẻ chỉ là vớ vẩn và không quan trọng, nhưng hãy nhớ rằng trẻ đang sợ thật sự. Đừng cho rằng trẻ ngớ ngẩn.

- An ủi trẻ. Trẻ ngây thơ tin rằng chúng không thể nào vượt qua được sự sợ hãi, vì vậy bạn phải an ủi và cam đoan với trẻ rằng chúng sẽ đối mặt và sẽ chiến thắng nỗi sợ hãi đó. Nói với trẻ như vậy thật nhiều lần, trẻ sẽ trở nên mạnh mẽ hơn.

- Khuyến khích trẻ không được bỏ cuộc. Con bạn không thể vượt qua nỗi sợ hãi nếu nó cứ cố tránh né những vật nó có cảm giác sợ. Trẻ cần phải đối mặt với nỗi sợ hãi của mình không những chỉ để vượt qua mà còn có thể phát triển khả năng giải quyết sự khó khăn về sau.

- Bền bỉ. Hãy ở bên cạnh giúp đỡ cho đến khi trẻ đã chiến thắng trong cuộc đối mặt với nỗi sợ hãi. Có những nỗi sợ rất khó vượt qua, vì vậy phải cho trẻ thêm thời gian. Kiên nhẫn cho đến khi trẻ đạt được sự tiến bộ nào đó.

Sửa lỗi tự cao ở trẻ em

Bạn đừng đặt con mình làm trung tâm của vũ trụ mà hãy dạy nó biết quan tâm đến người khác.

Cha của một đứa bé sáu tuổi tâm sự rằng anh nhận thấy con mình có thái độ hơi khác nhưng không biết rõ điều gì đang xảy ra. Anh nói: “Cu Bi không hư. Ở trường cháu học rất tốt và có nhiều bạn. Nhưng tính cách của cháu rất khác lạ, tôi không thể diễn tả được. Bà nội cháu vẫn hay gọi nó là “Bi tự cao tự đại”.

Tự cao tự đại là cách nói đã có từ lâu hàm chỉ những người có nhận thức lệch lạc rằng họ rất quan trọng. Giống như cu Bi, những đứa trẻ này không ác ý, cũng không ngang bướng hay ngỗ ngược, nhưng chúng lại không khiêm tốn một chút nào.

Khi bạn suy nghĩ về điều này bạn sẽ thấy không có gì đáng ngạc nhiên. Cha mẹ ngày nay quan tâm đến con cái mình quá nhiều. Chúng ta sắp xếp công việc hàng ngày của mình dựa trên hoạt động của trẻ và thường có khuynh hướng làm cho trẻ tự đánh giá cao về mình. Ngoài ra, phim ảnh và quảng cáo trên ti vi hằng ngày đã in vào đầu trẻ những tư tưởng góp phần làm định hình tính ích kỷ của chúng: “Tất cả cho trẻ em”; “Hãy thỏa mãn cơn khát của bạn”; “Hãy có những gì bạn muốn – Bạn xứng đáng được như thế”. Những người hùng, vận động viên điền kinh, ngôi sao điện ảnh, người mẫu, nhạc sĩ, diễn viên hài là những nhân vật mà trẻ thần tượng hóa... mỗi khi xuất hiện trong quảng cáo là tỏ ra khoe khoang, đề cao sự thành công của họ, có khuynh hướng thỏa mãn nhu cầu của mình.

Tất cả những chào mời đội lốt văn hóa này đã khơi dậy tính ích kỷ chỉ biết đến mình vốn có nơi trẻ. Nó tưởng mình là trung tâm của vũ trụ.

Đa số phụ huynh không thấy rằng chính nhận thức này làm cho trẻ không những kiêu căng mà còn trở thành khoác lác, không đáng tin. Chúng cần phải biết khiêm tốn để hiểu rằng chúng chỉ là một phần của cộng đồng rộng lớn hơn trong đó có nhiều người với những suy nghĩ và lối sống khác nhau, chúng được che chở bảo bọc bởi cha mẹ và những người có trách nhiệm.

Những đề nghị dưới đây gợi mở một giải pháp đối với hiện tượng “ưu tiên cho con” mà trẻ thể hiện khi nó luôn giành lấy tất cả mọi thứ xung quanh.

Nuôi dưỡng và phát triển lòng biết ơn

Điều quan trọng là trẻ phải học biết ơn những người đã chăm lo cho mình, bắt đầu từ cha mẹ. Tuy nhiên, nhiều bậc phụ huynh lại cho rằng nếu cứ nhắc đi nhắc lại việc trẻ được nhận quá nhiều từ người khác sẽ làm cho chúng mặc cảm có lỗi.

Nhưng sự thật lại khác: Trẻ sẽ ít mặc cảm có lỗi một khi chúng ý thức được những may mắn mà chúng có. Trẻ cần được dạy dỗ về cha mẹ đã phải tốn nhiều công sức để có thể tổ chức được một buổi tiệc sinh nhật cho nó. Điều này giúp trẻ nhận thức rằng không có gì trong cuộc sống tự dưng có mà không cần phải cố gắng.

Làm thế nào để thực hiện được điều này?

- Hãy nói cho trẻ biết những nỗ lực mà mọi người đều phải làm để đảm bảo cho chuỗi mắt xích các hoạt động trong xã hội luôn gắn chặt với nhau như cảnh sát hướng dẫn giao thông, nhân viên vệ sinh thu gom rác, người làm vườn chăm sóc cây cảnh trong công viên bằng tất cả sự nâng niu và trân trọng. Trẻ rất thích nghe kể về những công việc như thế.

- Một ông bố kia kể lại rằng đưa con anh rất thích thú khi nghe kể về một chuỗi những hoạt động của những người có liên quan đến trái chuối bán trong các siêu thị: bắt đầu từ người trồng, chăm sóc và thu hoạch chuối, đến bác lái xe chở cuối từ miền quê lên các cửa hàng ở thành phố. Sau đó người bán hàng mới bày chuối lên kệ... Và tối hôm đó, đưa bé ăn trái chuối tráng miệng với tất cả hiểu biết về

những khó nhọc mà mọi người đã trải qua để nó có được những trái chuối ngon lành.

- Hãy cho trẻ thấy bạn trân trọng vai trò của người khác trong nỗ lực góp phần vào các hoạt động của xã hội. Đôi khi người lớn chúng ta đối xử với những người phục vụ trong các cửa hiệu, nhà hàng... rất vô tình. Đây chính là thái độ thiếu tôn trọng người khác và thường được biện minh “chẳng qua họ làm công việc họ phải làm”. Một khi bị thái độ này hằn sâu vào tư tưởng, con bạn không những kiêu căng mà còn ứng xử rất khó coi.

- Đừng quên cảm ơn nhân viên ngân hàng, nhân viên thu ngân của siêu thị, người bưng phở cho bạn trong quán... Hãy nhìn thẳng vào mắt, chào nói thân thiện với người thu phí cầu đường trên xa lộ và người hàng ngày giao báo, đổ rác... cho gia đình bạn. Con bạn sẽ theo đó mà bắt chước. Những cư xử hòa nhã hàng ngày của bạn sẽ tạo cơ hội cho trẻ có được sự đồng cảm đối với mọi người và từ đó nó biết rằng không một ai có khả năng sống tách biệt ra khỏi thế giới xung quanh.

- Hình thành thái độ biết ơn. Định sẵn khoảng thời gian thường kỳ mà bạn và trẻ có thể cùng nhau điểm lại những gì phải biết ơn. Vài phút tĩnh tâm cảm ơn trước bữa ăn là cách truyền thống nhiều người thường làm.

Có lẽ bạn biết lúc nào trẻ ở trạng thái cởi mở nhất và sẵn sàng chia sẻ những gì chúng nghĩ. Có thể là vào giờ đi ngủ hay trên đường đi học về. Ít nhất là 2 lần mỗi tuần vào những khoảng thời gian thuận tiện, hãy nói với trẻ về thái độ biết ơn.

Đã đến lúc dạy trẻ biết “cho”

Ai cũng muốn con mình có lòng bác ái. Làm sao giúp nó đây?

- Các hành vi thể hiện sự bác ái bắt nguồn từ gia đình. Độ 3 tuổi trẻ đã có thể làm được một số công việc đơn giản. Những việc như đổ nước vào chén cho chó, xếp chén đĩa lên bàn ăn cho từng người trong gia đình làm cho trẻ có cảm giác đã đóng góp điều gì đó vào gia đình, nơi nó đã nhận được sự quan tâm và chăm sóc của mọi người.

- Xác định một công việc tự nguyện nào đó mà trẻ và bạn có thể cùng làm. Chẳng hạn tham gia chương trình đóng góp cho đồng bào bị bão lụt, giúp đỡ các cụ già không có con cái chăm sóc, ghé thăm các trại trẻ mồ côi....

Chị Việt, một người mẹ trong công tác xã hội, thường tham gia chương trình vận động hàng năm đóng góp quần áo cho một xã nghèo vùng xa. Năm nay chị và cậu con trai 6 tuổi của mình cùng tham gia. Ban đầu nó tỏ vẻ không thích nhưng chẳng mấy chốc nó đã hòa mình vào công việc. Chị kể lại: “Nó đặc biệt quan tâm đến đồ của em bé. Nó gấp và phân loại những bộ đồ trẻ em theo kích cỡ”. Trên đường về nó cứ lo vì đội công tác xã hội hôm đó không đủ tiền để mua cho mỗi phần quà một thêm một quyển vở. Chị Việt nói: “Tôi rất hài lòng vì nó đã hiểu tôi, và nó quên hoàn toàn bản thân mình trong khi làm việc. Từ hôm đó và sau này, nó biết rằng giúp người khác cũng là niềm vui trong cuộc sống”.

- Hãy tạo cho trẻ những cơ hội làm điều tốt. Cha mẹ thường khuyến khích con trẻ chia sẻ đồ chơi và quần áo của mình cho bệnh viện hay hội từ thiện, điều này rất tốt để huấn luyện cho trẻ biết “cho”. Nhưng bên cạnh đó cũng còn có vô số những hành động tưởng

chừng như nhỏ nhất song có thể giúp trẻ phát triển những tính cách của một công dân tốt. Khi đưa con 7 tuổi của bạn nhường chỗ ngồi trên xe buýt cho một cụ già, điều này đã cho thấy việc quan tâm đến người già là không thể thiếu trong xã hội. Khi đưa con 4 tuổi của bạn lượm hộp ngũ cốc rơi đặt trở lại lên kệ trong cửa hàng (dù nó không làm rơi), hoặc khi nó nhặt rác ai đó đã vứt trước cổng trường, nó đã chứng tỏ nó thuộc về một cộng đồng nơi đó mỗi cá nhân được đòi hỏi phải ý thức về trách nhiệm của mình.

- Bạn phải nhận ra những hành vi tốt nơi trẻ. Chúng ta thường phản ứng thiếu nhất quán đối với những ứng xử của trẻ em. Đôi khi chúng ta không tiếc lời khen đối với trẻ nhưng lại có lúc chúng ta nhìn chúng từ cương vị người dạy bảo khắt khe. Giám sát, uốn nắn, rầy la thường được xem là cách để giúp trẻ nên người. Có những lúc người lớn chúng ta, do giới hạn thời gian hay công việc, không thể để ý đến con trẻ trong khi nó cố gắng trở nên ngoan ngoãn, hoặc khi nó đang để ý đến tình cảm của người khác dành cho mình.

Hãy chú ý đến những biểu hiện tinh tế nơi trẻ, nhất là cách ứng xử trái với những gì bạn nghĩ nó thực sự muốn làm. Bé Vân 8 tuổi và bạn bé đang cùng ăn bánh quy. Mẹ bé Vân thấy nó đã cố gắng kiềm chế để nhường cho bạn phần nhiều hơn. Về sau chị nói cho bé biết rằng chị thực sự cảm phục bé vì bé nhường bánh cho bạn trước. Đây là một cách giáo dục tốt.

Mở rộng các quan hệ

Các nghiên cứu cho thấy con người chúng ta đa số đều sống khá khép kín. Người lớn ngày nay thường thiết lập các quan hệ ở môi trường làm việc hơn là ở khu xóm nơi ta sinh sống. Quan hệ của chúng ta với các gia đình khác được đặt trên sự phát triển tương đồng của lũ trẻ. Chúng ta có khuynh hướng dễ làm bạn với bố mẹ của những đứa trẻ từ 3 đến 7 tuổi. Ở trường, trẻ ít khi chơi với những đứa không cùng độ tuổi hay không cùng hoàn cảnh gia đình. Chúng ta cần phá vỡ những định kiến cố hữu làm thu hẹp nhận thức của trẻ về một thế giới rộng lớn mở ra cho mọi tầng lớp con người.

Thực hiện điều đó thế nào?

- Hãy tìm đến các tôn giáo hay bất cứ tổ chức nào phù hợp với những giá trị tinh thần của bạn. Nhưng đừng tham gia chỉ vì điều đó có lợi cho con bạn. Thực tế cho thấy trẻ thường phàn nàn rằng khi ba mẹ chúng gia nhập một tổ chức nào đó vì nghĩ như vậy sẽ có lợi cho chúng, trong khi đó chúng hầu như chẳng thu nhận được điều gì có giá trị.

- Gia nhập những tổ chức tài trợ cho các hoạt động gia đình hay tôn giáo không phân biệt độ tuổi. Đặc trưng văn hóa ngày nay càng phân cách trẻ em và người lớn tuổi bao nhiêu, thì bạn càng nên tạo điều kiện cho hai thế hệ này đến với nhau nhiều hơn.

- Tham gia vào những chương trình trong đó trẻ em được dẫn dắt bởi những đàn anh lớn tuổi hơn hay bởi những người trưởng nhóm, những tổ chức xây dựng các quan hệ nhân ái. Phải mất khá nhiều thời gian để trẻ có thể hòa nhập tốt trong các hoạt động đa thế hệ, nhưng tương giao tuổi tác trong cộng đồng này là rất có lợi.

Xoa dịu cơn giận ở trẻ

Một khi bé nổi giận thì cơn giận có tăng lên hay được xoa dịu hoàn toàn phụ thuộc vào bạn và đứa trẻ. Xin giới thiệu một vài mẹo nhỏ để xoa dịu một đứa bé 2 tuổi. Nhưng đó cũng là nguyên tắc chung cho những đứa lớn hơn:

- Bình tĩnh, không căng thẳng: Sự bực bội và tiếng la hét không cho bé giải thích chỉ làm cho không khí càng trở nên căng thẳng, bạn nên tỏ ra hết sức bình tĩnh.

- Vô về và âu yếm: đôi lúc trẻ con tỏ ra sợ hãi cơn giận của chính mình. Hãy dỗ dành bé mặc dù bé cố tránh xa bạn.

- Giữ cho trẻ an toàn: hãy trông chừng, đừng để bé tự làm cho mình bị thương bằng cách đâm sầm vào các đồ vật xung quanh.

- Giải thích cho bé hiểu: kiên quyết giải thích rõ ràng cho bé là dù bé có giận dữ đến mấy thì bé vẫn sẽ không đạt được những gì bé muốn.

- Đổi chỗ: đưa bé ra khỏi nơi xảy ra cơn giận

- Phớt lờ: bạn cứ giả bộ như không quan tâm gì đến bé. Việc này có tác dụng làm nguôi cơn giận. Khó mà thực hiện được theo lời khuyên này nhưng cứ thử xem sao.

- Tránh xa: đưa bé sẽ nguôi cơn giận đôi nếu bạn để bé ngồi một mình trong phòng khoảng vài phút. Bảo nó rằng bạn chỉ quay lại nói chuyện với bé một khi bé không la hét nữa.

- Loại bỏ tác nhân dẫn đến sự giận dữ: ví dụ như đem cất món đồ chơi, nguyên nhân dẫn đến sự giận dữ.

- Tiếp tục công việc đang bỏ dở: dù bé có đi nặng bước hay dậm chân trong cơn nóng giận, bạn hãy cứ tiếp tục công việc của mình.

Dạy trẻ biết kính trọng người lớn

Người lớn được kính trọng chỉ vì họ là... người lớn. Nhưng bây giờ quan niệm đã thay đổi. Vì sao chúng ta đánh mất sự kính trọng của bọn trẻ?

Sau đây là những nguyên tắc giúp bạn dạy con biết kính trọng người lớn:

- . Phải làm gì để trẻ kính trọng?
- . Tại sao chúng ta lại lâm vào tình trạng này?
- . Bạn là cha mẹ của trẻ chứ không phải là bạn nó
- . Không cần giải thích hết mọi thứ
- . Hãy nhớ bạn là chủ gia đình
- . Tôn trọng cái riêng tư của mình
- . Không nên ép trẻ quá mức
- . Bắt trẻ ăn nói lễ phép
- . Vạch trần sự vô lễ
- . Tạo hệ quả mới

Phải làm gì để trẻ kính trọng?

Trong buổi họp mặt gia đình vào tối qua, chị Oanh chợt nhận ra cu Bi thật vô lễ. Khi mọi người tập trung đông đủ nhất thì thằng bé lại vùi vãnh. Chị đang trò chuyện với người em chồng thì cu Bi níu tay đòi uống nước trái cây: “Con muốn uống bây giờ cơ, con khát khô cổ rồi!”. Mãi tiếp chuyện cô em, chị chỉ trả lời: “Con à, tí nữa mẹ

lấy cho”. Thằng bé liền thét lên ngay sau lưng chị: “Con không chịu đâu!”

Chị cảm thấy ngượng ngùng trước thái độ vô lễ của cu Bi. Nhưng điều làm chị buồn và lo lắng là thái độ vô lễ của con ngày càng quá đáng. “Ở nhà lúc nào nó cũng bướng bỉnh. Mỗi khi có chuyện gì không vừa ý là nó cứ hét toáng lên. Ít khi tôi chú ý đến điều này, vì cứ nghĩ đó là những biểu hiện bình thường của một đứa trẻ. Thế nhưng, những gì xảy ra trong bữa tiệc đã giúp tôi nhận ra được thái độ vô lễ của nó, tất cả bà con đều chứng kiến điều đó và tỏ ra ái ngại cho tôi...”.

Tại sao chúng ta lại lâm vào tình trạng này?

Người ta hay đổ lỗi cho các phương tiện truyền thông. Tuy nhiên cha mẹ cũng có lỗi trong việc tạo ra sự bất kính nơi trẻ. Trong khi chúng ta dạy con sống độc lập, biết tự suy nghĩ chứ không tuân theo những chỉ thị độc tài của người khác thì chúng ta lại quá lo lắng về việc làm theo những đòi hỏi của con mình. Sự mâu thuẫn này không chỉ tác động xấu lên trẻ mà còn làm phát sinh những thói xấu gây tác hại trầm trọng cho trẻ. Sống lễ độ không chỉ là một tác phong tốt mà còn là yếu tố quan trọng trong quá trình phát triển lành mạnh của trẻ. May thay, lòng kính trọng còn có thể vun trồng được - thậm chí nơi những trẻ đã quen sống vô lễ.

Bạn là cha mẹ của trẻ chứ không phải là bạn nó

Quan hệ của bạn với cha mẹ thường có sự nghiêm nghị hay một khoảng cách nào đó. Điều này là đặc trưng của giai đoạn “giáo dục đời xưa”. Và chúng ta hy vọng tạo ra một tương quan gần gũi ấm áp hơn với con cái của mình. Nhiều người quá bận bịu, không có giờ rảnh dành cho con nên cảm thấy có lỗi với con và cố gắng đền bù bằng cách trở thành bè bạn với chúng. Như thế không những làm mất cảm giác an toàn nơi trẻ (được dựa vào bố mẹ thì an toàn hơn dựa vào bạn bè), mà còn thiếu sự chuẩn bị cho trẻ vào đời, một môi trường đầy cam bẫy. trở về

Không cần giải thích hết mọi thứ

Bạn không cần phải giải thích mỗi khi ra lệnh cho trẻ. Chỉ cần thông báo đơn giản là đã đến giờ cất đồ chơi và đi ăn tối, hoặc phải mặc áo ấm vào. Bạn không cần phải đưa ra lý do tại sao phải làm thế. Dĩ nhiên, trong một số trường hợp cần phải giải thích. Nhưng không phải lúc nào cũng thương lượng. Phải nhớ bạn là người đưa ra quyết định chứ không phải kỳ kèo trả giá. Mặc dù giải thích nhiều là một thói quen khó bỏ, nhưng hãy bắt đầu từng bước một. Hãy nói với trẻ: “Chúng ta sẽ nói chuyện sau”. Nếu thấy trẻ đã nghe lời, hãy bỏ đi ngay. Còn nếu chúng tiếp tục lý sự, hãy giữ vững lập trường của mình. Hầu hết trẻ đều nhanh chóng chấp nhận khi thấy gây sự chẳng ích lợi gì.

Hãy nhớ bạn là chủ gia đình

Cách nói cũ rích “vì mẹ muốn thế” thật không dễ chịu tí nào với bọn trẻ ngày nay. Có một cách nói ít độc đoán hơn mà vẫn xác lập được quyền hạn của bạn một cách cứng rắn mà vẫn trù mến: “Không được ăn kẹo trước bữa cơm, mẹ có trách nhiệm nhắc nhở con” hoặc: “Nếu con ra khỏi nhà mà không mặc áo ấm khi trời lạnh thế này thì bố nghĩ là đã không chăm sóc con theo đúng bổn phận của bố”. Bạn đừng cho rằng kiểu nói đó “Tây quá” hay nghe trầm trọng quá! Trẻ con hiểu được hết! Chúng ta cần nhận biết rõ rằng chúng ta là cha mẹ, có trách nhiệm mà không cần phải thỏa hiệp. Cuối cùng, con bạn sẽ nhận ra rằng cố chấp chẳng đem lại kết quả gì.

Tôn trọng cái riêng tư của mình

Không nên tiết lộ mọi chi tiết về đời tư của bạn. Chị Minh, một người mẹ trẻ nói: “Vợ chồng tôi gây nhau dữ dội. Chẳng lẽ phải kể hết cho bọn trẻ biết chính xác mọi chuyện sao?”. Một phụ nữ khác băn khoăn: “Có nên nói thực với con gái tôi về cuộc hôn nhân đầu tiên của tôi cho nó nghe?”.

Những nhà tâm lý nhiều kinh nghiệm cho biết cần phải dứt khoát nói “không” với bọn trẻ. Trẻ con sẽ vượt quá quyền hạn mỗi khi buộc mẹ mình phải trả lời mọi thứ, bất kể người mẹ có khó chịu hay không; hơn nữa chúng chưa biết cảm thông. Lòng kính trọng không chỉ là lắng nghe người lớn, mà còn là tôn trọng cảm xúc riêng của mọi người, nhất là của bố mẹ chúng.

Vì thế chỉ nên trả lời những câu hỏi không làm bạn khó chịu và những câu hỏi ảnh hưởng trực tiếp đến cuộc đời trẻ. Nếu bạn cảm thấy không thoải mái, bạn có thể giải thích rằng đó là chuyện riêng tư. Hầu hết trẻ con trên 3 tuổi đều hiểu được khái niệm riêng tư và đã quen giữ kín một vài chuyện riêng cho mình.

Cũng nên lưu ý rằng, kể hết mọi chuyện cho trẻ nghe đôi lúc lại làm cho trẻ cảm thấy bất an. Có khi chỉ cần một vài thông tin bất ổn nào đó sẽ làm cho trẻ thêm lo sợ.

Không nên ép trẻ quá mức

Anh Nam đành chịu thua đứa con 3 tuổi vì không thể bắt nó đi ngủ đúng giờ được. Tuy nhiên, trong thâm tâm, anh ta lại thích con gái mình cứng đầu. Khi đề cập đến chuyện này, anh thú nhận rằng: “Nói thực, tôi thích con gái tôi dám thể hiện ước muốn của nó. Tôi không muốn con bé trưởng thành như cách tôi ngày xưa: không bao giờ dám nói không, trong bất cứ chuyện gì. Đó là sai lầm của nhiều người.

Trẻ không quen những cấm đoán ở nhà sẽ gặp nhiều khó khăn khi cần thích ứng với những nguyên tắc ngoài xã hội. Nhu cầu của trẻ là cần có những nguyên tắc sâu xa hơn chứ không phải là cố gắng tránh những khó khăn khi chấp hành nguyên tắc. Thử tưởng tượng xem khi một đứa trẻ không sống theo nguyên tắc và không nhìn nhận bất cứ quyền lực gì của người lớn thì đó là một tình trạng đáng sợ, bởi vì nó hoàn toàn tự quyết. Như vậy, quyền lực sẽ giúp trẻ an tâm hơn – ngay cả khi nó không ngừng chống chọi với quyền lực đó.

Quyền lực mang lại cho trẻ niềm tin cần thiết rằng, có ai đó đang chịu trách nhiệm về các hành vi của nó, có ai đó trưởng thành và tài năng hơn nó để giải đáp những vấn nạn trong cuộc đời nó.

Khi chúng ta từ bỏ quyền lực, chúng ta không chỉ dạy trẻ bất kính, mà con đánh mất sự an toàn căn bản nhất của chúng.

Bắt trẻ ăn nói lễ phép

Hầu hết trẻ sẽ cảm thấy tội lỗi, thậm chí sợ sệt khi chúng tát vào mặt bố mẹ hay chửi thề trước mặt bố mẹ, chúng nhận ra rằng điều đó thực sự làm tổn thương người yêu thương nó. Nếu bố mẹ

không phản ứng gì với hành vi này, sau một thời gian, trẻ sẽ không còn cảm thấy xấu xa về chuyện đó nữa và cuối cùng chẳng quan tâm gì đến ảnh hưởng của việc nó làm đối với người khác.

Vạch trần sự vô lễ

Nhiều đứa trẻ thực sự không biết điều chúng đang nói và làm là sai lầm. Bạn cần phải nói rõ: “Giọng điệu của con như thế là vô lễ, phải bỏ ngay.”

Tạo hệ quả mới

Không cho trẻ tiếp tục chơi nữa, không mua những thứ bánh kẹo mà chúng đòi nữa. Ví dụ nói: “Sự vô lễ của con làm cho việc mua sắm mất thời giờ, cho nên tối nay con chỉ được chơi ít thôi.” Hay là “Vì con vô lễ, nên tối nay con không được xem chương trình hoạt hình thiếu nhi.” Sau đó phải phạt nó.

Phải dứt khoát

Lúc tốt nhất để chuyển đạt ý tưởng của bạn về lòng kính trọng là lúc xung đột. Hãy bắt đầu khi trẻ còn 2 tuổi rưỡi, lặp đi lặp lại những mong muốn của bạn: “Mẹ thấy đám đá sẽ không đem lại ích gì”, “Mẹ không muốn con làm tổn thương người khác bằng những lời vô lễ”, “Chúng ta nên xin lỗi vì đã nói điều tai hại đến người khác”.

Xác tín vì những giá trị cơ bản từ khi tuổi còn thơ sẽ giúp tạo một nền vững chắc cho tuổi niên thiếu lành mạnh. Các nghiên cứu đều chỉ rõ rằng khi cha mẹ có những đòi hỏi trẻ một cách rạch ròi thì khi đến tuổi niên thiếu sẽ ít dính vào những hành vi liều lĩnh như các trẻ đồng trang lứa: chúng sẽ có kết quả học tập cao hơn, không có quan hệ giới tính bừa bãi, và cũng ít rơi vào nghiện ngập ma túy hơn. trở về

Hãy làm gương tỏ lòng kính trọng

Bà Tư Hồng không bằng lòng với cô giáo mẫu giáo đang dạy con út bà. Khi thấy con không vui vẻ gì sau vài ngày đi học, bà mẹ liền nói: “Cô giáo gì mà như một cái bị thịt, về hưu non cho rồi!”. Và không có gì ngạc nhiên khi trong vòng một tuần sau, bé út con bà cũng nói những lời tương tự như thế về cô giáo.

Thành thật mà nói không phải tất cả mọi nhân vật có quyền đều liêm chính và đáng trọng, nhưng khi người lớn chúng ta phê phán công khai, là chúng ta đã cho trẻ một thông điệp rằng quyền phản kháng được chấp nhận. Và một lần nữa chúng ta đang tạo ra nỗi lo lắng nơi trẻ, vì chúng ta phá vỡ niềm tin vào người lớn, những người đang điều khiển cuộc đời chúng.

Coi chừng những điều bạn nói ra

Hãy coi chừng các nhận xét bất lợi của bạn về thầy, bạn, ông bà, và những người lớn có ảnh hưởng quan trọng trong đời của trẻ. Ví dụ nếu bạn nhận ra mình đang càu nhàu về bố mẹ chồng (như khi nói chuyện với chồng “Mẹ anh đúng là người hay xía vào chuyện của người khác”)..., hãy chấm dứt ngay cách nói xấu lớn tiếng như thế. Thậm chí dù trẻ không hoàn toàn hiểu, chúng cũng cảm nhận được sự bất kính ẩn sau những lời nói.

Không chỉ bằng lời

Khi những người chăm sóc trẻ không được quan tâm đúng mức bằng những tưởng thưởng tài chính, hay thiếu đề cao hình ảnh đẹp của họ trong xã hội, cách thể hiện tốt nhất lòng kính trọng của chúng ta là bày tỏ lòng cảm kích đó bằng những cách thức cụ thể. Ví dụ biểu huấn luyện viên của trẻ một hộp bánh như là để cảm ơn vì sự tận tình của giáo viên. Trước sự hiện diện của con, hãy ca ngợi sự đóng góp lớn lao mà cô giáo của nó đã làm để tổ chức buổi biểu diễn văn nghệ vừa qua.

Một bà mẹ biết được chồng của cô giáo lớp ba của trẻ bị bệnh, đã thống nhất với các phụ huynh khác làm một tấm thiệp chúc sức khỏe, cho trẻ cùng ký vào và gửi cho chồng cô giáo. Những cách biết ơn nho nhỏ này sẽ chuyển tải một ý tưởng là những nhân vật có quyền không phải là những người phục dịch mà là những người nỗ lực nhiều và rộng lượng chăm sóc trẻ. Họ xứng đáng được nể trọng.

Cộng tác để giải quyết vấn đề

Nếu con bạn về nhà hay than phiền giáo viên của nó, đừng bênh con bạn để lên án “kẻ thù”. Hãy lắng nghe và thấu hiểu xem vấn đề cụ thể là gì, và rồi vạch ra một cách thức đầy tôn trọng để giải

quyết vấn đề. Dĩ nhiên bạn luôn ủng hộ trẻ, nhưng phương pháp của bạn phải là không phê phán. Nếu quả tình thầy cô có giáo thiếu sót thật sự, hãy kính trọng trao đổi với họ.

Giải pháp như thế không chỉ đem lại kết quả tốt hơn cho trẻ mà còn dạy cho con bạn bài học quan trọng nhất: nếu nó đối xử với người lớn một cách lễ độ, nó sẽ luôn được đáp trả cách thích đáng.

Xử lý tình trạng trẻ em ăn cắp vặt

Nếu con bạn lấy trộm đồ từ cửa hàng, trường học hay từ bạn của nó, bạn đừng quá hoảng hốt, mà nên học cách xử lý thích hợp với tình trạng phổ biến này.

Tình hình chung

Lần đầu tiên, bé Thu Hằng, đưa con gái 5 tuổi của tôi đi chơi về với một “món quà” trong ba lô: một chiếc kẹp tóc mới. Tôi nghĩ chắc của bạn Ngọc Quyên trong lớp tặng nó. Lần thứ hai, tôi ngạc nhiên vì Ngọc Quyên đã cho Hằng một bộ đồ chơi nấu ăn của trẻ con. Lần thứ ba, khi Hằng mang về nhà một cái hộp bút đắt tiền, tôi bắt đầu hiểu ra rằng bé Hằng con tôi đã ăn cắp vặt. Hình ảnh những tù nhân áo sọc chột hiện lên trong trí tôi... Tôi vội dắt Hằng đến nhà đưa bạn, bắt nó phải trả lại và xin lỗi bạn.

Như đa số những đứa trẻ khác, bé Hằng bắt đầu tập tành thói ăn cắp vặt với triết lý rằng: “Cái gì của mình là của mình, cái gì của người khác cũng là của mình”. Một chuyên gia tâm lý trẻ em cho rằng tình trạng ăn cắp vặt ở trẻ em độ tuổi này là hoàn toàn bình thường. Bà nói: “Trẻ em ở độ tuổi 5 và 6 đang trong giai đoạn phát triển ý thức, và chúng rất khó cưỡng lại ham muốn có được những vật mà chúng thấy thích. Mặc dù biết rõ những gì không được phép làm, song chúng vẫn không thể vận dụng những điều đã được dạy bảo ấy”.

Tuy nhiên, nạn ăn cắp vặt ở trẻ em không hoàn toàn mang tính ham muốn bốc đồng. Theo ông Gil Noam, một chuyên gia tâm lý phát triển, giáo sư Đại học Harvard (Mỹ), thì: “Trẻ em trong độ tuổi 5 và 6 nhận thức rằng người lớn có thể đọc được suy nghĩ của chúng, và chúng khám phá ra rằng vẫn có những bí mật chúng có thể giữ riêng

một mình. Một đứa trẻ 3 tuổi có thể lấy đi một món đồ chơi từ người anh em họ hàng của mình mà không hề suy nghĩ, nhưng một đứa trẻ 5 hoặc 6 tuổi thì làm việc này có tính toán, tiên lượng trước, giấu giếm và sau đó tìm cách biện hộ tại sao có món đồ chơi mới ở nhà”.

Một lý do khác mà trẻ ở độ tuổi này thường ăn cắp vặt là vì chúng muốn được bằng với chúng bạn. Trẻ em thường dòm ngó xung quanh, thấy những đứa trẻ khác có gì và thấy buồn khi mình không có được những thứ ấy. Ăn cắp vặt là cách dễ dàng nhất để đua đòi với những đứa trẻ khá giả.

Xử lý sao đây?

Mặc dù rất khó mà kiềm chế được cảm giác giận dữ khi bạn thấy con mình lén lấy cắp một thanh kẹo bỏ vào túi, nhưng điều đó không có nghĩa con bạn là một đứa trẻ hư hỏng, hay bạn là bậc làm cha làm mẹ không tốt. Tuy nhiên nếu bạn làm cho con trẻ xấu hổ hay bẽ mặt, nó sẽ nhận thức lệch lạc rằng không nên ăn cắp chỉ vì làm như vậy thì có thể bị bắt và bị la mắng.

Những nhà giáo dục cho rằng nên xem hành động ăn cắp vặt là cơ hội để dạy trẻ con điều hay lẽ phải. Hãy đi thẳng vào sự việc (“Con không được lấy đồ của ai đó mà không trả tiền. Con phải trả lại cho người ta và xin lỗi họ”). Đừng so sánh đứa trẻ với anh chị em của nó (“Anh của con không bao giờ làm như vậy”). Nên thể hiện những giá trị gia đình một cách tích cực hơn (“Gia đình chúng ta không ăn cắp bao giờ”).

Dù biết rằng ăn cắp vặt là một phần trong giai đoạn phát triển của trẻ, bạn vẫn cần phải cho chúng biết rằng trộm cắp là sai để trẻ không làm như thế nữa. Thay vì dễ dãi về hành động của nó theo kiểu: “Mẹ sẽ gọi cho mẹ của Ngọc Quyên để nói cho bác ấy biết con bỏ nhầm cái hộp bút này về nhà”, thì bạn nên thẳng thắn : “Lấy đồ của Ngọc Quyên mà không xin phép bạn ấy tức là ăn cắp. Chúng ta phải trả lại ngay lập tức”.

Nếu tìm thấy một vật gì đó trong ba lô của con mà bạn nghi rằng nó lấy cắp, bạn chỉ nên đưa ra một nhận xét khách quan như sau: “Chà, cái này ở đâu ra vậy?” Nếu con bạn nói rằng nó không biết, hãy cho nó một cơ hội nữa để tự thú (“Mẹ biết lúc sáng đi học

con không có thứ này”). Tuy nhiên nếu bạn đã biết chắc rằng con bạn đã lấy cắp đồ của người khác, đừng hỏi thẳng nó, vì nó có thể sẽ nói dối để khỏi mất mặt. Hãy đơn giản cho nó biết rằng bạn đã biết chuyện (“Mẹ biết con đã lấy cái đồ chơi điện tử đó”), và cho trẻ biết bạn hiểu tâm trạng của nó như thế nào (“Con muốn có cái đó thì không có gì là xấu, nhưng lấy cắp thì không được”).

Kế đó là tìm cách giúp trẻ sửa chữa lỗi lầm, như trở lại cửa hàng hay nhà bạn nó để trả lại món đồ mà nó đã lấy. Nếu con bạn quá xấu hổ, bạn có thể xin lỗi giùm nó (“Con tôi đã lấy phong kẹo này, nhưng bây giờ nó đã biết làm như vậy là sai”).

Một điều quan trọng khác là bạn hãy giúp con trẻ tìm ra phương cách để ứng phó với những ham muốn có thể có trong tương lai (“Con có thể hỏi mượn cây viết đó, hoặc con có thể xin mẹ mua cây viết đó”). Nếu món đồ mà nó ao ước vượt quá khả năng của bạn, thì chính việc nó nói ra rằng nó muốn có món đồ đó đã phần nào làm giảm đi ham muốn lấy trộm. Lúc đó bạn có thể nói rằng: “Hiện giờ mình không đủ tiền để mua món đồ đó. Có lẽ mỗi tuần chúng ta nên để dành một ít tiền để mua nó.”

Bạn đừng hy vọng chỉ một lần trao đổi tâm tình với trẻ là có thể chấm dứt thói ăn cắp vặt. Có lẽ trẻ sẽ còn lấy trộm vài lần nữa trước khi nó thoát khỏi thói quen ăn cắp vặt này. Người lớn cũng vậy mà. Mong muốn có những thứ thuộc về người khác là một vấn đề mà mỗi người luôn phải đối mặt trong suốt cuộc đời. Tuy nhiên, với đại đa số trẻ em, đánh cắp chỉ mang tính giai đoạn. Giai đoạn này rồi cũng qua đi một khi bạn không còn quá bận tâm về nó.

Khi nào thì nên lo lắng thực sự?

Tình trạng trộm cắp vặt kéo dài là dấu hiệu đáng ngại. Bạn hãy cố gắng tìm hiểu vấn đề một cách toàn diện. Có thể vì bạn không gần gũi với trẻ, như trong trường hợp cha mẹ ly dị, người thân của bạn đến ở để giúp đỡ, và bạn phải đi làm cả ngày, hay ai đó trong gia đình đau ốm, nên trẻ ăn cắp vặt như là cách để nói: “Mẹ có còn quan tâm đến con không?”. Một khi bạn nhận thấy như vậy, bạn có thể nói với con rằng: “Mẹ biết gần đây mẹ rất bận, không thể ở bên con, làm

con buồn giận. Có phải vì thế mà con hay lấy trộm đồ người khác? Mẹ hứa rằng mẹ sẽ quan tâm đến con nhiều hơn”.

Nếu bạn vẫn không thể ngăn chặn tình trạng con bạn trộm cắp vật bằng những đối thoại thường xuyên này, thì hành vi ăn cắp vật này hẳn có liên hệ với những hành vi khó gần gũi khác, như nói dối hay gian lận, hoặc dường như con bạn ăn cắp vật để mua lấy tình bạn. Trong trường hợp này bạn phải nhờ đến sự can thiệp của các nhà trị liệu.

Khi trẻ móc túi mẹ

“Bác sĩ có thể không tin, nhưng trời ơi! Đây là sự thật. Con tôi ăn cắp tiền!”. Đầu dây điện thoại bên kia là tiếng nức nở của một bà mẹ có đứa con ngoan hiền, nay bỗng dưng phạm tội tày đình: ăn cắp tiền. Thay vì đánh đập, quát mắng, hãy tìm hiểu lý do.

Tại sao trẻ lại ăn cắp tiền?

“Thằng bé dám lấy trộm tiền trong túi áo tôi. Tôi nhớ kỹ vì hôm ấy còn đúng năm mươi ngàn và mấy đồng bạc lẻ thôi. Lúc tôi lấy tiền ra để giặt quần áo thì không thấy tờ năm mươi ngàn nữa. Hỏi mãi thằng bé mới vừa khóc vừa thưa: Nó giữ tiền quỹ lớp, chẳng may bị rơi lúc nào không biết. Sợ cô phạt, nó phải liều...”.

Bà mẹ ấy còn nói nhiều lắm. Trong trường hợp trên, câu chuyện hết sức đơn giản. Cháu bé không cố tình ăn cắp. Nhưng trong lúc bối rối sợ cô phạt, sợ bạn bé cười chê, bé đã làm liều. Bà mẹ đã hành động đúng: hỏi cặn kẽ cậu bé lý do. Và khi đã hiểu ra, bà không một lời trách mắng. Mẹ làm cho bé hiểu rằng: sự thật thà của bé là lời xin lỗi chân thành nhất.

Có nhiều phụ huynh hét toáng lên, làm ầm ĩ và cuối cùng đánh con một trận “cho chữa thói ăn cắp”, mà quên hỏi lý do dẫn đến hành động ấy. Đôi khi cậu bé hoặc cô bé thèm một cây kem quá. Nhưng mẹ bảo ăn kem bị sâu răng, thế là cắt. Do vậy, trẻ cố tìm ra tiền bằng cách nào đấy, để có một cây kem.

Có nhà, tiền bạc thoải mái đến độ có thể thấy khắp nơi. Trẻ không ý thức được giá trị của đồng tiền. Nó lấy cắp, vì thấy việc ấy dễ như lấy đồ chơi... Nhưng lại có bé nhà quá nghèo, một món đồ chơi, một que kem, không phải là việc nhỏ nữa. Bé mong có được món đồ

chơi như cu Toàn, bé Hoa cạnh nhà mà không có. Niềm ao ước được như các bạn cũng khiến bé trở thành kẻ cắp một cách ngẫu nhiên.

Phương pháp đúng sẽ hiệu quả

Bạn thấy đấy, trẻ ăn cắp đôi khi bắt đầu từ những lý do rất đơn giản. Nếu bạn biết ngăn bé và dạy bảo ngay từ đầu, bé sẽ không sai phạm nữa. Nhưng nếu bạn quá vô tâm, có thể bé sẽ trượt dài và hư đấy.

Trong tất cả các trường hợp, sự bình tĩnh và tế nhị để giải quyết tình huống là cần hơn cả. Quát tháo, đánh đập chỉ làm cho bé sợ ngay lúc đó. Bé càng nghĩ làm sao để có thể ăn cắp tinh vi hơn, để không bị bố mẹ phát hiện. Dĩ nhiên, chẳng có ông bố bà mẹ nào muốn điều này xảy ra.

Ăn cắp là xấu. Tại sao xấu? Bạn phải giảng cho bé hiểu. Cũng nên để bé trình bày lý do tại sao bé hành động như thế. Nếu có điều kiện, nên giải quyết nhu cầu của bé. Vì ước mơ của con trẻ rất ít khi vượt khỏi khả năng của chúng ta.

Nếu bạn dịu dàng gợi ý cho trẻ trình bày suy nghĩ của bé, để có thể hiểu được tất cả những nhu cầu của con, thì chắc chắn những lỗi như ăn cắp, nói dối sẽ không xảy ra. Bé dễ dàng tìm thấy sự tin cậy nơi bố mẹ. Bé biết mình sẽ không bị mắng khi muốn có một quyển truyện tranh, một cây kem. Hoặc trường hợp của cậu bé đánh mất tiền quỹ lớp trên, thay vì phải lên lút lấy tiền của mẹ bù vào, bé có thể mạnh dạn trình bày sự “rủi ro” của mình và xin lời khuyên từ bố mẹ.

Cha mẹ là chỗ dựa vững chắc nhất

Bố mẹ hãy là người đáng tin cậy nhất của con. Mỗi khi gặp rắc rối, cha mẹ chính là người đầu tiên bé tìm đến nhờ giúp đỡ. Có như vậy, phụ huynh mới không phải tìm đến các chuyên gia tư vấn chỉ vì: “Con tôi ăn cắp tiền”.

Tại sao bọn trẻ cứ hay nói dối

Thật là bức mình khi phải nghe những lời nói dối của con trẻ. Sự thật rành rành trước mắt mà sao chúng không chịu nói thật ngay từ đầu.

Chúng nói dối chỉ vì chúng chưa phân biệt được đâu là thật và đâu là sự tưởng tượng. Thậm chí trẻ 3-4 tuổi vẫn chưa nắm được khái niệm “nói dối” là gì bởi chúng không hiểu rằng sự thật khách quan thì phải dựa trên thực tế. Tại thời điểm này, trí tưởng tượng của trẻ phát triển lên đến đỉnh điểm, trẻ tha hồ tưởng tượng và thêm thắt mọi chuyện. Nếu sách vở của chúng nằm đổ đống lộn xộn dưới sàn nhà, trẻ sẽ chẳng chịu nhận là chính nó làm rơi sách trong khi nó đang cố với lấy quyển truyện tranh mà nó sẽ biện minh là nó bị trượt chân, va phải kệ sách và làm sách đổ xuống như mưa, rơi cả vào đầu nó. Và rồi bản thân chúng cũng nhanh chóng quên đi sự việc diễn ra như thế nào, nó cứ đinh ninh sự thật chính là những điều chúng nói. Chính nó hay con chó đã giẫm đầy bùn khắp cả nhà? Chính nó hay bạn nó đã vẽ nguệch ngoạc lên tường?

“Suy nghĩ thần kỳ” cũng là một trong những nguyên nhân làm cho trẻ thích thổi phồng sự thật. Các chuyên gia cho rằng một đứa trẻ thường ước sao cho sự việc khác đi với những gì đã xảy ra, và chúng thổi phồng sự thật vì chúng tin rằng điều cầu nguyện của chúng sẽ trở thành sự thật. Ví dụ như khi đứa bé trai giằng lấy đồ chơi của cô em gái làm con bé khóc toáng lên, thằng bé cảm thấy hối hận, nhưng khi bạn hỏi chuyện gì đã xảy ra thì thằng bé lại hồn nhiên kể lại rằng em nó khóc vì con bé đã đánh rơi đồ chơi xuống đất. Trong trường hợp này, thằng bé muốn sự việc diễn ra như nó suy nghĩ và rồi nó lại tin đó là sự thật.

Đừng vội lo lắng. Đó chỉ là những lời nói dối nho nhỏ khi chúng còn bé. Không phải cứ nói dối thì khi lớn lên trẻ sẽ trở thành tội

phạm. Phải gánh vác lớp vỏ bọc do cha mẹ khoác vào, phải tuân thủ những chuẩn mực về cách cư xử trong xã hội, những phép tắc đã là một nhiệm vụ nặng nề đối với bọn trẻ. Để giúp đỡ con bạn hiểu và thực hành tính thật thà, bạn hãy áp dụng các phương pháp sau:

- Khuyến khích sự trung thực: Khi trẻ nói dối, bạn thường la mắng hoặc trừng phạt, nhưng bạn cũng đừng quên cảm ơn, khen ngợi khi trẻ biết nhận lỗi và nói ra sự thật. “Ồ bây giờ thì mẹ đã hiểu tại sao cái xe đồ chơi đó lại bị gãy. Con ngoan lắm. Lần sau phải cẩn thận, giữ gìn đồ chơi”.

- Đừng làm trẻ phải khốn đốn: đừng cố ép trẻ tường thuật thật chi tiết việc phạm lỗi của nó. Dù gì đi nữa thì sự việc đó đã xảy ra rồi. Nếu sôcôla lấm lem đầy mặt thằng bé thì không cần hỏi bạn cũng có thể biết được chuyện gì xảy ra với phong kẹo sôcôla của con chị. Chúng ta thường gạn hỏi trẻ chỉ vì chúng ta muốn trẻ phải nhận lỗi nhưng cách cư xử như vậy chỉ tạo ra chiến tranh mà thôi.

- Hành động theo những gì bạn biết: Bạn chỉ cần nói “Cu Bo, sao con ăn kẹo của chị Bi mà không hỏi xin chị. Chị Bi sẽ tức giận vì bị mất kẹo cho mà xem. Con hãy lấy kẹo của mình chia một ít cho chị đi. Được chứ?”. Áp dụng phương pháp mềm mỏng này, không những bạn đã phá tan được sự đối đầu căng thẳng “hãy nhận là con nói dối” mà còn đưa ra cách giải quyết cho thằng bé làm cách nào để sửa lỗi. Về lâu về dài, biết cách hướng trẻ theo cách giải quyết của bạn sẽ hiệu quả hơn là bắt bẻ và chất vấn trẻ.

- Lòng tin: Hãy chứng tỏ cho con bạn thấy rằng bạn rất tin tưởng nó bằng cách luôn nói thật với con. Cố gắng giữ lời hứa với con và nếu có bận rộn gì mà đành thất hứa thì đừng quên nói lời xin lỗi. Trẻ sẽ bắt chước cách cư xử của bạn và tất nhiên cách này tốt hơn là cứ phải nghe những lời dạy dỗ nghiêm của bạn mỗi khi chúng làm lỗi.

Giáo dục giới tính khi nào?

Bạn băn khoăn không biết lúc nào nên dạy cho con những chuyện bạn cho là "của người lớn"?

Nhiều đứa trẻ, đến tuổi trưởng thành, bỗng sợ hãi khi nhận thấy sự biến đổi của cơ thể. Rồi những mặc cảm, những tò mò, những tác động xấu của môi trường xung quanh sẽ khiến trẻ không thể kiểm soát nổi hành động của chính mình.

Chính vì thế mà có nhiều trường hợp đáng tiếc đã xảy ra như: Trẻ bị mắc bệnh thủ dâm, quan hệ tình dục trước tuổi trưởng thành, bị biến đổi giới tính...

Thực ra, những trường hợp này đều có thể khắc phục được dễ dàng nếu trẻ được giáo dục giới tính từ nhỏ, giáo dục giới tính qua từng độ tuổi. Cha mẹ nên dạy cho trẻ có ý thức về giới tính ngay từ khi trẻ còn nhỏ. Việc dạy dỗ này có thể thông qua những sinh hoạt hàng ngày của trẻ.

Ngay từ bé

Cho trẻ mặc quần áo theo đúng giới tính của bé, khiến bé thích nghi dần với trang phục hàng ngày. Tránh không nên để bé trai mặc váy như bé gái và ngược lại.

Khi nghiên cứu trường hợp đồng tính luyến ái (nam cũng như nữ), trong không ít trường hợp, người ta phát hiện thấy những người này có tuổi thơ không bình thường. Cha mẹ thích con gái, nhưng sinh con trai, thế là cho các em mặc váy đầm... Điều này ảnh hưởng đến sự phát triển giới tính của các em khi lớn lên.

Từ 1 – 3 tuổi:

- Trẻ đang trong quá trình tập đi, nếu bị ngã, bạn có thể khuyến khích con trai bằng câu nói: “Ôi, con trai mẹ phải dũng cảm lên nào. Không khóc nhé”.

- Chọn đồ chơi thích hợp với trẻ. Với bé gái, có thể cho chúng chơi những con gấu bông mềm mại. Đối với bé trai, bạn có thể cho chúng chơi bộ đồ chơi ghép hình, xe hơi, ...

Từ 3 – 7 tuổi:

- Bắt đầu cho trẻ tham gia các trò chơi ngoài trời.

- Bé trai tham gia các trò chơi năng động, mạnh mẽ hơn như tập trồng cây, xây nhà trên bãi cát.

- Bé gái có thể chơi với nhóm bạn trong những trò chơi như bán đồ hàng, nấu ăn. Nhờ bé những chuyện trong nhà như cất hộ mẹ chai dầu, cái khăn...

Từ 8 – 11 tuổi:

- Có thể giao việc nhà cho trẻ. Lưu ý những công việc phù hợp với trẻ như: bé gái lau bàn, rửa ly tách, gấp quần áo... Trẻ trai tưới cây, chăm sóc cây cảnh...

- Tập cho bé trai giúp đỡ những bạn gái trong lớp, nhường nhịn em út trong gia đình.

- Đối với bé gái, bạn có thể bắt đầu nói đến những biến chuyển trong cơ thể trong thời gian sắp tới để trẻ “chuẩn bị tinh thần”.

Từ 12 – 15 tuổi:

- Đây là thời kỳ quan trọng nhất: Tuổi dậy thì với rất nhiều biến đổi lớn, cả về thể chất lẫn tinh thần.

- Đối với trẻ gái, đó là việc xuất hiện của kinh nguyệt và sự phát triển của ngực.

- Đối với trẻ trai, đó là sự xuất hiện của những hạt mụn lấm tấm trên mặt. Trẻ bị vỡ tiếng và cơ quan sinh dục bắt đầu phát triển.

- Thường xuyên trò chuyện với trẻ để theo dõi những biến chuyển về thể chất đó. Bạn cần giải thích cho trẻ hiểu về những biến

đổi ấy, qua đó trẻ có những định hướng rõ ràng, tránh lệch lạc về giới tính của mình.

Từ 15 – 17 tuổi:

- Trẻ bắt đầu chú ý đến bạn bè khác phái.
- Cha mẹ cần hết sức tế nhị. Đừng ngăn cấm quan hệ của chúng, vì dễ làm cho con bạn có những phản ứng chống đối, xa cách cha mẹ, hay rút vào cố thủ.
- Khuyến bảo, giúp trẻ hiểu: Ở độ tuổi này việc học hành quan trọng hơn vì nó sẽ quyết định tương lai của trẻ.

Giúp trẻ vượt qua nỗi đau mất người thân

Khi người thân ra đi, bạn hãy giúp trẻ hiểu được ý nghĩa của sự mất mát này.

Là cha mẹ, chúng ta đều muốn tránh cho con mình những đau đớn, sợ hãi và buồn phiền, nhưng giấu trẻ sự thật về cái chết sẽ rất có hại. Nếu cha mẹ không tiện nói về cái chết của người thân và cố giấu cảm xúc của mình, trẻ nghĩ đây là vấn đề cấm kỵ và hiểu rằng không được thắc mắc. Điều quan trọng là bạn hãy khuyến khích trẻ biểu lộ nỗi đau và cho chúng thấy bạn cũng làm như vậy. Hãy nói sự thật và chú trọng vào nỗi sợ hãi sâu kín

Nói lên sự thật:

- Nếu bạn cố gắng làm vơi nỗi đau và nói: “Con đừng buồn. Thôi đừng khóc...” sẽ làm trẻ nghĩ rằng những xúc cảm của nó là không thích hợp, trẻ sẽ ngại biểu lộ. Và nếu trẻ cứ giữ nỗi đau trong lòng, nỗi đau ấy sẽ theo nó đến lúc trưởng thành, ảnh hưởng không tốt đến tình cảm của trẻ.

- Trẻ có thể sợ khi thấy bố mẹ của mình khóc. Nhưng nếu bạn cố gắng tỏ ra cứng rắn thì ngay cả trẻ thơ cũng nhận ra tình cảm thật của bạn. Tốt hơn hết hãy để trẻ thấy bạn khóc. Lúc đó bạn có thể nói với chúng rằng: “Mẹ khóc vì nhớ bà. Nhưng mẹ sẽ không sao đâu”.

- Nếu trẻ không có vẻ buồn, điều đó không có nghĩa trẻ thờ ơ trước những mất mát trong gia đình. Hoặc nếu nỗi buồn của trẻ bộc phát nhanh, mới buồn đó rồi tươi tỉnh trở lại, cũng không có nghĩa là trẻ giả vờ buồn cho mọi người thấy. Trẻ dưới 6 tuổi không thể hiểu được điều người lớn đau lòng nhận thấy, đó là đối với con người, cái chết là không thể tránh khỏi. Vì trẻ mong người đã khuất sẽ quay về,

nên bạn cần thường xuyên giải thích cho trẻ hiểu chuyện đó không thể xảy ra.

Tập trung vào những sợ hãi sâu kín:

- Trẻ trong độ tuổi từ 3 đến 5 thường tin vào những điều khác thường, nên có thể cho rằng chính mình làm cho người thân chết. Như trường hợp đứa trẻ có người anh trai chết do xe đụng, bé cứ tự trách mình đã giận anh và đuổi anh đi. Bạn có thể ngừa trước những suy nghĩ sai lệch của trẻ bằng cách nói: “Đôi lúc trẻ em ở độ tuổi như con nghĩ rằng mình đã làm cho người thân chết, nhưng sự thật không phải vậy. Đó là một tai nạn, không ai có thể làm gì khác hơn”.

- Một trong những nỗi sợ lớn nhất của trẻ là bố mẹ chúng sẽ mất. Nỗi sợ này càng ám ảnh trẻ nhiều hơn khi có người trong gia đình đột ngột qua đời. Trẻ đơn giản nghĩ rằng: “Nếu bác Hai mất, cũng có lúc bố sẽ mất”. Trẻ có thể hỏi thẳng bố mình về việc này, hoặc giả như trẻ không hỏi, bạn vẫn phải giải thích cho trẻ hiểu. Bạn có thể nói: “Khi ông bà qua đời, trẻ em thường nghĩ rằng bố mẹ cũng sẽ qua đời. Bố muốn nói cho con biết rằng bố dự định sống đến lúc thật già, lúc đó các con đã lớn lắm rồi”. Nếu trẻ đặt vấn đề có sự liên hệ giữa cái chết của ông và sức khỏe của bạn, như trong trường hợp ông hút thuốc nhiều và chết vì ung thư phổi, và bạn cũng hút thuốc, lúc đó bạn hãy đề cập đến sự việc một cách lạc quan bao nhiêu có thể nhưng tuyệt đối đừng nói dối trẻ (“Bố biết con lo lắng chuyện bố hút thuốc. Đúng là bố cần phải suy nghĩ nghiêm túc về chuyện này”).

Báo tin buồn và giải đáp thắc mắc:

- Đừng nói với trẻ chết là ngủ và không bao giờ thức dậy. Nói như thế sẽ làm con bạn gặp vấn đề trong giấc ngủ. Thay vì thế, hãy nói: “Cơ thể của bác Hai đã ngưng hoạt động và sẽ không hoạt động lại nữa.”

- Những chuyên gia tâm lý ở các nước đang phát triển cho rằng chúng ta nên tránh đề cập quá nhiều đến thiên đàng vì như vậy ta sẽ đưa trẻ đến hai thái cực: trẻ cố tình hư để không lên thiên đàng hoặc trẻ sẽ trở nên rất ngoan để được lên thiên đàng. Chúng ta chỉ nên giải thích rằng “Khi con người chết, thân xác họ sẽ được chôn cất. Nhưng linh hồn, phần thiêng liêng làm cho họ đặc biệt hơn các

loài khác sẽ lên thiên đàng. Nó cũng sống mãi trong tâm trí chúng ta.”

- Hỏi xem cháu có muốn đi dự lễ tang hay không. Nếu bạn không cho con dự lễ tang vì lo rằng những gì nhìn thấy làm nó đau lòng, trẻ sẽ cảm thấy bị bỏ rơi trong lúc nó cũng đang đau buồn. Nếu bạn nghĩ con bạn đủ lớn để dự tiệc cưới, nó cũng có thể dự lễ tang. Trường hợp trẻ không muốn đi, đừng ép buộc nó. Các nhà tâm lý cho rằng bé dưới sáu tuổi không nên có mặt đêm cuối của đám tang vì một số trẻ có thể bị xác chết ám ảnh. (Nếu bạn định cho con dự lễ tang, hãy xem quan tài có để mở không).

- Nhắc đến người quá cố để giúp con bạn có ý thức về sự kết thúc. Nhớ những giây phút đặc biệt họ đã bên nhau – những lúc nó và bà cùng nấu ăn trong bếp hoặc bà kể chuyện cổ tích cho nó nghe. Khuyến khích đứa lớn viết thư cho người thân rồi đọc lớn. Trẻ có thể viết thư xin lỗi (“Cháu xin lỗi đã không viết thư cảm ơn khi bà gửi quà cho cháu”), hay tỏ lòng tha thứ (“Con không giận chuyện bà đón cháu trễ). Dù trẻ biểu lộ cảm xúc của chúng bằng nhiều cách nhưng bạn có thể nhận ra rằng con bạn biết kiềm chế nỗi đau vượt quá mong đợi của bạn.

- Giải thích cho trẻ: Việc nhận tin mất người thân sẽ dễ hơn cho trẻ nếu bạn đã từng nói chuyện với chúng về sự chết. Hãy tìm những ví dụ trong tự nhiên, như những chiếc lá xanh chuyển sang nâu và lìa cành. Đa số trẻ đều thích xem xác con rệp hay một con thú nào đó. Lúc này, bạn hãy giải thích rõ hơn: “Khi một vật chết, nó sẽ không còn cử động, không còn cảm giác đói, khát, nóng, lạnh, cũng không thể đi, nói chuyện, thở hay ăn được nữa.”

- Khi một nhân vật trong truyện hoặc trong phim chết, đó là cơ hội tốt để bạn hỏi con mình “Con nghĩ chết là gì?”. Sách giúp trẻ lĩnh hội vấn đề dễ hơn phim vì chúng ít minh họa. Tuy nhiên, với nhiều trẻ những hiểu biết ban đầu về sự chết lại từ video như Cái chết của cha Simba trong phim Vua Sư Tử.

- Kinh nghiệm đầu tiên của trẻ về cái chết thường là khi con vật cưng không còn. Bạn nên tận dụng cơ hội này để đề cập trường hợp người thân qua đời cũng giống như vậy. Nhiều bậc phụ huynh

vội vã mua ngay cho con một con vật khác để nuôi vì sợ chúng đau buồn nhưng thật ra bạn đừng đề nghị trẻ mua con vật mới ngay; thú vật có thể là người bạn thân của trẻ, và việc ngỏ lời mua cho nó con khác là xem thường sự quan trọng trong mối tình đặc biệt giữa chúng. Hãy đợi đến khi con bạn nói sẵn sàng.

Những phản ứng ngạc nhiên ở mỗi lứa tuổi:

- Từ 3 đến 5 tuổi: Các bé mẫu giáo nghĩ rằng chết có hai mặt. Trẻ nhắc lại các sự kiện một cách đơn sơ và bình thản: "Ông nội chết rồi. Ông không đi đứng được nữa và khi người ta chết, họ không thể sống lại." Trẻ ở tuổi này lo lắng cái chết sẽ ảnh hưởng đến cuộc sống hằng ngày của nó như thế nào một cách rất tự nhiên. Chẳng hạn khi bạn nói với trẻ Bà vừa mất, câu trả lời đầu tiên của nó có thể về một điều khác như: "Hôm nay con qua nhà bạn Hà chơi được không?"

- Từ 6 đến 7 tuổi: Trẻ ở tuổi này có khả năng hiểu rõ tính vĩnh cửu của cái chết. Chúng có thể muốn xem mãi những bức hình và hay nói về người đã khuất, về những gì trước kia họ thường làm với nhau. Cách cư xử này có thể kéo dài cả năm, một số cha mẹ nhận thấy con họ có vẻ bị ám ảnh bởi nỗi lo nào đó.

- Từ 8 đến 11 tuổi: Dù nó ra vẻ mình là trung tâm, nhưng nó chỉ muốn biết những gì sẽ vẫn như cũ trong cuộc sống của nó. Trẻ ở độ tuổi này cũng rất quan tâm đến việc biết thêm chi tiết những thông tin tại sao người đó chết, vì điều này giúp chúng cảm thấy tự chủ hơn.

- Từ 11 đến 13 tuổi: Sự bộc phát của tính xác lảo. "Bà tao chết chẳng có gì to tát cả. Dù sao lâu rồi tao cũng chẳng gặp bà." Có thể bạn thoáng nghe con mình nói với bạn nó như vậy. Thái độ bàng quan ấy chỉ là sự biện hộ máy móc. Nếu nó chấp nhận những cảm xúc thật của mình dù không nhiều, có thể nó sẽ trút hết nỗi lòng mình ra và sẽ mất bình tĩnh. Cảm giác khủng khiếp đó làm gia tăng nỗi sợ và làm trẻ trở nên yếu đuối hơn trong mắt bạn đồng trang lứa. Vì vậy, hãy tạo cho trẻ cơ hội bày tỏ những xúc cảm thật của nó. (ví dụ như "Con muốn nói chuyện về Bà phải không? Bây giờ chỉ có hai mẹ con mình, hãy nói cho mẹ biết").

Hãy kiên nhẫn với con cái

Có phải khoan dung với con sẽ làm cho bé hư hơn? Các bậc cha mẹ luôn băn khoăn “Làm thế nào để con cái nghe lời mà không làm cho bé xa cách và cảm thấy miễn cưỡng khi được sai bảo điều gì đó? Thật ra, vì mỗi bé có cá tính và hoàn cảnh riêng nên cha mẹ hãy cố gắng bỏ qua lỗi lầm của bé nếu có thể. Nếu cha mẹ sẽ quá khắt khe thì sẽ làm con cái ngày càng chui vào vỏ bọc của mình, xa cách cha mẹ vì cảm thấy không được yêu thương.

Trước hết, cha mẹ cần tự điều chỉnh bản thân, và nhìn nhận cả những khuyết điểm của mình. Trong cuộc sống hàng ngày, cha mẹ thường phản ứng quá đáng khi con cái không kiên nhẫn, trong khi chính bản thân mình cũng thiếu sự kiên nhẫn. Không nhìn nhận bản thân mình, cha mẹ sẽ khó mà chấp nhận lỗi lầm của con cái.

Tìm hiểu ưu và khuyết điểm của con cái để chấp nhận và cảm thông cũng là một việc rất quan trọng. Ví dụ con bạn làm việc nhà một cách cầu thả, bạn hãy khoan nóng giận. Trước hết bạn hãy tỏ ra hài lòng và vui mừng vì con đã giúp bạn làm việc nhà, sau đó bạn hãy bắt đầu sửa đổi bằng cách góp ý nhẹ nhàng như: “Con biết giúp mẹ là con ngoan lam. Con đến đây, mẹ sẽ chỉ cho con vài bí quyết để lần sau con làm nhanh hơn và tốt hơn hôm nay...”. Chấp nhận là mấu chốt quan trọng để bạn không cảm thấy chán nản và giải quyết vấn đề một cách dễ dàng hơn.

Một khi đã biết chấp nhận, bạn cần biết tha thứ. Vì tha thứ sẽ khiến bạn thấy lỗi lầm của con cái không còn là “vấn đề nghiêm trọng” nữa, từ đó bạn mới bình tĩnh và kiên nhẫn đưa ra những thay đổi đúng lúc.

Dạy con có thói quen lễ phép

Một lần, đang đi bộ dọc đường, một cậu bé vô tình đá quả bóng trúng người tôi, làm rơi hết bộ quần áo. Cậu bé chạy tới nhặt quả bóng ngay dưới chân tôi rồi vội vàng bỏ đi, không một lời xin lỗi. Lần khác, gần 12 giờ đêm, chuông điện thoại reng. Đầu dây bên kia một giọng nói rất con nít: “Trang hả, mai ghé nhà cô chủ nhiệm với mình nhé!”. Tôi nhẹ nhàng: “Hình như cháu lộn số”. Bên kia cúp máy, không một lời cảm ơn hay một câu xin lỗi... Và còn nhiều, nhiều lắm những tình huống không biết phải trách ai, các em hay người lớn. Chợt nghĩ, việc dạy lễ nghĩa cho con cái đang bị các bậc cha mẹ lãng quên? Hay có nhiều cha mẹ phó trắng mọi việc cho nhà trường... Để rồi các em, một thế hệ lớn lên không biết mình phải có thái độ như thế nào cho đúng mực với người trên, không ý thức được mình phải lễ phép như thế nào với cha mẹ, thầy cô, tỏ lòng kính trọng người lớn tuổi... Dạy lễ nghĩa cho con cái là rất cần thiết, nhưng dạy bằng cách nào?

Theo thạc sĩ tâm lý Hoàng Thị Thu Hà thì trước hết về mặt nhận thức, các bậc cha mẹ phải nhận thức và khắc sâu: trẻ con không phải là người lớn, nghĩa là các em còn non nớt và thiếu kinh nghiệm trong mọi vấn đề của đời sống xã hội: từ nhận thức, tình cảm đến các mối quan hệ xã hội. Vì vậy, cha mẹ phải giúp đỡ, chỉ bảo cho các em từng li từng tí. Ai cũng biết từ một đứa trẻ chuyển sang một người trưởng thành là cả một quá trình đầy gian nan và thử thách, đòi hỏi người trẻ phải vượt qua. Đó là một quá trình trẻ học tập. Lĩnh hội kinh nghiệm xã hội - lịch sử biến thành vốn hiểu biết, vốn sống của bản thân. Trong quá trình đó trẻ cần sự chỉ dạy của cha mẹ. Như vậy để trẻ có thói quen lễ phép và nên người, cha mẹ đóng góp một vai trò quan trọng: dạy dỗ, uốn nắn cho các em từng ly từng tí.

Thói quen là một cách sống hay một hoạt động được lặp đi lặp lại lâu ngày, khó thay đổi. Và bao gồm cả những thói quen tốt cũng như thói quen xấu. Để hình thành hay phá vỡ một thói quen không quen không dễ, cần phải có thời gian, sự hướng dẫn của cha mẹ và sự tập luyện của bản thân các em.

Hiểu được như thế thì cha mẹ mới có thái độ đúng đắn khi tập thói quen cho con cái. Muốn tạo cho con có những thói quen tốt thì cha mẹ phải tin con, để con tiếp xúc với mọi công việc, mọi sự kiện vừa sức. Ngày nay hầu hết các bậc cha mẹ không tin vào con mình. Hay nói cách khác, chúng ta không dám tin con cái. Cha mẹ luôn thương yêu con cái và nghĩ con mình còn non nớt, bé bỏng, nhỏ dại. Để rồi không dám cho con làm bất cứ việc gì. Như thế chỉ tạo cho trẻ có thói quen ỉ lại, đây chính là sự sai lầm nguy hại đầu tiên. Cha mẹ hãy mạnh dạn tin tưởng con cái nhưng phải quan tâm theo dõi thường xuyên để uốn nắn kịp thời những thói quen chưa tốt. Vì không tin con nên nhiều cha mẹ giáo dục bằng cách áp đặt, cứ bắt con phải làm thế này mà không được làm thế kia và không hề có một sự giải thích nào cho con trẻ. Như thế sẽ không hiệu quả, bởi con trẻ sẽ có cảm giác mình không được tôn trọng, không được bình đẳng. Như đã nói, để có một thói quen cần phải có thời gian, vì thế cha mẹ phải dùng nhiều biện pháp để tạo cho con trẻ có thói quen tốt. Có khi chúng ta với vai trò là một người cha (mẹ) nhắc nhở con, nhưng cũng có khi trong vai trò là một người bạn. Và hơn hết là người lớn phải kiên quyết khi nhắc nhở trẻ. Chỉ cần chúng ta thoả hiệp, nhu nhược một lần, trẻ sẽ lờn ngay.

Dạy trẻ hình thành thói quen lễ phép hay một thói quen tốt cần có những biện pháp cụ thể, phù hợp với từng độ tuổi, từng hoàn cảnh sống và từng tâm lý đặc trưng của mỗi trẻ. Nhưng việc xây dựng cho trẻ một thời gian biểu là không thể thiếu. Cha mẹ phải đôn đốc, kiểm tra việc thực hiện của các em. Bên cạnh đó, phải có sự thống nhất việc dạy giữa cha, mẹ và các thành viên trong gia đình (nhất là những gia đình có nhiều thế hệ). Đừng bao giờ để trẻ chứng kiến cảnh: “Dạy con như thế mà cũng dạy” hay “Con tôi tôi dạy, con ai người ấy dạy”... Đặc biệt là phải tìm hiểu nhóm bạn của con, hướng dẫn con chọn bạn tốt để chơi. Tuổi mới lớn chịu ảnh hưởng của bạn bè rất lớn. Và hơn hết là sự gương mẫu của cha mẹ. Một đứa trẻ sẽ

không có thói quen gọn gàng khi người cha bà đâu vứt đó... Những việc làm của cha mẹ luôn ăn sâu, thấm vào đầu của con trẻ. Nó ảnh hưởng một cách tự phát và cực kỳ quan trọng.

Hình thành thói quen lễ phép là hình thành một khía cạnh nhỏ trong việc hình thành nhân cách của con người. Những thói quen sẽ hình thành nên nhân cách và ảnh hưởng đến tính khí của một người sau này. Nên việc dạy lễ nghĩa cho con cái vô cùng quan trọng, cần thiết hơn cả việc dạy chữ cho con.

Óc khôi hài và trẻ con

Tính cách khôi hài của bé phát triển và thay đổi như thế nào?

Óc khôi hài có thể làm giảm tối thiểu sự căng thẳng, khiến trẻ cảm thấy thoải mái và hoạt động hiệu quả hơn. Để cho con bạn chuyển từ tính ngờ ngạc ở tuổi chập chững tập đi sang tính cách khôi hài và tế nhị hơn ở tuổi sắp bước vào tuổi dậy thì, bạn cùng con ngồi lại với nhau, khuyến khích con cười, và hãy tận hưởng giai đoạn đầy ắp tiếng cười này.

Những nụ cười đầu tiên (từ lúc mới sinh đến 2 tuổi)

Những biểu hiện sớm nhất về tính khôi hài thường xuất hiện vào khoảng tháng thứ 3 hoặc thứ 4 sau khi sinh, khi con bạn lần đầu tiên biểu hiện một nụ cười thực sự. Khoảng tháng thứ 6 hoặc thứ 7, trẻ sơ sinh bắt đầu cười nhiều hơn, có thể tiếng cười chỉ là tiếng kêu ré lên. Không lâu sau ngày sinh nhật đầu tiên, những lần vui đùa với con đột nhiên sẽ trở nên hấp dẫn trẻ, khiến trẻ cười khúc khích to tiếng.

Trò chơi “ú oà” vui đùa với trẻ sẽ giúp cho trẻ học được tính cách chiếm ưu thế, nhất là khi trẻ bắt đầu tham gia một cách tích cực vào các trò chơi đó. Loại tác động này giúp cho trẻ cảm thấy vui và cười thoải thích.

Vai kịch vui ở trường mẫu giáo (từ 3 đến 5 tuổi)

Những em từ 3 đến 5 tuổi có thể có một số tính cách kỳ lạ mà bạn chưa hề gặp bao giờ. Các em có vẻ thành thạo trong khi chơi gỗ nhíp và thường nói huyền thuyên những câu nói nghe có vẻ vớ vẩn và buồn cười.

Nói chuyện đủ thứ chuyện với ba hoặc mẹ trong phòng tắm là một đặc trưng khác nữa của trẻ mẫu giáo. Các em thường vỗ tung nước và nói huyền thuyên đủ mọi thứ và để ý xem phản ứng của bố mẹ thế nào. Nên nhớ, với trẻ em việc dạy theo từng tình huống là rất có ích, như việc dạy trẻ cách đi nhà vệ sinh chẳng hạn.

Trẻ em ở độ tuổi này thường rất tự nhiên và chỉ hiểu theo nghĩa đen, do đó chưa thể nói những lời hoặc những trò đùa có ẩn ý được. Các em thường thích những phim video và sách hình vui, đặc biệt loại sách và phim xuất hiện những con thú có tính hư cấu hay những người ngờ nghệch.

Vui chơi hài hước (từ 6 tuổi trở lên)

Trong suốt những năm đi học, óc khôi hài sẽ hình thành nên một hình thức hoàn toàn mới trong cuộc sống của trẻ. Các em sẽ học cách thích ứng hợp lý hơn, và chính sự khôi hài sẽ phản ánh quá trình phát triển này. Con bạn sẽ hiểu được những ẩn ý phức tạp, có thể diễn đạt nó một cách thoải mái hơn.

Khi một đứa trẻ có khả năng nói tốt thường bộc lộ tính cách khôi hài một cách dễ dàng và có thể kể lại một cách rõ ràng những câu chuyện vui hoặc trình bày một vấn đề rắc rối hơn. Nhưng nếu đứa trẻ nói năng kém hơn thì thường bộc lộ tính cách khôi hài thô thiển hơn, cười nói vô cớ khi giả bộ bắn “đùng” lên tường hoặc làm đổ mấy cái ghế.

Cũng có trường hợp, sự khôi hài ở trẻ cũng có thể chuyển sang tính ích kỷ trong những năm đi học, đặc biệt là những lời chọc ghẹo dễ gây tổn thương hay những lời nói ác ý nhắm vào các bạn bè cùng trang lứa với mình. Các chuyên gia cho rằng đây là một đặc trưng của tuổi đi học, bởi vì các em sử dụng sự khôi hài của mình như một cách sao chép lại tính thiếu tự tin riêng ở mình. Bằng cách chọc ghẹo những người khác là ngu ngốc, các em cảm thấy mình là giỏi, là tốt hơn. Bố mẹ có thể điều chỉnh hành vi này của các em bằng cách giải thích rõ ràng khôi hài là một công cụ mang tính xây dựng chứ không phải là một công cụ phá huỷ.

Cho dù con bạn bao nhiêu tuổi đi nữa, thì việc đưa sự khôi hài vào cuộc sống mỗi ngày cũng là một nghệ thuật để nâng cao tinh

thần gia đình. Sau đây là một vài cách sẽ giúp gia đình bạn luôn có tiếng cười.

- Tạo không khí hài hước trong gia đình. Tạo “góc cười” hay một khoảng không gian nào khác mà bạn có thể treo lên đó hình những nhân vật trong hoạt hình, những câu nói hóm hỉnh, những bức hình chụp hay những bức tranh trông ngộ nghĩnh.

- Cùng đọc truyện cười. Cùng đọc truyện cười với con là một cách hay để gây cười và dạy cho con cách khôi hài tế nhị.

- Xem các chương trình khôi hài. Xem các chương trình hài kịch trên TV thích hợp với từng độ tuổi hoặc cùng xem hoạt hình mỗi tuần.

- Khuyến khích con mình tạo cách khôi hài riêng. Dạy cho con tạo sự khôi hài chính ngay trong cuộc sống hàng ngày.

Dạy trẻ cách xử sự

Có lẽ các vị phụ huynh chẳng bao giờ bắt đứa con mới 2 tuổi của mình nhai thức ăn mà không được há miệng. Nhưng nếu bạn chịu để ý một tí thì bạn sẽ rất ngạc nhiên về những cách cư xử mà con bạn học được, có lúc cần phải xử sự thế này, có lúc lại xử sự thế kia. Có lẽ giờ này con bạn đang nhủ ngon hoặc đang học bài vì bé đã biết được phản ứng của bạn. Nếu bạn có cách cư xử ngay từ lúc đầu và thường xuyên áp dụng thì con bạn sẽ nắm bắt nó nhanh hơn – và ít tỏ thái độ chống đối hơn.

- Làm gương: Để trẻ có những cách cư xử lịch sự thì cách tốt nhất là bạn phải lịch sự đã. Ở lứa tuổi này (2 tuổi) trẻ em chỉ muốn làm giống bố mẹ mình mà thôi. Nếu trong nhà bạn lúc nào trẻ cũng nghe được những câu nói lịch sự thì trẻ cũng sẽ cư xử lịch sự đúng như thế.

- Nên bắt đầu bằng những điều nhỏ nhất. “Cám ơn”, “xin lỗi”... thường là những câu nói nhã nhặn lịch sự đầu tiên mà người bố người mẹ nào cũng muốn dạy cho con mình. Bạn có thể áp dụng ngay khi đứa trẻ bắt đầu nói những lời đầu tiên để giao tiếp với những người xung quanh, có thể là ngay sau năm đầu tiên. Phải mất một thời gian khá dài con bạn mới có thể nói được những lời như “cám ơn” hay “xin lỗi”, nhưng một khi con bạn bắt đầu nói chuyện được thì bạn sẽ dần tập cho bé nói sao cho đúng, nói sao hay. Bạn cũng nên đọc cho con nghe những câu chuyện có tính giáo dục mối quan hệ và cách cư xử của mọi người trong cuộc sống hàng ngày để hướng trẻ theo những cách thức đúng nhất.

- Yêu cầu con cùng ngồi vào bàn với bạn. Học cách ngồi yên và thẳng lưng được 5 phút là một kỳ công rất lớn đối với trẻ lên 2 tuổi, vì vậy đừng bao giờ tự đặt mình vào tình huống khó xử nếu con bạn

bạn bắt đầu ngo nguậy hay quơ tay múa chân. Các bữa ăn trong gia đình có thể là khoảng thời gian thực hành khó khăn, phải bảo đảm được mục tiêu mà bạn đã đề ra một cách hợp lý: 15 phút ngồi ở bàn ăn, ngồi nguyên ở trên ghế có thể là một việc làm khó khăn đối với những trẻ năng động. Bạn nên nâng cao dần mục tiêu của mình, không chỉ ở bữa ăn mà cả ngay trong nhà bếp: đầu tiên là 5 phút sau đó là vài phút nữa khi trẻ đã có vẻ mệt. Mỗi khi dùng cơm tối ở nhà bạn bè hay họ hàng thì bạn phải chuẩn bị tinh thần cho bé trước, cho bé biết rằng đây sẽ là một cơ hội để bé thể hiện mình là một đứa bé ngoan, bé có thể ngồi chơi hoặc ăn ngoan ngoãn trong suốt bữa ăn được. Khi con thực hiện được, bạn đừng quên khen ngợi để động viên bé. Tuy nhiên, đừng nên quá khen, nếu không bé sẽ cảm thấy là mình đã làm được một việc gì đó phi thường. Nên nhớ, chúng ta đang đề cập đến những đứa trẻ chỉ mới 2 tuổi, có thể tái phạm lại và nên vui vẻ để xử lý mọi tình huống.

- Mạnh dạn dùng những lời chào lịch sự. Đối với trẻ lên 2, chắc chắn có thể học được những câu chào thông thường như “chào bác”, “chào cô”... mỗi khi đến thăm hay được gặp gỡ một ai đó và “chào bác / cô / chú... cháu về” mỗi khi ra về. Có thể trẻ sẽ dễ dàng chào hỏi lúc đến nhưng đến khi ra về lại bẽn lẽn mắc cỡ hay oà khóc chào khi ra về. Nhưng nói chung đây là bước tích cực trong việc dạy những lời chào hỏi cho trẻ vì điều đó giống như những viên gạch lót đường đầu tiên để nâng cao kỹ năng giao tiếp cho trẻ, đại khái như “rất vui được gặp bác / chú / cô...” và sau đó là cử chỉ ôm hôn hoặc bắt tay đầy thân thiện. Đưa con đến nhà ông bà chơi thì dạy cho trẻ cách chào hỏi ông bà “cháu chào ông bà”, nếu đây là lần đầu tiên đến thăm ông bà, bạn phải sắp xếp trước với con để con khỏi bỡ ngỡ quay mặt đi và không chịu chào ông bà (dù sao con bạn chỉ mới 2 tuổi, cho nên lần đầu tiên có thể cháu sẽ mắc cỡ)

- Tập phép lịch sự ở nhà. Những cuộc cãi vã đầu tiên của trẻ thường là giành giật đồ chơi. Đừng hy vọng con mình sẽ nhường đồ chơi cho những em khác, mà phải chiều cố đến con mình, nếu bạn bắt đầu dạy cho con là khi nào chơi cùng với những bạn khác, ở nhà cũng như ở trường thì con không được giành hết đồ chơi. Cần đặt ra những nguyên tắc cơ bản: nếu có một đồ chơi mà nhiều em cùng thích chơi, thì phải thay phiên nhau chơi chứ không được giành giật nhau và

làm hư đồ chơi, không được xô đẩy và đánh nhau. Nếu có vi phạm thì phải cảnh cáo rõ ràng và nếu cần không cho chơi nữa. Nên khen con mỗi khi nó làm được một việc tốt hoặc có những hành vi rộng lượng hay quan tâm đến bạn nó.

Môi trường tốt để hình thành nhân cách

Coi trọng những sáng tạo

Đứa trẻ luôn hướng thiện và muốn mọi người coi mình không còn là con nít. Một trong những cách đơn giản để làm cho trẻ thấy mình là được người lớn tôn trọng là dành một vị trí trang trọng cho những thành quả lao động của trẻ. Ở thành phố, cửa tủ lạnh, cánh cửa ra vào nhà bếp... còn ở nông thôn là cánh cửa ra vào nhà hay cánh cửa tủ quần áo... có thể là nơi dùng để dán, để treo những tấm hình, những đồ thủ công nhỏ của đứa trẻ. Cũng có thể dùng vào việc này một tấm bảng gỗ treo vào tường ở chỗ có nhiều người qua lại. Còn nếu cha mẹ luôn miệt mài than phiền: “Con vẽ cái gì xấu vậy, vẽ lung tung, đừng bày bừa ra đó, cho hết vào sọt rác đi!” thì chắc chắn hậu quả sẽ tai hại về mặt tâm lý đối với trẻ.

Thông điệp thứ nhất của việc làm đó là thành quả lao động của trẻ được coi trọng. Hàng ngày, trẻ thấy cha mẹ dọn dẹp, bỏ vào sọt rác các loại giấy tờ vương vãi, song những trang vẽ của trẻ lại được dành một vị trí trang trọng. Trẻ thấy cha mẹ coi trọng việc làm của mình, cũng tức là coi trọng mình.

Thông điệp thứ hai: người lớn coi trọng nhận thức, cách nhìn của đứa trẻ đối với thế giới xung quanh nó. Có thể bức tranh vẽ không đẹp, bạn không hiểu trẻ vẽ cái gì, song đừng vội phê phán hay bảo nó vẽ lại hay vứt đi. Thấy cha mẹ dán tranh vẽ của mình lên, trẻ sẽ tự nhủ: “À, cha mẹ mình thấy mình cũng vẽ được đấy chứ, dù bản thân mình thấy cũng chẳng đẹp đẽ gì”. Việc làm của bạn cũng có nghĩa là bạn tôn trọng những cảm nghĩ, sự tưởng tượng của trẻ, khuyến khích nó tiếp tục bày tỏ những cảm xúc, những cách nhìn của riêng nó đối với thế giới xung quanh. Đứa trẻ sẽ tự nhủ: “Cha mẹ thích mình vẽ, mình sẽ tiếp tục vẽ một tranh khác đẹp hơn. Mình cũng sẽ tập làm thơ, tập làm bài hát để xem cha mẹ có thích hay

không”. Nếu bức vẽ quả là đẹp thì bạn nên nhận xét với đứa trẻ bạn thích cái gì ở bức tranh đó: đường nét, ý tưởng hay màu sắc...

Tuy nhiên nếu bản thân trẻ thấy bức tranh chẳng ra gì và muốn vứt đi thì cha mẹ chớ có đem treo hay dán lên. Làm như vậy trẻ sẽ hiểu rằng bạn muốn bôi xấu nó. Tác dụng sẽ ngược lại.

Thấy trẻ thích vẽ, hát, làm thơ... bạn hãy khuyến khích và tạo điều kiện cho trẻ tham gia các sinh hoạt đó ở câu lạc bộ hoặc các lớp học. Qua tiếp xúc với bè bạn và thầy cô, trẻ sẽ thêm tự tin và phát huy sở thích cùng năng khiếu của mình. Điều đó rất có lợi cho sự phát triển của trẻ về văn, thể, mỹ.

Trưởng thành trong tập thể.

Trong gia đình, đứa trẻ là một thành viên nhỏ tuổi. Dù nó là anh cả hay chị cả đối với các em nhỏ hơn, trẻ vẫn phải phụ thuộc vào cha mẹ. Còn trong một nhóm, đứa trẻ là một thành viên ngang hàng với mọi thành viên khác, “vị trí xã hội” của trẻ có khác. Điều đó góp phần củng cố lòng tự tin của đứa trẻ.

Tham gia một ê-kíp hay một đội có lợi cho trẻ ở các mặt sau đây:

- Trẻ sẽ có tin thần phấn đấu vì đồng đội, vì “màu cờ sắc áo”. Thành tích cá nhân góp phần vào thành tích chung của cả đội. Ngược lại thành tích của đồng đội cũng là thành tích của trẻ. Trẻ sẽ học được những ưu điểm của đồng đội trong thi đấu. Trẻ cũng được sự động viên, khuyến khích của bè bạn hoặc của huấn luyện viên...

- Trẻ sẽ học được cách phối hợp như thế nào với bè bạn để đạt được thành tích cao. Và khi bị thất bại sẽ giúp trẻ không bi quan, nản chí.

- Tham gia vào những hoạt động có tính chất đồng đội như vậy, trẻ sẽ biết tập trung nỗ lực để đạt được mục tiêu cụ thể trong một thời gian tương đối ngắn, khác hẳn với các công việc gia đình (không cần có sự tập trung cao độ) hay trong việc học hành, thời gian để đạt được mục tiêu cũng phải lâu hơn.

Tất cả những điều nói trên rất có lợi cho sự trưởng thành của trẻ về mặt nhân cách. Nhưng cũng cần lưu ý những điều sau đây:

- Quan tâm đồng đội của trẻ: ưu, nhược điểm gì; bạn nào tốt, bạn nào chưa tốt?

- Nếu đây là một đội tương đối cố định về mặt tổ chức, cần tìm chọn những huấn luyện viên tốt, nhất là về mặt nhân cách.

- Cần để trẻ tự chọn đội mà nó thích tham gia. Người lớn có thể góp ý song không áp đặt ý kiến của mình.

- Khi trẻ muốn từ bỏ đội nó đang tham gia, cần tìm hiểu nguyên nhân.

Tự tin trong tình huống khẩn cấp

Đưa trẻ tự tin là khi gặp tình huống khẩn cấp, nguy kịch thì biết xử trí, đối phó một cách bình tĩnh, có thể tự cứu mình và cứu người có hiệu quả. Điều này có ý nghĩa thiết thực bởi vì đứa trẻ nhiều khi ở nhà hay đi lại trên đường chỉ một mình.

Hãy cho đứa trẻ tham gia các buổi học về cứu thương do tổ chức Chữ thập đỏ hướng dẫn: học cách cầm máu, băng bó, cố định xương gãy... Cho trẻ tập biết bơi, biết cách cứu người bị chìm dưới nước.

Dạy trẻ biết phải kịp thời xử trí ra sao trong các trường hợp khẩn cấp.

Khi có cháy thì tắt cầu dao điện, hô to: cháy, cháy... nhiều lần, gõ kèng hay gõ xoong, nồi để báo động cho mọi người xung quanh. Biết cách thoát nhanh ra khỏi nhà, biết rằng không được liều lĩnh chạy vào nơi đang cháy để tìm một vật gì đó.

Gọi các số điện thoại khẩn cấp. Hướng dẫn trẻ cách quay số, cách nói cho rõ ràng, bình tĩnh và ngắn gọn nội dung cần thông báo như địa chỉ, tình trạng khẩn cấp ra sao... Cho trẻ thực tập nhiều lần dưới sự hướng dẫn của người lớn.

Dạy cho trẻ hiểu ý nghĩa của ký hiệu.

Khi thấy ký hiệu này thì không được sờ đến, dùng đến hay ném thử.

Dạy cho trẻ chạy đi báo ngay cho người lớn hoặc công an biết những gì nó thấy nguy hiểm và nó không được đụng đến: dây điện đường bị đứt, ống chích vút dưới đất, súng đạn, lựu đạn...

Dạy đứa trẻ biết cách dùng dao, luôn nhắc nhở nó không được chơi với dao hay vật nhọn

Dạy cho trẻ biết khi ở nhà một mình, không được mở cửa cho bất cứ người lạ nào vào nhà, không nhận bất cứ vật gì người lạ đưa, không đưa cho người lạ vật gì trong nhà, không tin bất cứ lời nào của người lạ dù họ nói đó là lời của ba mẹ nhắn về.

Khi đứa trẻ ở nhà một mình, dạy trẻ biết cách liên hệ bằng điện thoại với ba mẹ trong trường hợp cần thiết.

Đó là những điều tối thiểu cần lưu ý dạy cho đứa trẻ biết để nó được tự tin trong bất cứ trường hợp khó khăn hay nguy hiểm nào.

Có phải trẻ hư do bạn bè xấu?

Trước khi ngăn cấm con kết bạn với ai, hãy khách quan trả lời tại sao bạn không thích bạn của nó? Một số cha mẹ vì sự “thiên vị vô thức”, đã chủ quan cho rằng con mình hư là do xúi giục của bạn bè xấu, trong khi thủ phạm chuyên gây sự có thể là con.

Có quan niệm cho rằng việc hình thành nhân cách của trẻ phụ thuộc vào bạn bè cùng trang lứa nhiều hơn gia đình. Những năm đầu, trẻ hoàn toàn bắt chước cách xử sự của cha mẹ. Nhưng khi trẻ lớn hơn một chút và bắt đầu kết bạn, trẻ có thể bị ảnh hưởng từ bạn chúng. Nếu gặp những đứa trẻ hư, hay gây gổ, con bạn cũng có thể trở nên hung hăng, bướng bỉnh hoặc ngược lại sẽ rất nhút nhát, sợ sệt.

Nếu trẻ được gửi đi học nhà trẻ, mẫu giáo, các bậc phụ huynh có thể yên lòng hơn với cách chăm sóc, giáo dục ở nhà trường. Với những phương pháp sư phạm khoa học, trẻ sẽ được hướng dẫn chọn bạn và những trò chơi phù hợp với lứa tuổi. Trong khoảng 4,5 đến 5 tuổi, trẻ bắt đầu tranh giành vị trí “trung tâm” trong các mối quan hệ bằng cách chứng tỏ khả năng, sức mạnh của mình trong các trò chơi, thậm chí bắt nạt bạn.

Hầu hết mọi bé trai từ năm đến tám tuổi bắt đầu tỏ ra hết sức ngang bướng, hay phá phách, nghịch ngợm.

Tuy nhiên, phụ huynh không nên quá nóng nảy, vận dụng quyền hành đánh con hay dọa nạt bạn bè của chúng. Ngoài ra, sự cưng chiều quá mức của cha mẹ có thể làm hư trẻ. Một số gia đình cho rằng hành động dám ”bắt nạt” những đứa trẻ khác là biểu hiện của lòng can đảm. Trẻ có thể dựa vào điều này để làm mưa làm gió và ngày càng bướng bỉnh hơn.

Tuy nhiên, không thể vì quá lo lắng việc con bị bắt nạt mà cha mẹ lúc nào cũng ra sức che chở, bảo vệ chúng một cách mù quáng. Đến một lúc nào đó, con bạn phải hòa nhập vào cuộc sống xã hội, sự bẽ bê hay nuông chiều quá mức cũng sẽ bất lợi cho việc hình thành nhân cách của trẻ. Cha mẹ nên quan tâm, uốn nắn, nhưng cũng biết khuyến khích trẻ học tự lập, không ỷ lại hoàn toàn vào bố mẹ. Muốn như thế, cha mẹ phải học cách hiểu để ứng xử thích hợp với trẻ.

Xét lại hành động của mình: Tính cách, ứng xử của cha mẹ phần nào ảnh hưởng đến hành vi của trẻ. Một số bậc cha mẹ vì sự thiên vị một cách vô thức đã chủ quan cho rằng con mình hư là do bạn bè xúi giục, trong khi thủ phạm chuyên gây sự có thể chính là con bạn. Vì vậy, trước khi tỏ ý ngăn cấm con mình kết bạn với ai đó, hãy khách quan trả lời câu hỏi tại sao bạn không thích bạn của con? Ngoài ra, đừng can thiệp quá sâu vào mối quan hệ của con. Hãy khuyến khích, hướng dẫn trẻ tự giải quyết những rắc rối. Điều ấy sẽ có lợi khi trẻ lớn lên.

Đừng quá thành kiến với trẻ: Trẻ em luôn nhớ rất rõ những điều người lớn nhận xét, và một khi bạn có thành kiến với chúng thì chúng cũng sẽ có thành kiến với bạn.

Nên đối thoại, đừng áp chế trẻ: Các bậc cha mẹ thường mắc phải sai lầm là sử dụng lối giáo dục áp chế. Đa số cha mẹ thường không dành thời gian giải thích cặn kẽ và chia sẻ những kinh nghiệm với trẻ. Thậm chí, ngay cả khi trẻ thắc mắc, một số cha mẹ đã gạt phăng và còn cho trẻ cố cãi bướng. Nếu cha mẹ cố tình áp chế, không chịu giải thích và tìm hiểu tâm tư của trẻ, có thể dẫn đến việc trẻ ngày càng trở nên bướng bỉnh và lầm lì hơn, gây nên những hậu quả không tốt trong tương lai.

Đừng lạm dụng quyền lực: Trong giáo dục, quyền lực có một giới hạn nhất định ở phạm vi hướng dẫn và uốn nắn. Việc lạm dụng quyền lực để biến trẻ trở thành theo ý bạn là một sai lầm. Khi trẻ lớn lên và bắt đầu có tư duy, trẻ trở thành một thành phần của xã hội. Trẻ phải tự hòa nhập với cuộc sống và cả một con đường tương lai dài phía trước. Cha mẹ hãy là nơi nương tựa tinh thần vững chắc, chấp cánh cho trẻ bay xa.

Dạy trẻ cách sống tích cực và chủ động

Một phần rất quan trọng và đầy khó khăn đối với cha mẹ là làm sao để dạy cho con mình có ý thức về bản thân chúng. Có nghĩa là phải dạy cho chúng biết tôn trọng bản thân, phát huy những phẩm chất tốt đẹp, xây dựng tính cách cá nhân và phát triển tài năng. Điều đó dường như là một yêu cầu quá cao so với những người cha, người mẹ suốt ngày phải bận rộn với công việc làm ăn, và càng khó khăn hơn khi trẻ con ngày càng chịu ảnh hưởng và bị tác động xấu từ bạn bè và các trò chơi điện tử đầy bạo lực.

Các nhà tâm lý học khuyên rằng để nuôi dạy con trẻ biết yêu thương và sống lạc quan thì cha mẹ phải kiên nhẫn tác động tích cực đến việc hình thành sự tự tin, tính hòa đồng và lòng trắc ẩn nơi con trẻ. Cha mẹ phải hiểu rõ tâm sinh lý của từng đứa trẻ để có cách phù hợp trong việc nuôi dạy con mình. Ví dụ như những đứa bé trai có thể không cần nhiều đến sự chăm sóc tỉ mỉ như các bé gái. Nhưng chúng cần những lời động viên thể hiện sự tin tưởng vào bản thân chúng.

Nếu đứa con trai của bạn ghi nhiều bàn thắng trong buổi tranh cúp bóng đá thiếu nhi toàn thành thì những cái choàng vai hay xiết chặt và lắc tay của bố sẽ khích lệ tinh thần của bé rất nhiều. Trong khi đó, nếu đứa con gái của bạn đoạt giải trong cuộc thi "cành cọ non" thì việc được mẹ ôm chặt và hôn lên má sẽ khiến bé sung sướng và hân hoan.

Bé trai và bé gái thường có những nét khác biệt. Và vì thế, cha mẹ phải biết cách bày tỏ sự yêu thương và động viên với từng đứa trẻ, cũng như hiểu những nét khác biệt này để tránh gây bất hòa giữa hai vợ chồng trong việc nuôi dạy con cái.

Ngoài những điều đó ra thì cha mẹ cũng phải quan tâm đến những vấn đề dưới đây vì chúng ảnh hưởng sâu sắc đến việc hình thành và phát triển nhân cách của con trẻ.

Chửi rửa - đó không phải là một giải pháp

Khi con cái không tuân lời, bị điểm kém hay tiếp thu chậm, cha mẹ thường hay chửi mắng chỉ trích con mình thậm tệ. "Con gì lì lợm như trâu"; "Cái đồ gì mà ngu si đần độn"; "Mày cứ thế này thì sau này chả làm được tích sự gì!". Đó là một cách dạy con rất tiêu cực. Đứa trẻ không những không khá hơn mà còn tỏ ra sợ sệt, tự ti với bản thân, hoặc "trơ trơ như gỗ đá" với những lời chửi mắng đó. Trong một cuộc khảo sát về cách cư xử của cha mẹ đối với con cái của 85 cặp vợ chồng cho thấy cha mẹ rất hay bực bội và chửi rửa với những đứa trẻ trong độ tuổi từ 10-15. Các nhà xã hội học cho rằng, thay vì quở trách con gái vì nó hay lặp lại những lỗi lầm trong học tập, thì hãy hỏi lý do tại sao bé phạm lỗi. (Có thể lý do bé đưa ra sẽ làm bạn bất ngờ. Ví dụ, con gái bạn sẽ nói rằng nó viết chính tả hay bị sai vì cô giáo của nó người Huế, mỗi khi cô đọc bài, có những từ nó nghe không ra thì làm sao viết đúng cho được!). Khi chúng đã "thú tội" rồi, bạn hãy phân tích cho chúng biết những lỗi lầm như vậy thì sẽ gây ra hậu quả như thế nào. Như vậy, chúng sẽ ý thức được những điều sai, lẽ phải và cách để sửa chữa sai lầm.

Bé Phát, một cậu bé nghịch ngợm và hiếu động, luôn gặp rắc rối ở trường. Vào tuần thứ ba của năm học mới, người cha nhận được giấy của cô giáo mời gặp mặt giáo viên vì con trai của ông lỡ làm "u đầu chảy máu" một bạn học cùng lớp. Khi cha của Phát bước vào lớp học, ông đã nhìn cậu bé với ánh mắt đầy giận dữ, kéo tai cậu bé: "Thằng chó đẻ, cho mày ăn học như vậy đó hả?" cô Dung, chủ nhiệm lớp, đã sưng người lại vì những lời thô lỗ vừa được thốt ra từ miệng của một vị phụ huynh. cô chỉ muốn thông báo tình hình sự việc thôi chứ đâu ngờ. Lối hành xử như vậy sẽ khiến cậu bé xấu hổ với bạn bè trong lớp và cảm thấy bị xúc phạm nghiêm trọng.

Khi ở nhà mẹ cũng là cô giáo:

Trong trường hợp trên, ngoài những tác động tâm lý xấu đến cậu bé sau này. Cũng chẳng có gì làm lạ nếu mai này có ai đó chép miệng: Tính hung hăng của nó giống hệt thằng cha nó!

Cha mẹ là một tấm gương cho trẻ nhỏ trông vào và đó là một giáo cụ trực quan sinh động nhất. Bạn muốn con mình có những hành vi có văn hóa cũng như những phẩm chất tốt đẹp như tình thương, sự trong sạch, tính chân thật, biết quan tâm và động lòng trắc ẩn đến người khác... thì bạn phải là hình ảnh tốt đẹp để con bạn noi theo. Bạn không thể suốt ngày ra rả lên lớp với con là "phải biết yêu quý ông bà cha mẹ" trong khi bạn đối xử với ông bà của chúng chẳng ra gì.

Đầu óc của trẻ con giống như tờ giấy mỏng. Chúng dễ bị ảnh hưởng và "sao chép" những hành động và lời nói của bố mẹ. Không ít đứa bé còn nhỏ tuổi nhưng đã biết chửi thề, sai khiến người khác. Một đứa trẻ mới chín tuổi đầu đã biết máng người giúp việc đáng tuổi bà ngoại nó rằng "sao bà ngu quá vậy". Khi được hỏi "Sao em lại dám hỗn với bà?", nó thản nhiên đáp: "Tại em thấy mẹ nói như vậy với bà hoài à!"

Dạy trẻ rèn luyện khả năng tự nhận thức và tính tự chủ

Dạy trẻ tính tự chủ nên bắt đầu từ khi trẻ còn nhỏ. Xây dựng tính tự chủ của trẻ tập trung vào hai khía cạnh chính: Chú ý đến những gì đã được dạy dỗ - Trực tiếp thi hành. Lúc còn nhỏ, cha mẹ có thể dỗ con nín khóc bằng sữa, ru con bằng cách đưa vông hay hát hò. Khi con cái lớn hơn, thì cha mẹ phải hướng dẫn con tập đi, chơi trò chơi, đọc những quyển sách nhiều màu sắc, phân biệt những hình dạng khác nhau để phát triển trí não của bé. Khi trẻ trở thành một học sinh, dạy trẻ biết ý thức về khả năng của mình và sự tự tin trở thành một phần quan trọng khác trong việc dạy dỗ con cái của cha mẹ. Yêu con không phải là làm tất cả cho con, chiều chuộng con đến mức phi lý. Để sau này chúng biến thành một sợi dây leo yếu ớt, không có khả năng tự xoay sở trong mọi tình huống. Nhất nhất cứ "ba ơi, mẹ ơi, chị ơi....

Muốn dạy con tính tự chủ, đầu tiên bạn hãy hướng dẫn. Bằng lời nói và các tình huống minh họa qua sách báo, tranh ảnh, băng

hình. Lúc chúng 3-4 tuổi, dạy trẻ tự đánh răng, rửa mặt, chào hỏi dạ thưa. Lớn hơn nữa, nâng dần tính tự chủ của đứa trẻ ở một mức cao hơn. Ví dụ, bạn hãy đưa ra nhiều tình huống để chúng tự giải quyết. Nếu ba mẹ không có ở nhà thì phải làm gì? Nếu đi học mà bị kẻ xấu bắt nạt thì phải hành động ra sao?

Gần gũi với con cái nhiều hơn

Nhiều ông bố bà mẹ cứ thả lỏng, phó mặc con cái của mình cho vú nuôi hay một người nào đó và biện hộ rằng không có thời gian, hay bận công việc. Họ nghĩ rằng với số tiền mà họ bỏ ra thì người khác có thể làm thay trách nhiệm của họ. Hãy nên nhớ rằng một người giúp việc có văn hóa mới lớp hai, lớp ba thì mỗi ngày chỉ có thể tắm rửa, đưa đón con bạn ngày hai buổi đến trường. Một cô gia sư chỉ có thể đến để ôn bài, hướng dẫn bài mới cho con bạn mỗi buổi hai tiếng thì đâu còn thời gian rảnh để dạy con bạn không được "nói leo" với ông bà, không được chửi thề; cũng không thể nào gần gũi với chúng như cha mẹ được và không phải là người để chúng trút hết thắc mắc, những câu chuyện buồn vui của mình. Trẻ con rất cần có người để giải tỏa tâm tư và định hướng hành động cho chúng. Nếu bạn cứ phó mặc, con bạn sẽ dần có những lỗ hổng, nhiễm những thói hư, tật xấu và hư hỏng hồi nào không hay. Dạy con có nề nếp, biết ứng xử trong từng hoàn cảnh, tình huống thì không chiếm quá nhiều thời gian như bạn nghĩ và khi chúng đã có sẵn khuôn khổ thì mọi việc sẽ trở nên dễ dàng. Bạn nên dành một ít trong quỹ thời gian của mình để trò chuyện với con cái, quan tâm đến chúng nhiều hơn.

Khi trẻ con học

Khi trẻ con học được rằng hạnh phúc không đến từ những gì một người đang có, mà từ chỗ người ấy là ai.

Khi trẻ con học được rằng cho đi và tha thứ thì cao quý hơn là chỉ biết nhận lấy và nuôi mãi oán thù.

Khi trẻ con học được rằng nỗi thống khổ sẽ không dìm đi nếu chỉ ngồi than thân trách phận, mà phải vượt qua bằng ý chí kiên cường xuất phát từ sức mạnh nội tâm.

Khi trẻ con học được rằng chúng không thể chế ngự được thế giới xung quanh, nhưng chúng hoàn toàn có thể làm chủ được cuộc sống của chính mình.

Khi trẻ con học được rằng cuộc sống sẽ tốt đẹp hơn nếu chúng biết đặt tình bạn lên trên cái tôi ích kỷ, biết khiêm tốn thay cho tự mãn, biết lắng nghe thay vì chỉ ban phát lời khuyên.

Khi trẻ con học được rằng không nên ghét bỏ một người chỉ vì lo sợ khi thấy họ khác mình, trái lại phải biết sợ hãi lòng căm ghét đó...

Khi trẻ con học được rằng niềm vui nằm trong việc có được sức mạnh chân chính để nâng người khác dậy, chứ không phải ở sức mạnh giả tạo để hạ người khác xuống.

Khi trẻ con học được rằng những lời khen tặng chỉ là những lời phỉnh nịnh vô nghĩa nếu không phản ánh đúng năng lực của chính mình.

Khi trẻ con học được rằng giá trị của cuộc sống không phải được đo bằng những năm tháng lo tích góp tài sản, mà bằng những phút

giây quên đi hạnh phúc cá nhân để chia sẻ niềm tin, khơi nguồn hy vọng, lau khô nước mắt và xoa dịu những nỗi đau.

Khi trẻ con học được rằng vẻ đẹp của một người không thể được nhận biết bằng mắt mà bằng cả trái tim, và dù thời gian cùng nỗi khổ có thể tàn phá hình hài thì chúng cũng đồng thời làm tăng giá trị và nhân cách của con người.

Khi trẻ con học được rằng không nên xét nét người khác, rằng mọi người đều có quyền hưởng hạnh phúc dù họ tốt hay xấu, vì suy cho cùng việc họ trở nên tốt hay xấu chính là tùy thuộc vào việc họ được người xung quanh giúp đỡ hay chỉ gây cho họ những thương tổn...

Khi trẻ con học được rằng mỗi con người đều được Thượng đế ban cho một món quà riêng biệt, và cuộc sống chỉ có ý nghĩa khi mỗi con người biết chia sẻ món quà ấy với những người xung quanh.

Khi trẻ con học được tất cả những điều trên và xem đó là nghệ thuật sống, chúng không còn là trẻ con nữa – chúng trở thành niềm hạnh phúc cho tất cả mọi người và xứng đáng là mẫu mực cho toàn nhân loại...